JACK LONDON

VALDA SKRIFTER

MALMÖ
VÄRLDSLITTERATURENS FÖRLAG

MALMÖ
Vitus Peterssons Bokindustri
1927

Tionde bandet

MALMÖ
Vitus Peterssons Bokindustri
1927

Kvinnohjärtats styrka

AV

JACK LONDON

MALMÖ
VÄRLDSLITTERATURENS FÖRLAG

MALMÖ
Vitus Peterssons Bokindustri
1927

(Forts. från nionde bandet.)

— Har jag aldrig talat om, att jag var i regeringens tjänst? I så fall bör ni ha reda på det. Jag togs ombord på ett krigsfartyg med slädar, hundar och konserver och med mig följde Passuk. Och vi reste norrut till Behrings havs isiga kust, där vi blevo satta i land, jag, Passuk och hundarna. Jag fick också pengar av regeringen, ty jag stod i dess tjänst, och kartor över trakter, som en mans ögon aldrig skådat, och brev. Breven voro förseglade och omsorgsfullt skyddade för väder och vind, och jag skulle överlämna dem till valfångstfartygen i Ishavet, där de lågo infrusna vid den breda Mackenziefloden. Det finns nog inte en större flod med undantag av vår egen Yukon, alla älvars moder.

— Allt det där hör förresten inte hit, ty min berättelse rör sig inte om valfångstfartygen, ej heller om den stränga vinter, jag tillbragte vid Mackenzie. Framåt våren, då dagarna började bli längre och det blev skare på snön, begåvo vi oss söderut, Passuk och jag, till landet kring Yukon. En svår resa var det, men solen visade

oss vägen. Det var på den tiden ett öde land, som jag nyss sade, och vi arbetade oss uppför älven, stakade och paddlade till dess vi nådde Forty Mile. Det var skönt att åter få se vita mäns ansikten, så vi styrde mot stranden. Den vinter, som nu kom, blev sträng. Mörkret och kölden föll över oss, och i deras följe var hungersnöden. Kompaniets stationsföreståndare tilldelade var och en fyrtio skålpund mjöl och tjugo skålpund fläsk. Bönor fanns inte. Hundarna tjöto ständigt, våra magar voro tomma och våra ansikten insjunkna. Starka män blevo svaga, och de svaga dogo. Vi ledo även svårt av skörbjugg.

— En kväll samlades vi i boden, där de tomma hyllorna kommo oss att känna vår egen tomhet än värre. Vi talade med låg röst vid skenet från elden, ty ljusen sparade vi för dem, som fortfarande kunde draga andan, då våren kom. Vi höllo en rådplägning, och kommo överens, att en man måste skickas till Saltvattnet, för att tala om vår nödställda belägenhet. Allas ögon voro riktade på mig, ty man visste, att jag var en duktig långfärdsman. Det är sjuhundra miles till Haines Mission vid havet, sade jag, och varje tum måste tillryggaläggas på snöskor. Ge mig de bästa av hundarna, och den bästa provianten,

så ska jag ge mig i väg. Och Passuk skall följa mig.

— Detta gingo de in på. Men då reste sig en av dem, Långe Jeff, en yankee, med långa ben och tjocka muskler. Stor i orden var han också. Även han var en väldig vägfarare, som vuxit upp med snöskor och druckit krafter av buffelkornas mjölk. Han ville följa med mig, och om jag stupade på vägen, skulle han bära fram budskapet till missionsstationen. Jag var ung och kände ej yankees då. Hur skulle jag kunna veta, att stora ord var tecken till fettavlagring, eller att yankees, som utföra stordåd, hålla mun? Vi togo därför de bästa hundarna och det bästa av matförrådet och gåvo oss åstad, vi tre — Passuk, Långe Jeff och jag.

— Nåja, ni ha alla färdats över obanade snöfält, och knogat vid styrstången, och äro ej heller ovana vid packisen på floden, så jag ämnar inte tala något vidare om våra besvärligheter, med undantag av att vi vissa dygn kunde gå tio miles och andra trettio, men för det mesta tio. Och det bästa av provianten var ej prima, och vi måste knappa in på maten redan från början. De bästa hundarna voro också dåliga och vi hade svårt att hålla dem på fötterna. Vid White River måste vi lämna den ena av våra tre slädar, och vi hade bara gått två hundra miles. Men vi

läto ingenting gå till spillo, de hundar, som vi togo av seltygen hamnade i magen på dem vi hade kvar.

— Ända till dess vi nådde Pelly mötte vi ej en varelse och sågo ej en rökpelare. I Pelly hade jag räknat på att finna föda, och här hade jag tänkt att kvarlämna Långe Jeff, som jämrade sig och var förbi av ansträngningarna. Men stationsföreståndarens lungor väste, hans ögon hade en sjuklig glans och hans förråd av livsmedel nästan tömt. Han visade oss missionärens tomma spiskammare och hans grav, på vilken staplats upp stenar för att hålla hundarna borta. I Pelly fanns också en skock indianer, men inga barn eller åldringar, och det var tydligt, att endast få skulle få uppleva våren.

— Vi fortsatte färden med tom mage och tungt hjärta med ett halft tusen miles av snö och tystnad mellan oss och Haines Mission vid havet.

— Det var nu den mörkaste tiden av året, och ej ens vid middag kunde solen höja sig över den södra horisonten. Men isblocken blevo mindre, och det gick lättare, jag ansträngde hundarna hårt och färdades både sent och tidigt. Som jag hade sagt, i Forty Mile måste vi varje tum av vägen begagna snöskor, som skavde stora hål på våra fötter. Såren täcktes av ruvor som sprucko och sedan ej ville läkas. För varje dag

blevo såren allt smärtsammare, och slutligen grät Långe Jeff som ett barn, när vi om morgnarna snörde på oss skorna. Jag lät honom gå före den lätta släden för att trampa upp spåret, men han sköt av sig skorna för att få det bekvämare. Men då packades ej snön, utan det blev djupa hål efter hans mockasiner, och i dessa hål snubblade hundarna. Benen höllo på att tränga ut genom skinnet på de stackars kräken. Jag gav honom en sträng tillsägelse och han lovade att göra ordentligt spår, men brydde sig ej om det. Då slog jag honom med hundpiskan och sen sluppo hundarna att snubbla. Han var svag som ett barn och det berodde nog på hans lidanden och på hans fetma.

— Men Passuk. Medan Jeff låg vid elden och grät, lagade hon maten och på morgnarna hjälpte hon till att lasta på slädarna och på kvällarna att lasta av dem. Hon räddade hundarna. Ständigt gick hon i spetsen, lyfte de platta skorna och trampade väg. Passuk — vad skall jag säga om henne? — Jag ansåg det självfallet, att hon skulle göra detta, och tänkte inte mera på det. Ty mina tankar voro sysselsatta med annat, och dessutom var jag ung och kände föga till kvinnorna. Men sedan, då jag såg tillbaka på den tiden, begrep jag.

— Vår följeslagare blev till sist rent eländig.

Hundarna hade föga styrka kvar, men han stal sig på släden, då han sackade efter. Passuk förklarade, att hon skulle sköta den ena släden, så att Långe Jeff slapp. På morgonen gav jag honom hans rikliga andel av provianten och lät honom ensam gå förut. Därefter bröt kvinnan och jag upp lägret, lastade slädarna och selade på hundarna. Vid middagstiden, då solen narrade oss, brukade vi hinna upp honom. Vi sågo tårar frusna fast på hans kinder, då vi gingo förbi. På kvällarna slogo vi läger, satte fram hans ranson och lade i ordning skinnen han skulle sova i. Vi tände upp en stor eld för att vägleda honom. Flera timmar efter brukade han komma framstapplande, åt upp sin mat till sista smulan och lade sig att sova. Han hade sår på fötterna och var vresig och svag av svält. Passuk och jag hade också såriga fötter och voro försvagade av hunger, likväl gjorde vi allt arbetet och han gjorde ingenting. Men han hade den fettavlagring, om vilken broder Bettles talade. Och han fick alltid en väl tillmätt ranson av provianten.

— En dag mötte vi två spöken på resa genom tystnaden. Det var en man och en pojke. Det var blekansikten. Isen hade brutit upp vid Lake Le Barge, och där hade nästan hela deras packning gått förlorad. De hade bara vars en

filt över axlarna. På kvällarna tände de upp en eld och sutto hukade vid den till morgonen. De hade en smula mjöl, som de rörde ut i varmt vatten och sörplade i sig. Mannen visade mig åtta koppar mjöl, det var allt, vad de hade, och det av hungersnöd hemsökta Pelly låg tvåhundra miles borta. De berättade vidare, att en indian följde dem, och att de hade delat ärligt med honom, men att han ej kunde gå så fort som de. Jag trodde ej, att de delat rättvist, annars skulle indianen ha kunnat följa med. Men jag kunde ej avstå någon proviant åt dem. De försökte att stjäla en av hundarna — den fetaste, som var mycket mager — men jag satte min revolver i ansiktet på dem och sa: — Bort med tassarna! Då gåvo de sig av, raglande som druckna, genom Tystnaden mot Pelly.

— Nu hade jag bara tre hundar och en släde, och hundarna voro bara skinn och ben. När det är ont om ved, brinner brasan klent och hyddan blir kall. Då man får lite mat, biter kölden skarpt, och våra ansikten voro också så blåfrusna att våra egna mammor inte skulle ha känt igen oss. Och våra fötter voro mycket såriga. På morgnarna, när vi skulle ge oss i väg, svettades jag för att kunna kväva det skrik, som smärtan ville pressa av mig, då jag tog på mig snöskor-

na. Passuk sade aldrig ett ord, utan gick i teten för att bana väg. Långe Jeff tjöt.

Thirty Miles lopp var snabbt och det strömmande vattnet frätte på isen underifrån, och det hade uppstått många lufthål och rämnor och öppet vatten på stora sträckor. En dag påträffade vi Långe Jeff, sittande och vila sig. Han hade gått före oss på morgonen, som han brukade. Men mellan honom och oss var öppet vatten. Han hade tagit sig fram på kanten av isen. där det var för smalt för en släde att komma fram. Men vi funno en bro av is. Passuk, som var lätt, gick först över, med en lång stake på tvären i sina händer, för den händelse hon skulle braka genom. Men hon var lätt och hennes snöskor breda, så hon kom över. Därefter kallade hon på hundarna. Men de hade varken stake eller skor och gingo genom, och fördes in under isen av vattnet. Jag höll igen i släden bakifrån till dess draglinorna brusto och hundarna försvunno under isen. Det fanns endast helt litet kött på dem, men jag hade räknat med dem som proviant för en vecka, och nu voro de borta.

— Nästa morgon delade jag upp hela vårt lilla matförråd i tre lika stora portioner. Och jag förklarade för Långe Jeff, att han kunde följa med oss eller ej, som han bäst tyckte, ty vi ämnade skynda på resan så mycket som möjligt.

Men han ropade och skrek över sina dåliga fötter och sina besvärligheter och fällde hårda ord om vårt kamratskap. Passuks fötter hade sår, och mina fötter hade sår — mycket värre än hans, ty vi hade haft allt slitet med hundarna, det syntes nog. Långe Jeff svor på att han hellre ville dö än fortsätta. Då tog Passuk en skinnfäll och jag en kastrull och en yxa, varpå vi gjorde oss redo att gå igen. Men hon såg på hans ranson och sade: — Det är orätt att förstöra god mat på ett barn. Det är bättre att han får dö. Jag skakade på huvudet och sade: — Nej — en kamrat är alltid en kamrat. Då började hon tala om männen vid Forty Mile, de voro många och goda kamrater, som väntade att jag skulle komma med proviant till dem på våren. Men då jag fortfarande sade nej, snappade hon revolvern från bältet på mig, och plötsligt — som broder Bettles sade — var Långe Jeff i Abrahams sköte innan hans tid var ute. Jag grälade på Passuk för vad hon gjort, men hon visade ingen ånger och kände säkerligen ingen. Och i själ och hjärta gav jag henne rätt.

Sitka Charley gjorde en paus och kastade några isstycken i vaskpannan på spisen. Männen sutto tysta och de kände rysningar i sina ryggar vid hundarnas klagande tjut, då de gåvo luft åt sina lidanden i den bittra kölden där ute.

— Dag efter dag funno vi — Passuk och jag — ställen, ställen i snön, där de bägge spöklika vandrarna hade sovit, och vi visste, att vi skulle vara glada häröver, innan vi nådde fram till Saltvattnet. Snart mötte vi också indianen — även han såg ut som en vålnad — på väg mot Pelly. De hade inte delat ärligt, mannen och gossen, sade han, och han hade ej haft något mjöl på tre dagar. Var kväll kokte han en bit av sina mockasiner i en skål och åt. Han hade ej mycket kvar av sina mockasiner. Han var från den stam, som bor vid kusten, och berättade detta genom Passuk, som talade hans språk. Han var en främling i Yukon och kände ej till vägen, men hans ansikte var vänt mot Pelly. Hur långt var det dit? Två dagsresor? Tio? Hundra? Hur många visste han inte, men han var på väg till Pelly. Han hade kommit för långt för att vända om, det var bara att fortsätta.

— Han bad ej om mat, ty han såg, att även vi hade det illa ställt. Passuk såg på mannen och såg på mig, som om hon vore tvehågsen, liksom en rapphöna, vilkens kycklingar äro i fara. Då vände jag mig mot henne och sade: — Mannen här har blivit orättvist behandlad. Skall jag ge honom ett mål av vår proviant? Jag såg hennes ögon blixtra till som av tillfredsställelse. Hon såg länge på indianen och på mig, men hen-

nes läppar voro hårt hopknipna, och hon sade: — Nej, Saltvattnet är långt borta och Döden ligger på lur för oss. Det är bättre att han tager denna främmande man och släpper fram min man Charley! Och indianen fortsatte sin kosa in i Tystnaden mot Pelly. Den natten grät hon, jag hade aldrig förr sett henne gråta. Och det berodde ej på röken från elden, ty veden var torr. Jag förvånade mig över hennes sorg och tänkte, att hennes kvinnohjärta hade veknat under färdens mörker och vedermöda.

— Livet är bra underligt. Jag har tänkt mycket på det och grubblat länge över det, men för var dag tycker jag att det blir icke mindre underligt utan mera. Varför ha vi denna outsläckliga längtan att få leva. Det är ett spel, som ingen vinner. Att leva är att sträva hårt och lida svårt, till dess ålderdomen oundvikligen smyger sig på oss, och vi gräva ner våra händer i slocknade eldars kalla aska. Det är hårt att leva. I smärta drar barnet sitt första andedrag, i smärta utandas den gamle mannen sitt sista, sedan alla hans levnadsdagar varit fyllda av sorg och bekymmer, men likväl går han i Dödens öppna armar tveksamt och stapplande, med frånvänt huvud och faller stridande mot i det längsta. Döden är god. Det är endast Livet och vad som

hör det till som är skoningslöst. Men ändå älska vi Livet och hata Döden. Det är mycket egendomligt.

Vi sade ej mycket till varandra, Passuk och jag, under de följande dagarna. På nätterna lågo vi i snön som om vi hade varit döda och på morgnarna fortsatte vi vandringen som döda. Allt kring oss var utdött. Vi sågo varken ripor, ekorrar eller vinterharar — ingenting levande. Floden flöt ljudlöst under det vita täcket. Skogsträdens sav var frusen. Och det blev hundkallt, som nu. På nätterna syntes stjärnorna nära och stora, de hoppade och dansade. På dagarna gäckade vädersolar oss, till dess vi sågo en hel mängd solar och hela luften tindrade och gnistrade och snön var som diamantstoft. Vi hade ingen eld, vi hörde ej ett ljud, endast den bittra kölden och Tystnaden rådde. Som jag sade, vi vacklade fram som döda, vi gingo som i en dröm, och vi höllo ej räkning på tiden. Men mot Saltvattnet voro våra ansikten oavlåtligt vända, mot Saltvattnet trånade våra själar och mot Saltvattnet buro oss våra fötter. Vi slogo läger vid Takhena, utan att veta av det. Våra blickar vilade på White Horse, men vi sågo det icke. Våra fötter vadade genom Canyon, men vi märkte det ej. Vi kände ingenting. Och vi föllo ofta omkull under vandringen, men vi föllo alltid med ansiktet mot Saltvattnet.

Och vår proviant tog slut, den vi hade delat ärligt, Passuk och jag, men hon föll oftare omkull och vid Vildrensvadet voro hennes krafter slut. På morgonen lågo vi under vår enda skinnfäll och brydde oss ej om att fortsätta. Min tanke var att stanna här och möta Döden hand i hand med Passuk, ty jag hade nu blivit klokare och lärt mig förstå en kvinnas kärlek. Dessutom var det åttio miles till Haines mission och på vägen dit lyfte det stora Chilcootfjället sitt stormomsusade huvud högt ovan trädgränsen. Och Passuk talade till mig, med svag röst, så att jag måste hålla mitt öra intill hennes läppar för att kunna höra. Och nu, då hon ej behövde frukta för min vrede, lät hon sitt hjärta tala, och berättade om sin kärlek och om mångahanda, som jag icke förstod.

Och hon sade: »Du är min make, Charley, och jag har varit en god hustru åt dig. Och jag har ej klagat under dagar, då jag tänt din eld, lagat din mat, givit dina hundar föda, och hjälpt dig att ro och trampa väg. Aldrig har jag sagt att det var varmare i min faders tält, eller att det fanns mera mat vid Chilcat. Då du talade, lyssnade jag, och då du befallde, lydde jag. Har det ej varit så, Charley?»

Och jag svarade: »Jo, det har varit så».

Och hon sade: »Strax du hade kommit till Chilcat, och ej lade märke till mig, utan köpte mig

som man köper en hund, och tog mig med dig, var mitt hjärta hårt mot dig och uppfyllt av bitterhet och fruktan. Men det är nu länge sedan. Ty du var snäll mot mig, Charley, som en god man är mot sin hund. Ditt hjärta var kallt, och hade intet rum för mig, men du behandlade mig väl och var rättvis mot mig. Och jag var hos dig, då du utförde dristiga dåd och ledde vågsamma företag, och jag jämförde dig med män av andra stammar, och du framstod bland dem hederkrönt, och dina ord voro kloka och din tunga talade sanning. Och jag blev stolt över dig, och slutligen var mitt hjärta fullt av dig, och alla mina tankar voro hos dig. Du var för mig som midsommarsolen, då dess gyllene bana går i en ständig ring över himlavalvet. Vart jag vände mina blickar såg jag solen. Men ditt hjärta var alltid kallt, Charley, och där fanns ingen plats för mig.»

Och jag sade: »Så är det. Det var kallt och hade ej rum för dig. Men det är nu förbi. Nu är mitt hjärta som när det snöar om våren och solen har kommit tillbaka. Där töar det och tinar, där porlar det av rinnande vatten och späd grönska bryter fram. Och där kuttrar rapphöns och sjunga rödhakar och hela naturen spelar, ty nu är vinterväldet brutet, Passuk, och jag har lärt känna en kvinnas kärlek.»

Hon smålog och gjorde en rörelse till tecken

att jag skulle komma närmare henne. Och hon sade: »Jag är glad». Därefter låg hon länge alldeles stilla och andades sakta, med huvudet mot mitt bröst. Sedan viskade hon: »Här slutar min vandring och jag är trött. Men först vill jag tala om något för dig. För länge sedan, då jag var en liten flicka på Chilcoot, lekte jag en dag bland högarna av skinn i min faders tält. Jag var ensam, ty männen voro ute på jakt, och kvinnorna och gossarna skulle släpa hem de fällda djuren. Det var på våren och jag var ensam. En stor brun björn, som nyss vaknat ur sin vintersömn, utsvulten så att skinnet hängde i djupa veck på hans kropp, stack in sitt huvud i tältöppningen och sade 'uff!' I detsamma kom min bror åkande med den första släden med kött. Och han angrep björnen med eldbränder från brasan, och hundarna rusade på björnen påselade och med släden efter sig. Det blev en het strid och ett stort buller. De rullade in i brasan, skinnhögarna kastades omkring och tältet vräktes överända. Men slutligen låg björnen där död med min broders fingrar i sitt gap och märken efter björnens klor i min broders ansikte. Lade du märke till att indianen på väg mot Pelly icke hade någon tumme på sin vante — och på handen som han värmde över vår eld? Det var min broder. Och jag sa-

de, att han ej fick någon mat. Och han gick in i Tystnaden utan att ha fått äta.»

— Mina bröder, så högt älskade mig Passuk, som dog i snön vid Vildrensvadet. Hennes kärlek var så stor att hon förnekade sin broder för den man, som förde henne på mödosamma stigar mot en bitter död. Och så stor var denna kvinnas kärlek, att hon förnekade sig själv. Innan hennes ögon slötos för alltid tog hon min hand och smög den in under sin parka av ekorrskinn. Där kände jag en fylld skinnpung, och nu fick jag veta hemligheten med att hennes krafter uttömts. Dag för dag hade vi delat provianten lika till den allra sista lilla smulan, men för var dag hade hon endast förtärt halva sin ranson. Den andra hälften hade hon stoppat ner i påsen.

Och hon sade: »Här slutar stigen för Passuk, men din väg, Charley, fortsätter, över det höga Chilcoot ner till Haines Mission vid havet. Och den går vidare och vidare under många solbelysta dagar genom okända länder och över farliga hav och den är full av år och ära och stor berömmelse. Den leder till många kvinnor, och till goda kvinnor, men den kommer aldrig att föra dig till en större kärlek än Passuks kärlek.»

Och jag förstod, att kvinnan talade sanning. Men jag greps av vanvett och kastade bort den

fyllda påsen och svor att även för mig hade stigen nått sitt slut, till dess hennes ögon stodo fulla av tårar och hon sade: »Bland män har Sitka Charley levat med ära, och hans ord ha alltid varit sanna. Skall han glömma sin heder nu, och tala dåraktiga ord vid Vildrensvadet? Har han glömt männen i Forty Mile, som gåvo honom det bästa av sin proviant och de duktigaste av sina hundar? Passuk har alltid varit stolt över sin make. Må han resa sig, snöra på sig sina snöskor och fortsätta, så att hon må få behålla sin stolthet.»

Och då hennes kropp kallnat i mina armar, reste jag mig, sökte rätt på den fyllda pungen, snörde fast mina snöskor och stapplade vidare. Ty jag kände mig svag i knäna och yr i huvudet. Det susade för öronen och i mina ögon trängde tårarna fram. Min ungdoms glömda upplevelser döko åter upp i minnet. Jag satt vid fyllda grytor under jaktfesten, och höjde min röst till sång, och dansade till männens och flickornas sång och valrosstrummornas dunk. Och Passuk höll mig i handen och vandrade vid min sida. Då jag lade mig för att sova, vakade hon hos mig. Då jag snubblade och föll, reste hon mig upp. Då jag gick vilse i den djupa snön, var det hon som ledde mig tillbaka till den banade stigen. Och på

detta sätt, lik en man, som berövats sitt förnuft, som ser märkliga syner och vilkens tankar äro upprymda av vin nådde jag Haines Mission vid havet.

Sitka Charley slog undan tältöppningens flikar. Det var vid middagstiden. Rakt i söder, på randen av det kala Henderson Divide, balanserade solens bleka skiva. På vardera sidan framträdde en ännu blekare vädersol. Luften var som ett fint nät av tindrande kyla. I förgrunden vid sidan om stigen stod en varghund med rimfrost i pälsen. Han stack sin långa nos upp i luften och tjöt.

JACK LONDON

VALDA SKRIFTER

MALMÖ
VÄRLDSLITTERATURENS FÖRLAG

MALMÖ
Vitus Peterssons Bokindustri
1927

Där vägen delar sig

AV

JACK LONDON

MALMÖ
VÄRLDSLITTERATURENS FÖRLAG

MALMÖ
Vitus Peterssons Bokindustri
1927

»Måste jag, måste jag, nu lämna denna stad,
där vännen min blir kvar?»

Schwabisk folkvisa.

Den ljuslätte yngling med livliga ögon, som sjöng visan, lutade sig fram och hällde vatten i en gryta med puttrande bönor, varefter han rätade på sig, och drev med ett vedträ tillbaka hundarna, som stodo i krets kring proviantkistan och kokgrejorna. Hans ögon voro blå, hans långa hår var gult, och det var en glädje att se hans glada livaktighet. Nymånen stack upp ett dimmigt horn över den vita linjen och de tätt sammanpackade granarna, som stodo kring lägret med snötäckta toppar och utestängde det från yttervärlden. Rymden var kall och klar och stjärnorna rörde sig i en glittrande dans. I sydost bebådade ett förtonande grönt skimmer det praktfulla skådespelet av ett norrsken. Två män lågo i den närmaste förgrunden på ett björnskinn, som tjänade dem till bädd. Mellan skinnet och snön låg ett sex tum tjockt lager av furukvistar. Fil-

tarna voro kastade åt sidan. Till skydd hade de bakom sig fäst en bit tältduk mellan ett par träd i fyrtiofem graders lutning. Tältduken uppfångade den från elden utstrålande värmen och reflekterade den mot björnskinnet. Ytterligare en man satt på en släde alldeles intill brasan och lagade sina mockasiner. Till höger utvisade en hög fruset grus och ett enkelt vindspel platsen där de om dagarna arbetade och strävade hårt under letandet efter en givande guldåder. Till vänster stodo fyra par snöskor, som visade, hur de måste färdas, då de kommo utanför den tilltrampade snön i lägrets närhet.

Den sydtyska folkvisan ljöd underligt gripande under nordhimlens kalla stjärnor, men uppskattades ej av männen, som samlats kring lägerelden efter dagens strävsamma arbete. Den framkallade en dov smärta i deras hjärtan, en hungrigt sugande längtan, som drev deras själar sökande ut över vidderna mot soliga länder i söder.

— För Guds skull, sluta upp! utbrast den ene av männen. Han knöt pinad sina händer, men gömde dem i vecken på björnfällen, som han låg på.

— Varför det då, Dave Wertz? frågade Sigmund. Varför skall jag inte sjunga, då jag är glad?

— Därför att du inte har någon anledning till det, tycker jag. Se dig omkring och tänk på maten, som vi ha måst äta under de senaste tolv månaderna, och hur vi slitit och trälat som djur!

Den gulhårige Sigmund tog i betraktande hela sin omgivning, varghundarna med rimfrost i pälsen och männens ångande andedräkt.

— Varför skall jag ej glädjas i mitt hjärta, log han. Alltihop är ju bra. Vad maten anbelangar. Han krökte sin arm och strök över dess svällande muskler. Och om vi levat och slitit som djur, så ha vi blivit betalda kungligt? Guldådran ger tjugo dollars för varje panna vi vaska, och den är åtta fot bred, det veta vi. Här är ett nytt Klondyke — och vi vet det — Jim Hawes, som ligger bredvid dig, han vet det och han klagar inte. Och Hitchcook där! Han syr mockasiner som en gammal kärring och väntar tåligt. Bara du kan inte vänta och arbeta till dess vaskningen kan börja på våren. Då bli vi rika, rika som kungar — det är bara du, som inte kan vänta. Du önskar att du vore tillbaks i Staterna. Det gör jag också, jag är född där, men jag kan vänta, då guldet var dag glänser gult i vaskpannan, som smöret i kärnan. Men du vill ha det bra, vill du, och det jämrar du dej för nu likt ett barn. Bah! Varför skulle jag inte sjunga:

»Om ett år, om ett år, då druvorna bli blå,
skall jag ej så ensam längre gå,
ty om du blir mig trogen
skall då vårt bröllop stå.

Om ett år, om ett år, då druvorna bli blå,
vår kärlek då sin lön skall få
och om du blir mig trogen
skall då vårt bröllop stå.»

Skällande och morrande kröpo hundarna närmare elden. Ett monotont tramp av flätade snöskor hördes, och mellan vart tramp ett frasande ljud, då skornas bakre kant skrapade mot snön. Sigmund avbröt sin sång, för att slänga svordomar och eldbränder efter hundarna. Fram i eldskenet trädde en i skinn klädd gestalt, en indianflicka strök av sig sina snöskor, slog tillbaka hättan på sin parka av ekorrskinn, och stod mitt i kretsen. Sigmund och männen på björnskinnet hälsade henne med ett »Sipsu, hallå!» som de brukade, men Hitchcook flyttade sig på släden, så att hon fick plats att sitta bredvid honom.

— Hur står det till, Sipsu? frågade han med en blandning av bruten engelska och indiandialekt, så som hon själv brukade tala. Behåller hungern fortfarande herraväldet i ert läger? Har er medicinman inte än tagit reda på varför jakten är dålig och varför det ej finns några älgar i landet?

— Jo, det har han. Jakten har varit dålig och vi stå i begrepp att äta hundarna. Men medicinmannen har upptäckt orsaken till vår nöd och i morgon skall han ställa till offer och rena lägret.

— Och vem har han då valt till offer? Ett nyfött barn eller en stackars sate till sqaw, gammal och bräcklig, som är en börda för stammen, och som man vill göra sig av med?

— Nej, det slumpar sig ej så, ty nöden har varit stor, och han har utvalt ingen mindre än hövdingens egen dotter, ingen annan än mig, Sipsu.

— Helvete! Ordet höjde sig långsamt till Hichcooks läppar och flöt över dem så fulltonigt och uttalades med en känsla och kraft, som uttryckte häpenhet och förvåning i allra högsta grad.

— Därför stå vi nu vid en skiljoväg, du och jag, fortsatte hon lugnt, och jag har kommit för att vi ännu en gång skola få se varandra för allra sista gången.

Hon var ett barn av en primitiv ras, och hennes nedärvda föreställningsvärld var primitiv som hennes levnad. Hon hade en stoisk uppfattning om livet och betraktade människooffer som en fullt naturlig sak. Makterna som härskade över dagens ljus och nattens mörker, över islossning och vinterfrost, vårens grönska och höstens lövfall, voro vredgade och fordrade försoningsoffer.

Dessa utkrävde de på många sätt, läto någon drunkna på det upprörda havet, eller falla genom den förrädiska isen eller kramas ihjäl i den grå björnens ramar. Eller också sände de en förtärande sjukdom på en man i hans eget tält till dess han hostade livet ur sina lungor genom både mun och näsborrar. Makterna mottogo även människornas eget offer. Det var samma sak. Och medicinmannen hade kunskap om makternas tankar och valde utan misstag. Det var mycket naturligt. Döden kom på många sätt, men i grund och botten var han alltid en uppenbarelse av det allsmäktiga och outgrundliga.

Men Hitchcook var av annan mera utvecklad människoras. Hans uppfattning var mindre snäv och utan vördnad, och han sade:

— Så får ej ske, Sipsu. Du är ung och fortfarande fylld av glädje över livet. Medicinmannen är en dåre och hans val är dåligt. Detta får ej ske.

Hon smålog och svarade:

— Livet är hårt mot oss på många sätt. För det första har det skapat den ena av oss vit och den andra röd, vilket är illa. Därefter låt det våra vägar sammanfalla, men nu skiljer det dem igen, och vi kunna ingenting göra däråt. En gång tidigare, då våra gudar voro vreda, kommo dina

bröder till vårt läger. Det var tre storvuxna vita män, och de sade, att något sådant ej fick ske. Men de dödades snabbt och det skedde.

Hitchcook böjde på huvudet till tecken att han hade hört, vände sig om till hälften och höjde sin röst.

— Hör på, kamrater! Det är galenskaper i görningen borta i indianlägret och de ämna mörda Sipsu. Vad säger ni till det?

Wertz såg på Hawes och Hawes såg på honom igen, men ingen av dem sade något. Sigmund sänkte sitt huvud och klappade fårhunden, som stod mellan hans knän. Han hade tagit Shep med sig in där ute ifrån, ty han tyckte mycket om djuret. I själva verket hade en ung flicka, som ofta sysselsatte hans tankar och vilkens bild, som han bar i en liten medaljong på sitt bröst, ofta inspirerat honom att sjunga, skänkt honom hunden jämte sin välsignelse, då de kysste varandra till avsked då han skulle ge sig iväg för att söka guld i norr.

— Vad säger ni till det? upprepade Hitchcook.

— Det är väl inte så illa menat, svarade Hawes eftertänksamt. Det förefaller närmast som ett påhitt av flickan.

— Det är inte det det gäller! Hitchcook kände en het våg av vrede skölja över sig vid deras på-

tagliga lojhet. Frågan är vad vi skola göra, om det förhåller sig som hon sagt? Vad skola vi då göra?

— Jag kan inte finna någon anledning för oss att lägga oss i saken, inföll Wertz. Om det är så, så är det så, det är hela saken. Så bruka indianerna göra. Det är deras religion, och den angår inte oss. Vår sak är att gräva guld och sen komma ut ur detta av Gud övergivna land. Det duger inte åt andra än vilda djur. Och vad äro de där röda djävlarna annat än vilddjur. Det skulle vara förbannat dumt av oss att blanda oss i deras angelägenheter.

— Det tycker jag också, instämde Hawes. Här äro vi fyra, tre hundra miles från Yukon och från vita män. Vad kan vi göra mot ett halft hundratal indianer? Börja vi bråka med dem, dra vi det kortaste strået. Ge vi oss i strid med dem, bli vi utan vidare nedgjorda. För övrigt ha vi funnit en guldåder, och jag ämnar, vid Gud, stanna kvar här!

— Jag också, tillade Wertz.

Hitchcook vände sig otåligt till Sigmund, som sakta sjöng:

»Om ett år, om ett år, då druvorna bli blå,
skall jag ej så ensam längre gå.»

— Ja, så är det, Hitchcook, sade han till sist. Jag är i samma båt som de andra. Om tre tjog av de där gökarna ha beslutat att döda flickan, så kan vi inte göra något åt det. I ett enda nafs skulle de plåna ut oss ur landskapet. Och vad skulle det vara bra för? De skulle ändå ha flickan i sitt våld. Det tjänar ingenting till att sätta sig upp mot folks sedvänjor, om man inte är överlägsen i styrka.

— Ja, men det äro vi, utbröt Hitchcook. Fyra vita män kunna klara hundra gånger så många rödskinn. Och tänk på flickstackarn!

Sigmund klappade hunden och tänkte efter.

— Ja, jag tänker just på flickan. Hennes ögon äro blå som en sommarhimmel och leende som sjöar om sommarn, och hennes hår är guldgult som mitt, och snott i flätor så tjocka som min arm. Hon väntar på mig, därhemma i ett bättre land. Och hon har väntat på mig länge, och nu, när det börjar ljusna för mig, tänker jag inte kasta bort mig.

— Ja, jag skulle då skämmas för att se in i min flickas ögon och minnas de svarta hos en flicka, vilkens öde låg i mina händer, hånade Hitchcook, ty han hade stark hederskänsla och medfödd ridderlighet, och handlade därefter utan tanke på egen fördel.

Sigmund skakade på huvudet.

— Du får inte mig med på dina galenskaper, Hitchcook, därför att du själv är tokig. Man bör se saken ur ren affärssynpunkt och med kall beräkning. Jag har inte kommit hit till det här landet för att sköta min hälsa, och förresten är det omöjligt för oss att göra något åt saken. Om det är som hon sagt, så är det illa ställt för flickan, det är det hela. Så brukar hennes stam göra, fast det nu slumpat sig att vi just befinna oss här samtidigt. De ha gjort detsamma under tusentals år, som de ämna göra nu, och så komma de att göra för all framtid. För övrigt äro de ej av vår ras. Och inte flickan heller. Nej, jag är av samma mening som Wertz och Hawes, och —

Hundarna morrade och drogo sig in mot männen, och Sigmund avbröt sig, i det han lyssnade till frasandet av många snöskor. Den ene indianen efter den andre hasade sig in i eldskenet, lång och bister, skinnklädd och tyst. Skuggorna virvlade i grotesk dans över snön. En av dem, medicinmannen, riktade några strupljud till Sipsu. Hans ansikte var översmort med bjärta färgfläckar, och över sina axlar bar han ett vargskinn med de vita tänderna och den grymma käften över huvudet på sig. Ingen annan sade något. Åskå-

darna höllo sig lugna. Sipsu reste sig och tog på sig snöskorna.

— Farväl, sade hon till Hitchcook.

Men denne, som suttit bredvid henne på släden, gjorde ej en rörelse, eller ens lyfte på huvudet då hon följde sina stamfränder in i den vita skogen.

Olik många andra män hade han ej trots sin anpassningsförmåga, inlåtit sig i någon förbindelse med kvinnorna i nordlandet. Hans vidsynta kosmopolitism hade aldrig förmått honom att ingå äktenskapliga förbindelser med landets döttrar. Hans livsåskådning skulle emellertid ej ha lagt hinder däremot. Men han hade helt enkelt inte. Sipsu? Han hade haft sitt nöje av att sitta och prata med henne vid lägerelden, ej med en mans känslor mot henne som kvinna, utan som en man gentemot ett barn, och som en man med hans skaplynne säkerligen skulle göra, om ej annat skäl än för att få en smula omväxling i enformigheten i en dyster tillvaro. Det var allt. Men det fanns en viss chevalerisk känsla av varmblodighet i honom, trots hans yankeehärstamning och pietistiska uppfostran, och han var sådan, att den affärsmässiga synen på livet ofta syntes meningslös och i motsättning till hans djupare uppfattning.

Han satt tyst med framåtböjt huvud medan en organisk kraft, starkare än han själv, stark som hans egen ras steg upp i honom. Wertz och Hawes sågo tid efter annan under lugg på honom och i deras sätt hade kommit försagd men märkbar ångest. Även Sigmund kände det så. Hitchcook besatt stor karaktärsstyrka, vilket de fått erfara vid många tillfällen under de osäkra förhållanden, varunder de levat. De motsågo därför med både oro och undran, vad han skulle företaga sig, då han började handla.

Men han satt länge tyst och elden höll på att slockna, då Wertz sträckte från sig sina armar och gäspade och förklarade att han ämnade lägga sig och sova. Då reste sig Hitchcook i sin fulla längd.

— Må den rättvise Gud sända edra själar ned i helvetets djup, edra fega uslingar! Jag har fått nog av er! Han sade detta i en ganska lugn ton, men han lade kraft i varje stavelse och hans röst var full av beslutsamhet. Kom hit, fortsatte han, så skola vi göra skifte och dela, så att ni blir belåtna. Fjärdedelen av inmutningen äger jag, det står i vårt kontrakt. I påsen ha vi tjugofem à trettio uns från provvaskningen. Tag fram vågen. Vi skola dela upp det nu. Och du Sigmund, ställ undan fjärdedelen av provianten åt mig. Fyra av

hundarna äro mina och jag behöver fyra till. Jag ger er min anpart av lägerutrustningen och verktygen för hundarna. Mina sex—sju uns guldstoft byter jag mot ammunition. Vad säger ni om mitt förslag?

De tre männen gingo åt sidan och överlade. Då de kommo tillbaka var Sigmund deras talesman.

— Vi skola dela ärligt med dig, Hitchcook. Av allt skall du få din fjärdedel, varken mer eller mindre. Men vi behöva hundarna lika väl som du, så du får bara fyra. Och om du inte vill taga din andel av utrustning och verktyg, så är det din ensak. Vill du ha det, så tag det, om inte får du lämna det kvar.

— Det är efter lagens bokstav, muttrade Hitchcook. Men kör till. Jag samtycker. Men skynda er. Jag kan ej komma ut ur lägret och bort från dess ohyra fort nog.

Delningen fullbordades utan vidare ordande. Han lastade sina torftiga ägodelar på den ena av slädarna, tog fast sina fyra hundar och selade på dem. Sin andel av utrustningen och verktygen rörde han ej, men kastade upp på släden ett halft dussin hundselar och utmanade med blicken de andra att hindra det. Men de ryckte bara på axlarna och sågo honom försvinna i skogen

En man kröp på magen över snön. På båda sidor om honom framskymtade indianlägrets älghudstält. Här och där tjöt en stackars hund eller morrade mot en av sina likar. En gång närmade sig en av dem den krypande mannen, men denne låg då fullkomligt orörlig. Hunden kom närmare och fnös. Han kom allt närmare till dess hans nos berörde det besynnerliga föremålet, som ej funnits där, då mörkret föll på. Då lyfte sig Hitchcook upp — ty det var han — och grep blixtsnabbt om djurets strupe. Hunden kände döden i detta grepp, och låg kvar under den stjärnströdda himmeln, medan mannen kröp vidare.

På detta sätt nådde Hitchcook fram till hövdingens tält. Länge låg han i snön utanför, lyssnande till de innanför varandes röster och försökte utforska var Sipsu fanns. Tydligen fanns det många personer i tältet och av rösterna att döma, voro de starkt upprörda.

Till slut hörde han flickans röst, och kröp runt tältet, så att endast älgskinnet skilde dem åt. Borrande ner sig i snön fick han äntligen huvud och axlar in under tältväggen. Då den varma luften där inne berörde hans ansikte, låg han stilla och väntade med sina ben och större delen av kroppen utanför. Han kunde ej se något och vågade ej heller lyfta sitt huvud. På ena sidan om ho-

nom låg en packe skinn. Han märkte det på lukten, men kände i alla fall efter för att vara säker. På andra sidan vidrörde hans kind nätt och jämnt en klädnad av skinn, som han kände täckte en kropp. Det måste vara Sipsu. Ehuru han önskade att hon skulle tala på nytt, beslöt han våga risken att antaga detta.

Han kunde höra hövdingen och medicinmannen tala högljutt, och i ett avlägset hörn grät sig ett hungrigt barn i sömn. Han vred sig åt ena sidan och lyfte försiktigt på huvudet till dess han snuddade vid den skinnklädda kroppen. Han lyssnade till andedragen. Det var en kvinnas andning. Han ville taga sin chans.

Han pressade huvudet sakta men kraftigt mot hennes sida, och kände att hon ryckte till vid beröringen. Återigen väntade han till dess en sökande hand smög sig ner till hans huvud och stannade i hans hår. I nästa ögonblick vände handen sakta hans ansikte uppåt och han blickade in i Sipsus ögon.

Hon var fullständigt behärskad. Hon ändrade ställning som om det skedde tillfälligtvis och stödde sin armbåge mot skinnpacken och vilade sin kropp mot den, medan hon ordnade sin parka. På detta sätt dolde hon honom fullkomligt. Därefter lutade hon sig, fortfarande oförmärkt framför ho-

nom, så att han kunde andas mellan bröstet och armen på henne, och då hon böjde på huvudet var hennes öra alldeles intill hans läppar.

— Då ett lägligt tillfälle kommer, viskade han, skall du lämna tältet och gå över snön med vinden till dess du kommer till furudungen, där bäcken kröker. Där finner du mina hundar och min släde redo till avfärd. I natt köra vi ned till Yukon, och eftersom vi måste åka fort, så hugg alla hundar, du träffar på i nackskinnet och tag dem med till släden i bäckkröken.

Sipsu skakade på huvudet till protest, men hennes ögon glänste av glädje, och hon var stolt över att denne man hade visat henne en sådan bevågenhet. Men liksom alla kvinnor av hennes ras var hon född att lyda mannens vilja, och då Hitchcook upprepade »Gå!» gjorde han det med stort eftertryck, och då hon ej gav något svar, visste han, att hans vilja var hennes lag.

— Bry dig inte om seldon till hundarna, tillade han, i det han gjorde sig redo att avlägsna sig. Jag väntar på dig. Men förspill ingen tid. Gryningen börjar redan förjaga mörkret, och det stannar ej kvar för att vara oss till nytta.

En halv timme senare såg han henne komma, där han stod vid släden stampande med fötterna och slående med armarna för att hålla värmen.

Hon hade en ilsken hund i vardera handen. Vid åsynen av dessa blevo hans egna hundar rasande, men han lät dem smaka tjockändan av piskan till dess de lugnade sig. Han hade närmat sig lägret mot vinden och oväsen var det han fruktade mest skulle röja hans närvaro.

— Sätt dem närmast släden, befallde han, då hon fått seldonen på de två hundarna. Jag vill ha mina ledhundar i spetsen.

Men då hon hade gjort detta, rusade de omplacerade hundarna på de främmande djuren. Hitchcook dängde till dem med bösskolven, men ett förskräckligt oväsen uppstod, som trängde upp till det sovande indianlägret.

— Nu få vi hundar i överflöd, anmärkte han med sammanbitna tänder och drog fram en yxa ur packningen på släden. Sela på dem jag kastar åt dig och håll reda på spannet.

Han gick framåt en bit och väntade mellan ett par furor. Hundarna från lägret störde nattens tystnad med sitt skall, och han beredde sig att taga emot dem. En mörk fläck, som hastigt växte blev synlig på den gråvita snöytan. Det var en av ledarna för spannen, som kom i lätta språng och på vargmanér med sitt skall vägledde de andra.

Hitchcook stod i skuggan. Då hunden sprang

förbi, räckte han ut sin hand och högg den om frambenen mitt i ett språng och slängde den i marken. Därpå gav han den ett väl avvägt slag och kastade den till Sipsu. Och medan hon selade på hunden, stod han i passagen mellan träden med yxan i beredskap till dess en lurvig störtflod av vita tänder och glänsande ögon kom rusande inom räckhåll. Sipsu arbetade snabbt. Då hon var färdig med den första hunden rusade Hitchcook fram, grep en ny och bedövade den för ett ögonblick och kastade den till henne. Detta upprepade han fyra gånger, och då släden stod förspänd med tio morrande hundar, ropade han: — Nog!

Men just i detta ögonblick kom en snabbfotad indianyngling rusande in bland hundflocken och sparkade till höger och vänster för att komma fram. Ett slag av Hitchcooks bösskolv kom honom att sjunka på knä, varefter han föll framstupa. Medicinmannen, som därefter kom springande, såg slaget falla.

Hitchcook ropade åt Sipsu att ge sig av. Vid hennes gälla maningsrop, satte de rasande djuren i väg rakt fram. Släden slingrade våldsamt, så att hon höll på att kastas av. Makterna voro tydligen vredgade på medicinmannen, ty de lagade att han just nu kom i vägen för spannet. Ledarehunden rusade över hans snöskor och stötte

omkull honom och alla de nio följande hundarna trampade på honom, och släden dansade över honom. Men han var snabbt på fötter igen och det hela hade måhända fått ett helt annat slut om ej Sipsu klatschat till bakåt och givit honom ett slag tvärs över ögonen, så att han bländades. Hitchcook, som skyndade efter för att hinna upp Sipsu, stötte samman med honom, där han vacklade fram mitt på vägen. Därigenom kom det sig att den enkle teologen var rikare på kunskaper, då han kom tillbaka till hövdingens tält, så till vida att han fått lära känna, vad den vite mannens knytnävar duga till. Och då han under nästa rådplägning orerade vitt och brett, var han mycket förgrymmad på alla vita män.

— Upp med er, latmaskar! Upp med er! Maten är färdig, innan ni hinner få på er skorna!

Dave Wertz kastade undan björnskinnet, steg upp och gäspade.

Hawes sträckte på sig, hans ena arm hade domnat och han gned den sömnigt. — Jag undrar, var Hitchcook kröp till kojs i natt? frågade han, och räckte ut handen efter sina mockasiner. De voro styvfrusna och han klev försiktigt fram till elden för att töa upp dem. Det var då riktigt väl, att han gav sig i väg, tillade han, fast han var väldigt duktig att knoga på.

— Ja, men med för mycket översittarefasoner. Det var hans fel! Stackars Sipsu! Han höll nog mycket av henne?

— Det tror jag inte. Det var bara för principens skull, som han gjorde det. Det var alltsamman. Han ansåg, att det inte var rätt — och det var det naturligtvis inte — men det fanns ingen anledning för oss att gripa in och bli skickade över gränsen i förtid.

— Principer äro principer, och bra när det passar, men det är bäst att lämna dem hemma, då man reser till Alaska. Inte sant? Wertz hade satt sig bredvid kamraten och båda arbetade med att få sina mockasiner uppmjukade. Eller menar ni, att vi skulle ha hjälpt henne?

Sigmund skakade på huvudet. Han hade mycket att göra. Ett moln av chokladfärgad ånga steg upp ur kaffekitteln, och fläsket måste vändas. Han tänkte också på flickan med ögon som leende sommarsjöar, och han gnolade sakta.

Kamraterna sneglade på varandra och slutade upp att prata. Ehuru klockan var över sju, blev det ej ljust förrän om tre timmar. Norrskenet hade slocknat på himlen, och lägret var en oas av ljus mitt i det djupa mörkret. Mot eldskenet avtecknade sig de tre männens gestalter skarpt.

Uppmuntrad av de andras tystnad började Sigmund sjunga sin vanliga visa:

»Om ett år, om ett år, då druvorna bli blå —»

Med ens splittrades mörkret av en smattrande gevärssalva. Hawes gav upp en suck, gjorde en ansträngning för att resa sig och föll ihop. Wertz sjönk ner på ena armbågen med hängande huvud. Han rosslade ett slag och en ström av blod forsade ur hans mun. Och Sigmund, den guldlockige, slutade att sjunga med ett gurglande läte, sträckte upp sina armar och föll framstupa i elden.

Medicinmannens ögon voro dystra, och han var vid dåligt lynne, ty han bråkade med hövdingen om äganderätten till Wertz bössa, och tog mer än sin andel av innehållet i bönpåsen. Han tillägnade sig också björnfällen, och förorsakade gräl bland stammens män. Och slutligen försökte han att slå ihjäl Sigmunds hund, som denne hade fått av sin flicka, men hunden sprang sin väg. Medicinmannen föll ner i schaktet och slog axeln ur led mot ämbaret. Då allt, som fanns i lägret, hade blivit uppdelat, vände indianerna tillbaka till sina egna tält, och det blev stor glädje bland kvinnorna. En flock älgar förirrade sig upp över bergen i söder och medicinmannen hed-

rades ännu mera och folket sade sinsemellan att han höll rådslag med gudarna.

Men sedan alla hade gått, smög sig fårhunden tillbaka till det skövlade guldgrävarlägret och sörjde sin döde herre hela natten och den följande dagen. Sedan försvann han, men många år hade ej förflutit förrän indianska jägare lade märke till en förändring hos vargarna i skogen. De hade fått ljusa fläckar och brokiga tecken, som vargar aldrig förr hade haft.

JACK LONDON

VALDA SKRIFTER

MALMÖ
VÄRLDSLITTERATURENS FÖRLAG

MALMÖ
Vitus Peterssons Bokindustri
1927

Norrskenets dotter

av

JACK LONDON

MALMÖ
VÄRLDSLITTERATURENS FÖRLAG

MALMÖ
Vitus Peterssons Bokindustri
1927

— Ni — hur är det nu det heter — dagdrivare, ni dagdrivare, vilja ha mig till hustru. Det icke vara bra. Aldrig, nej, aldrig, dagdrivare bli min gifta man.

På detta sätt uttryckte Joy Molineau sina tankar om och till Jack Harrington, på samma sätt, men mera ledigt och på hans eget språk, som hon hade gjort till Louis Savoy kvällen förut.

— Hör på mig, Joy — —

— Nej, nej, varför jag skulle höra på det lat man säger? Det är micke dåligt, att ni bara gå och slå dank, göra visit i min hydda, och ingenting göra. Har ni kunna försörja familj. Varför ni inte ha guldstoft? Andra män ha fullt?

— Men jag arbetar ju hårt, Joy. Icke en dag går utan att jag är på färde och letar Jag har nyss kommit hem Mina hundar äro ännu trötta. Andra män ha tur och finna fullt med guld, men jag — jag har ingen tur.

— Ah! Men den man som ha till hustru indianska, honom Mc Cormack, då han upptäcka

Klondyke, ni icke gå dit. Andra män gå, andra män nu vara rika.

— Ni vet ju, att jag då letade på vidderna vid Tanana, framhöll Harrington, och visste ingenting om Eldorado eller Bonanza förrän det var försent.

— Det vara helt annat, men ni likväl vara — vad det heta — vilse.

— Hur?

— Vilse. I — jo — i mörkret. Det aldrig vara försent. Där vara mycket rik gruva, där borta i Eldorado. Mannen slog ner sin påle och gå bort. Ingen annan man veta om, hur gick med honom. Mannen, honom, som satte ner påle, aldrig mera komma. Sextio dagar ingen man skaffa papper på gruvplatsen. Därpå andra män, fullt av andra män — vad ni säga — hugga gruvan. Därpå de kapplöpa — o, så fort — som vind, att skaffa registreringspapper. Honom bli micke rik. Honom försörja familj.

Harrington dolde hur intresserad han blev.

— När går tiden ut? frågade han. Vilken inmutning är det fråga om.

— Lika jag säga till Louis Savoy i går kväll, sade hon utan att låtsas höra vad han sade. Honom jag tro vinner.

— Ta och häng Louis Savoy!

— Lika Louis Savoy tala i min hydda i går

kväll. Honom säga: — Joy, jag vara stark man. Jag ha duktiga hundar. Jag ha stor lycka. Jag skola vinna. Vill du då ha mig som man? Och jag säga till honom, jag — —

— Vad sade ni?

— Jag säga: — Om Louis Savoy vinna, då honom hava mig som hustru.

— Och om han inte vinner?

— Då Louis Savoy inte skola bli — vad ni kalla det — mina barns far.

— Och om jag vinner?

— Ni vinna. Ha, ha, ha! Aldrig!

Hur hånfullt Joy Molineaus skratt än var, så var det angenämt att höra på. Harrington brydde sig ej heller om hennes hån. Det var han van vid sedan länge. För övrigt var han inte den ende. Hon brukade pina alla sina beundrare på samma sätt. Just nu var hon mycket förförisk, med läpparna skilda och hyn kysst frisk av den skarpa kylan och ögonen lysande av den frestelse, som är den farligaste av alla frestelser, men ingenstädes funnen annat än i kvinnoögon. Hennes slädhundar knuffades kring henne i en lurvig hop, och ledarhunden Vargtand, lade sakta sin långa nos på hennes knä.

— Men om jag verkligen vinner? envisades Harrington.

Hon såg upp från hunden till beundraren, och sen på hunden igen.

— Vad säga du, Vargtand? Om honom stark man registrera papper, skola vi hans hustru bli? Nå, vad säga du?

Vargtand reste sina öron och morrade mot Harrington.

— Det vara micke kallt, tillade hon plötsligt utan förbindelse med det förra, som kvinnor pläga, reste sig upp och ordnade hundspannet.

Hennes beundrare såg slött på. Hon hade låtit honom var i tvivelsmål ända sedan första gången de möttes, och han hade fått lägga tålamod till sina andra dygder.

— Hej, Vargtand! ropade hon och hoppade upp på släden, då den snabbt satte sig i rörelse. Hej och hå, låt gå!

Harrington kisade efter henne, då hon svängde ner på vägen till Forty Mile. Där vägen delade sig och gick över floden till Fort Cudahy, höll hon inne hundarna och vände sig om.

— Hör nu, herr Dagdrivare! ropade hon åt honom. Vargtand säga ja — om ni vinna!

Men på något sätt, som det brukar ske i dylika fall, sipprade detta ut, och hela Forty Mile, som redan förut hade undrat, vem av sina båda senaste beundrare Joy Molineau skulle välja, bör-

jade nu ingå vad, om vem som skulle segra i den stundande kapplöpningen. Lägret delade sig i två grupper, och man gjorde på ömse håll de största ansträngningar för att favoriten skulle vinna i uppploppet. Det blev ett kivande om de bästa hundar, som kunde letas upp i landet, ty hundar, och goda sådana, voro framför allt nödvändiga för att säkerställa framgången. Och det gällde mycket för segraren. Utom det att äga en kvinna, vilkens like ännu ej blivit skapad, gällde det också en gruva värd minst en million.

Den höst, då nyheten spreds om Mc Cormacks upptäckt av Bonanza, hade hela Lower Country, däribland Circle City och Forty Mile, trampat i väg uppåt Yukon — med undantag av dem, som i likhet med Jack Harrington och Louis Savoy höllo på att leta västerut. Älgarnas betesplatser och vattendrag inmutades urskillningslöst och utan åtskillnad och därvid händelsevis en liten obetydlig bäck i Eldorado. Olof Nelson inmutade femhundra fot av dess lopp, anslog meddelande härom på vederbörligt sätt och försvann därefter spårlöst. På den tiden var närmaste registreringsbyrå polisstationen i Fort Cudahy, mitt för Forty Mile vid Yukon, men då ryktet spred sig att Eldorado var en skattkammare, blev det plötsligt också bekant, att Olof Nelson hade försum-

mat att fara ner för Yukon för att inregistrera sin inmutning. Man kastade hungriga blickar på denna claim, som det ej fanns någon ägare till, och där man visste att guld för tusentals dollars låg och väntade på spade och vasktråg. Ännu vågade man ej röra det, ty det fanns lag på att sextio dagar fingo förflyta mellan utstakningen och registreringen, under vilken tid inmutningen var oantastbar. Hela distriktet visste om Olof Nelsons försvinnande och tjogtals män beredde sig att kasta sig över hans inmutning och till den därpå följande kappkörningen till Fort Cudahy.

Men deltagandet från Forty Mile var begränsat. Då lägret ägnade sin energi till att utrusta antingen Jack Harrington eller Louis Savoy, var ingen oklok nog att ge sig in i tävlingen på egen hand. Vägen till registreringsbyrån utgjorde hundra miles och man ordnade så, att de båda favoriterna skulle ha fyra ombyten av hundar under vägen. Den sista sträckan var givetvis den värsta, och för dessa tjugofem miles försökte deras respektive anhängare att skaffa så starka djur som möjligt. Så skarp blev konkurrensen om sådana, och så höga pris bjödos, att hundar blevo mycket dyrare än de någonsin hade varit. Så småningom riktade denna rusning efter hundar allmänhetens ögon alltmera förväntansfullt mot

Joy Molineau. Hon var ju inte bara orsaken till det hela, men hon rådde om den finaste slädhund, som fanns mellan Chilcoot till Behrings hav. Varken i spannet eller som dess ledare, fanns maken till Vargtand. Den man, framför vilkens släde han sprang den sista sträckan var given vinnare. Detta fanns det icke ringaste tvivel om. Men alla hade en naturlig känsla för det passande, och icke en enda gång framställdes begäran till Joy att få begagna honom. Men båda partierna hämtade tröst ur det faktum, att om den ene ej fick dra nytta av honom, så fick ej heller den andre det.

Men eftersom mannen, både individuellt och allmänt sett, har blivit så funtad, att han går genom livet i en lycklig okunnighet om kvinnokönets djupare spetsfundigheter, så kunde männen i Forty Mile icke ana, vad sattyg Joy Molineau hade i görningen. De tillstodo efteråt, att de hade brustit i sin uppskattning av denna norrskenets mörkögda dotter, vilkens fader hade bedrivit handel med pälsverk i landet långt innan någon hade drömt om att begiva sig dit, och som själv för första gången slagit upp sina ögon vid norrskenets fladdrande ljus. Men hennes tillfälliga födelseort hade ej förminskat hennes förmåga att som kvinna förstå, hur männen skola behandlas.

De visste, att hon lekte med dem, men de insågo ej hur klokt, djuptänkt och behändigt hon skötte leken. De sågo ej mer än det utpekade kortet, så att Forty Mile ända in i det sista befann sig i en behaglig okunnighet, och det var först, då hon spelade ut sitt sista trumfkort, som man kom underfund med spelets gång.

En dag i början på veckan var hela lägret på benen för att bevittna, då Jack Harrington och Louis Savoy startade. Dessa båda gåvo sig i väg i mycket god tid, ty de ville komma till Olof Nelsons inmutning några dagar tidigare innan fristen löpte ut, så att de kunde vila upp sig och hundarna hämta nya krafter för den första etappen. På vägen upp funno de redan männen från Dawson i färd med att postera ut reservspannen längs vägen, och det märktes nog, att man ej hade sparat på kostnaderna med inmutningens millioner i sikte.

Ett par dagar efter det deras yppersta män hade rest började Forty Mile-borna att skicka upp reservspannen, först till sjuttiofemmilesstationen, därefter till femtiomiles- och sist till tjugofemmilesetappen. Spannen på den sista sträckan voro utomordentliga och så jämngoda, att lägret ivrigt diskuterade deras ömsesidiga förtjänster en hel timma i femtio graders kyla, innan de foro åstad.

I sista ögonblicket kom Joy Molineau inslängande bland dem på sin släde. Hon tog Lon Mc Fane, som skötte Harringtons spann, å sido och knappast hade första ordet lämnat hennes läppar, förrän man såg hans underkäke falla ner så plötsligt och långt, att det tydde på något mycket betydelsefullt. Han löste Vargtand från hennes släde och satte honom i spetsen för Harringtons spann och styrde djurflocken in på Yukonvägen.

— Stackars Louis Savoy! sade man, men i Joy Molineaus svarta ögon blixtrade det trotsigt, då hon åkte tillbaka till sin fars koja.

Midnatt nalkades vid Olof Nelsons claim. Några hundra skinnklädda män skulle ha föredragit att i denna sextiograders kyla fara ner till ljuvligheten i varma hyddor och bekväma bäddar. Åtskilliga tjog av dem hade sina lappar färdigskrivna att spika upp och hundarna beredda. En patrull av kapten Constantines ridande polis hade fått order att övervaka att allt gick rättvist till. Befälet hade givit order, att ingen fick sätta ner sin påle, förrän den sista sekunden av dygnet hade försvunnit. I Nordlandet är en sådan befallning lika mäktig som Jehovas, revolverkulan är lika snabb och effektiv som åskviggen. Det var klar luft och kallt. Norrskenet målade fladdran-

de färgorgier på himlavalvet. Rosiga vågor sköljde i ett kallt glitter över zenith, medan breda skimrande band i grönvitt suddade ut stjärnorna eller en titans hand reste väldiga valv över polen. Och till detta mäktiga skådespel tjöto varghundarna, som deras föregångare gjort ända sen uråldriga tider.

En björnskinnsklädd polisman steg fram på ett iögonenfallande sätt, med klockan i handen. Männen fingo bråttom med hundarna, körde upp dem, redde ut draglinorna och lade dem till rätta. Spekulanterna på inmutningen gingo fram till gränslinjen hårt kramande pålarna och lapparna. De hade gått runt området så ofta, att de nu skulle ha kunnat göra det med förbundna ögon. Polismannen lyfte sin hand. Alla kastade av sig överflödiga klädesplagg och filtar, jämkade ett sista tag på läderremmen och väntade spänt.

— Klara!

Vantarna rycktes av sextio par händer och lika många par mockasiner togo spjärn mot snön.

— Gå!

De rusade som skjutna av en kanon över fältet, runt om alla fyra sidorna och stucko ner sina märken i hörnen, och därefter till mitten, där de båda centralpålarna skulle sättas ner. Därefter sprungo de till släden på den frusna ån. Ett

våldsamt buller och tumult uppstod. Slädar kolliderade med varandra och hundarna reste borst och visade tänder. Den lilla åns yta uppfylldes av den stridande massan. Slag av snärtar och piskskaft haglade över män och hundar. Till råga på allt hade var och en av de tävlande en flock kamrater, som försökte att få honom ut ur röran. En och en lyckades slädarna med stort besvär, komma loss och försvann i mörkret under de branta stränderna.

Jack Harrington hade förutsett detta bråk och väntade vid sin släde till dess det slutade. Louis Savoy, som kände till sin rivals större skicklighet att köra hundar, följde hans exempel och dröjde likaledes. Den bullrande hopen hade kommit utom hörhåll, då de begåvo sig av, och det var ej förrän de färdats de omkring tio miles ner till Bonanza, som de uppnådde de övriga, åkande i en lång rad, men väl samlade. Nu var det ganska tyst och ingen möjlighet fanns för någon att köra om de andra här. Slädarna mätte sexton tum mellan medarna, och vägen var aderton tum bred, men den liknade en ränna, emedan den nötts ner en hel fot i snön av trafiken. På båda sidor sträckte det mjuka snötäcket ut sig. Om någon körde ut i detta för att försöka köra förbi, skulle hans hundar sjunka ner till buken och

endast komma fram i snigelfart. Männen följde därför tätt efter de hoppande slädarna och avvaktade. Ingen förändring i situationen inträffade under femtonmilesfärden nedför Bonanza och Klondyke till Dawson, där man nådde Yukon. Här väntade första ombytet. Men beslutna att köra det första spannet till dess det störtade, om så skulle vara nödvändigt, hade Harrington och Louis Savoy de utvilade hundarna utstationerade ett par miles längre ner än de övrigas. Medan dessa krånglade med slädbytet, passerade de två efterliggarna gott och väl hälften av dem. Ett trettiotal körde fortfarande före dem, då de gledo ut på Yukons breda istäcke. Här skulle kraftprovet avläggas. Då floden frös till på hösten, hade en milesbred sträcka av öppet vatten lämnats mellan två väldiga isvallar. Denna hade först nyligen frusit till, enär strömmen var snabb, och bildade nu en jämn yta, hård och hal som golvet i en balsal. I samma ögonblick som de körde ut på glanskisen, reste sig Harrington på knä, höll fast med ena handen och lät piskan vina våldsamt över hundarna, medan han öste ur sig förfärliga svordomar. Spannen spredo sig över den hala ytan och hundarna ansträngde sig till det yttersta. Men få män i Nordlandet kunde driva på sina hundar som Jack Harrington. Med

detsamma satte de fart och Louis Savoy hängde envist efter, med sin ledarhund tätt i rivalens spår.

Halvvägs på denna sträcka av glanskis körde deras reservspann ut från ena stranden. Men Harrington saktade ej farten. Då den nya släden kom körande jämsides, hoppade han över till den med ett högt rop, och drev på de utvilade hundarna. Den andre kusken hoppade också av. Savoy upprepade manövern med sitt reservspann, och de övergivna spannen svängde av åt höger och vänster, kolliderade med de efterföljande och åstadkommo stor förvirring på isen. Harrington ökade farten, Savoy hängde efter. Då de närmade sig slutet av glanskisen susade de fram bredvid den främsta släden. Då de körde in på den smala vägen mellan de mjuka snövallarna, ledde de kapploppet, och Dawson, som såg dem ila förbi i norrskenets ljus, svor på att det var bra gjort.

Då kölden knäpper till med sextio under noll, kan man ej hålla ut länge utan eld eller stark kroppsrörelse om man vill leva. Harrington och Savoy började därför att på av gammalt beprövat sätt ömsevis åka och springa bredvid släden. De hoppade av slädarne med tömmarna i hand, och sprungo efter dem till dess blodet återtog sitt vanliga lopp och drev bort kylan. Så hoppade de upp på slädarna och åkte en stund, till dess

värmen åter tog slut. Springande och åkande ömsevis på detta sätt tillryggalade de andra och tredje etappen. Flera gånger hade Louis Savoy på glanskisen försökt komma förbi, men varje gång misslyckats. Strödda över en sträcka på fem miles bakom dem, hade de övriga deltagarna i kapplöpningen sökt hinna upp dem, men förgäves, ty endast åt Louis Savoy var äran beskärd att kunna följa i Jack Harringtons mördande fart.

Då de körde in vid sjuttiofemmilesstationen svängde Lon Mc Fane långsides med Vargtand i spetsen och visste, då han såg detta, att han skulle vinna i kapplöpningen. Intet spann i Nordlandet kunde köra förbi honom de sista tjugofem miles. Och då Savoy såg, att Vargtand ledde rivalens spann, visste han att han förlorat, och han svor tyst för sig själv, som man gör, då man svär över en kvinna. Men han bet sig fortfarande fast i den andres yrande spår och hoppades på slumpen in i det sista. Och då de slängde i väg, under det dagen grydde i sydost, förundrade de sig, den ene glad och den andre sorgsen över Joy Molineaus beteende.

Forty Mile hade tidigt på morgonen kravlat sig upp ur skinnbäddarna och samlats vid kanten av vägen. Härifrån kunde man se Yukons lopp till flodkröken flera miles borta. Här kunde man

även se tvärs över floden till målet vid Fort Cudahy, där guldregistratorn otåligt väntade. Joy Molineau hade tagit plats ett stycke från vägen och under de förhandenvarande omständigheterna lät det övriga Forty Mile bli att ställa sig framför. Platsen var därför fri mellan henne och den smala vägen. Man hade tänt upp eldar, och kring dessa slogo männen vad om guldstoft och hundar, och Vargtand var tydligen favorit.

— Där komma de! skrek en indianpojke från toppen av ett träd.

Uppåt Yukon syntes en svart punkt mot snön, omedelbart följd av en annan. I det de blevo allt större, döko flera svarta punkter upp, men ganska långt bakut. Så småningom upplöstes fläckarna i hundar och slädar, och på de senare lågo män framstupa.

— Vargtand leder! viskade en polislöjtnant till Joy. Hon visade sitt intresse med ett småleende.

— Tio mot ett på Harrington! skrek en pamp från Birch Creek, och drog fram sin pung med guld.

— Regeringen betalar väl icke bra? frågade Joy.

Löjtnanten skakade på huvudet.

— Ni hava väl lite guldstoft — ah — hur mycke? fortsatte hon.

Han visade sin läderpung. Hon mätte den med en snabb blick.

— Där vara — så där — tvåhundra, säg? Gott nu skall jag ge er — vad heta — ett tip. Gå in på vadet. Joy smålog outgrundligt. Löjtnanten tvivlade. Han tittade uppåt vägen. De båda männen hade rest sig på knä och piskade ursinnigt fram sina hundar. Harrington låg främst.

— Tio mot ett på Harrington! skränade potentaten från Birch Creek och skakade sin pung framför ansiktet på polislöjtnanten.

— Gå in på vadet, viskade Joy.

Han lydde, men ryckte på axlarna till tecken, att han gav efter ej för sitt förnuft utan för hennes tjusning. Joy nickade för att uppmuntra honom.

Allt stoj tystnade. Männen höllo upp att slå vad.

Girande, slingrande och hoppande som båtar för vinden svepte slädarna i ursinnig fart mot dem. Ehuru han fortfarande höll sin främsta hund i bakkanten på Harringtons släde, fanns det ej tecken på hopp i Louis Savoys ansikte. Harrington höll munnen hårt sluten. Han såg varken åt höger eller vänster. Hans hundar löpte i utmärkt takt med vinnande steg på vägen, och Vargtand ledde spannet utomordentligt med sänkt

huvud utan att se upp, men med ett lågt gnyende.

Forty Mile höll andan. Icke ett ljud hördes utom medarnas knarrande och vinet från piskorna.

Då hördes plötsligt Joy Molineaus klara röst.

— Hej! Hitåt! Vargtand! Vargtand!

Vargtand lystrade. Han böjde tvärt av från vägen och rusade rakt på sin matmor. Spannet följde efter honom och släden balanserade ett ögonblick på ena meden och Harrington slungades ut i snön. Savoy satte i väg som en blixt. Harrington reste sig på fötter och såg honom rusa över floden mot guldregistratorns kontor. Han kunde ej undgå att höra, vad som sades.

— Ah, honom klara sig fint, förklarade Joy Molineau för löjtnanten. Honom — vad ni säga — sätta fart. Ja, honom sätta fart mycke bra.

JACK LONDON

VALDA SKRIFTER

MALMÖ
VÄRLDSLITTERATURENS FÖRLAG

MALMÖ
Vitus Peterssons Bokindustri
1927

Vid världens ända

av

JACK LONDON

MALMÖ
VÄRLDSLITTERATURENS FÖRLAG

MALMÖ
Vitus Peterssons Bokindustri
1927

I.

Det fanns två skäl till att Montana Kid tog sin Matts ur skolan, lade av sina mexikanska sporrar och skuddade Idahos stoft av sina fötter. Det första var, att inträngandet av en regelbunden, måttfull och strängt moralisk civilisation hade stört de idylliska förhållanden under vilka man levde på boskapsfarmerna i Västern, varefter de förfinade samhällsmedlemmarna betraktade honom och hans likar med kallt ringaktande blickar. Det andra skälet var, att hans ras hade rest sig i ett av sina gigantiska ögonblick och skjutit fram sin gräns åtskilliga hundratusen miles. Därigenom gör det utvecklade samhället med ett omedvetet förutseende plats för sina yngre medlemmar. Det är visserligen sant, att det nya landet var till största delen ofruktbart, men dess åtskilliga hundratusen av kölden härjade kvadratmiles gav ändå andrum åt dem, som annars skulle ha kvävts där hemma.

Montana Kid var en av de senare. På väg mot

havskusten med en hast, som om den framkallats av flera poliskommissarier, och med mera energi än gångbart mynt, lyckades han komma med ett fartyg från en hamn i Puget Sund och klarade de besvärligheter, som framkallades av sjösjukan och kosten på mellandäck. Han var visserligen ganska tärd och förbi, men fortfarande sig lik i otämjbarhet, då han steg i land på Dyeas strand en dag fram på våren. Kostnaderna för hundar, utrustning och proviant och de avgifter, han avkrävdes av två oeniga regeringars tjänstemän, gjorde snart klart för honom att Nordlandet var allt annat än en fattigmans Mekka. Han såg sig därför om efter något tillfälle att snart kunna skaffa sig förtjänst. Mellan kusten och passen i bergen voro många tusen ivriga pilgrimer strödda. Dessa beslöt Montana Kid att begagna sig av. Först etablerade han en spelhåla i ett skjul av furubräder, men en otrevlig nödvändighet tvingade honom att avbryta detta geschäft och ge sig i väg. Därefter slog han sig på att sälja hästskosöm, och drev upp priset till fyra för en dollar, till dess den oväntade ankomsten av omkring hundra lådor förstörde marknaden och tvingade honom att realisera sitt lager med förlust. Sedan han slagit sig ned vid Sheep Camp, organiserade han bärarna och pressade

upp betalningen med tio cents skålpundet på en enda dag. För att visa sin tacksamhet gynnade bärarna hans spelhåla och blevo där omsorgsfullt plockade på vad de hade förtjänat. Men hans geschäft gick alltför bra för att i längden kunna fortsätta. En natt blev han överfallen, varpå de tände eld på hans hybble, delade spelkassan och jagade honom i väg med tomma fickor.

Otur var hans följeslagare på färden. Han erbjöd sig att smuggla whisky över gränsen på vanskliga och okända stigar, men kom ifrån sin indianske vägvisare och fick redan första sändningen konfiskerad av ridande polisen. Många andra missöden bidrog att skapa bitterhet i hans sinne och göra honom hänsynslös, och han firade också sin ankomst till Lake Bennett med att terrorisera hela lägret i tjugo timmar. Men då sammankommo guldgrävarna och togo hand om honom och befallde honom att packa sig i väg. Han hade en hälsosam respekt för dylika sammanslutningar, och han lydde i sådan hast, att han gav sig åstad efter en annan mans hundspann. Detta var emellertid liktydigt med häststöld i ett mildare klimat, så han vågade endast söka sig fram över bergen ner till Tagish, och slog läger först hundra miles i norr.

Nu inträffade det att vårbrytningen nalkades,

då många av de förnämsta invånarna i Dawson City voro på resa söderut medan isen ännu bar. Dem mötte han och talade med, lade märke till deras namn och ställning och fortsatte. Han hade ett gott minne och likaledes en frodig fantasi, medan sanningskärlek ej hörde till hans dygder.

II.

Dawson, som alltid var spänt på nyheter, såg hans släde komma nedför Yukon, och kom ut på isen för att möta honom. Nej. Han hade inga tidningar, han visste inte om Durrant var hängd ännu, eller vem som vunnit priset på Tacksägelsedagen. Han hade inte hört om Förenta staterna och Spanien kommit i krig med varandra, och han visste inte var Dreyfus befann sig. Men O'Brien, hade de inte hört talas om det? O'Brien, jo, han hade drunknat vid White Horse, Sitka Charley var den ende av hela sällskapet, som undkom. Joe Ladue? Båda benen förfrusna och amputerade vid Five Fingers. Och Jack Dalton? Gått under med S j ö l e j o n e t och hela besättningen. Och Bettles? Lidit skeppsbrott med C h a r t a g e n a i Seymore Narrows — tjugo överlevande av trehundra. Och Swiftwater Bill? Fallit genom den uppluckrade isen på Lake Le

Barge med sex kvinnliga medlemmar av det teatersällskap, som han vägledde. Guvernör Walsh? Gått förlorad med alla sina följeslagare och åtta slädar på Thirty Mile. Devereaux? Vem är Devereaux? Aha, kuriren! Skjuten av indianer vid Lake Marsh.

På det sättet gick han på. Nyheterna spredos. Männen trängde sig fram för att fråga efter sina vänner och kompanjoner, och blevo trängda undan av andra, alltför bestörta för att komma sig för att svära. Då Montana Kid nådde stranden var han omringad av flera hundra skinnklädda guldgrävare. Då han körde förbi kasernen var han medelpunkten i en procession. Vid Operan var han kärnan i en upphetsad folkmassa, där varenda en slogs för att komma fram för att få tillfälle att fråga efter någon frånvarande kamrat. Från alla håll bjöd man honom på något att dricka. Aldrig förr hade Klondyke på detta sätt mött en gröngöling med stora famnen. Hela Dawson surrade. En sådan rad av olyckshändelser hade aldrig förr inträffat i dess historia. Varenda person av betydelse, som hade farit söderut på våren, hade råkat illa ut. Husen spydde ut sina invånare. Män med vilt stirrande ögon kommo skyndsamt nedför bäckar och åar, för att träffa den man, som hade berättat om alla

dessa olyckor. Bettles hustru, som var av ryskt halvblod, satte sig vid härden, otröstlig. Hon vaggade av och an med kroppen och strödde hela tiden den vita träaskan i sitt korpsvarta hår. Flaggan på kasernen var hissad på halv stång. Dawson sörjde sina döda.

Varför Montana Kid ljög på detta sätt, kan ingen förstå. Ingen annan förklaring kan tänkas, än den, att det fanns ingen sanning i kroppen på honom. Men under fem dagar sänkte han landet i sorg och elände, och i fem dagar var han den mest framstående mannen i hela Klondyke. Man gav honom det bästa man kunde bjuda på i säng- och matväg. På krogarna hade han fri förtäring. Männen sökte upp honom oavbrutet. De högre tjänstemännen kommo till honom för att få närmare underrättelser, och han bjöds till kalas hos kapten Constantine och de övriga officerarna i kasernen. Men en vacker dag höll Devereaux, regeringens kurir, in sina uttröttade hundar utanför guldregistratorns byrå. Död? Vem har sagt det? Ge honom bara ett stycke älgstek, så skulle du få se hur död han var. Nej, hör på! Guvernör Welsh låg i läger vid Little Salmon, och O'Brien kommer med första öppna vatten. Död? Ge honom en älgstek, så skulle han visa dem.

Och återigen surrade Dawson. Kasernens flag-

ga flög i topp, och Bettles hustru tvättade sig och tog på sig rena kläder. Hela staden visade tydligt sin önskan att Montana Kid försvann så fort som möjligt. Och Montana Kid försvann, som vanligt efter en annans hundspann. Dawson gladdes, då han försvann nedför Yukon och önskade honom lycklig resa till den plats, där slutligen alla förhärdade syndare hamna. Därefter satte sig hundarnas ägare i gång, gjorde en anmälan till kapten Constantine och fick av honom låna en konstapel.

III.

Med Circle City till mål och vårisen knakande under medarna drog Montana Kid fördel av de allt längre dagarna och färdades sent och tida. Dessutom hyste han knappast tvivel om att hundarnas ägare var honom i hälarna, och han önskade därför vara över på amerikanskt territorium innan floden bröt upp. På kvällen den tredje dagen stod det klart för honom att han hade förlorat i kapplöpningen med våren. Yukon mullrade och ryckte i sina isfjättrar. Långa omvägar blevo nödvändiga, ty den hastigt ilande strömmen hade nött stora hål, där vägen gick fram. Isen var i ständig oro och breda sprickor slogo upp med kraftigt dån. Genom dessa och genom oräk-

neliga lufthål började vattnet att forsa upp på isens yta, och när han styrde upp mot en vedhuggarkoja, som stod på spetsen av en ö, hade hundarna förlorat fotfästet och simmade mera än de gingo. Han hälsades med surmulenhet av hyddans båda invånare, men han selade av hundarna och beredde sig till att laga sin mat.

Donald och Davy voro verkliga exemplar på folk, som ej duga i civilisationens utkanter. Födda i Canada av skotska föräldrar och uppväxta på stadsgatorna, hade de i ett dåraktigt ögonblick lämnat sina platser vid kontorspulpeten, tagit ut sina sparslantar och givit sig i väg till Klondyke. Och nu fingo de känna på det landets obehagliga sida. Utan proviant, modfällda, med hemlängtan i sina hjärtan, hade de fått arbete hos P. C.-bolaget med att hugga ved för dess ångbåtar, med löfte att till hösten få fri resa hem. Utan att tänka på vad islossningen kunde komma att ställa till hade de i valet av ön som uppehållsort tydligt visat sin oduglighet. Ehuru Montana Kid hade föga kunskap om islossningen på en stor flod, så såg han kring sig bekymrat och kastade längtande blickar mot den avlägsna flodstranden, där de upptornade klippblocken skulle giva skydd mot angreppen från Nordlandets ismassor.

Sedan han ätit och givit hundarna mat, tände han sin pipa och gick ut för att få en bättre överblick över situationen. Ön var högre vid sin övre ända liksom alla andra öar i floden, och det var där, som Donald och Davy hade byggt sin hydda och staplat upp en mängd vedtravar. Till den mest avlägsna stranden var det ett avstånd på gott och väl en mile, men mellan ön och den närmaste stranden gick en blott hundra alnar bred arm. Då Montana Kid fick syn på detta, frestades han att taga hundarna och ge sig i väg över till fasta landet, men vid närmare betraktande upptäckte han en stark strömfåra vid öns övre ända. Längre ner böjde floden tvärt av åt väster och just i kröken låg ett virrvarr av småöar.

— Där kommer isen att packa sig, sade han för sig själv.

Ett halft dussin slädar, tydligen på väg uppför floden till Dawson, kommo nu plaskande genom det kalla vattnet mot nedre ändan av ön. Färden på floden höll på att gå över från ett vanskligt till ett omöjligt företag, och det var i sista laget att de nådde ön och funno stigen upp till vedhuggarnas hydda. En av dem var snöblind och höll sig hjälplöst fast bak i släden. De voro alla unga män, klädda i grova kläder och uttröttade av färden. Hittills hade Montana Kid ej

mött sånt folk förr, och visste genast, att de ej kunde vara av hans skrot och korn.

— Hallå! Hur ser det ut uppåt vägen mot Dawson? frågade den främste och lät sina blickar glida över Donald och Davy till dess de stannade på Kid.

Ett första sammanträffande i vildmarken utmärker sig inte genom alltför många formaliteter. Samtalet kom genast i gång mellan alla, och nyheter från trakterna uppåt floden utbyttes mot meddelande från landet längre ner. Men det lilla de nykomna hade att berätta, var snart omtalat, ty de hade övervintrat i Minook, tusen miles nedför floden, där ingenting hände. Montana Kid kom däremot nyligen från Saltvattnet, och de kvarhöllo honom medan de slogo upp sitt läger, och överhopade honom med frågor om vad som hade hänt i världen från vilken de varit utestängda under tolv månader.

Ett våldsamt brak, som plötsligt hördes genom det vanliga mullret från floden, kom alla att rusa ner till stranden. Vattnet stod nu högre på isens yta och isen, som angreps både underifrån och från översidan, kämpade för att lösgöra sig från strändernas grepp. Sprickor uppstodo inför deras blickar, och luften fylldes av ett från många håll kommande smatter, som ljöd sprött

och skarpt, och liknade det ljud man hör en klar dag från en skjutande soldattrupp.

Uppifrån floden närmade sig två män körande ett hundspann på en sträcka av isen, som ej var översvämmad av vatten. Men just, som de kommo till synes, nådde de båda männen vattnet och började vada genom det. Bakom dem, där de nyss gått fram, bröt isen upp och flaken vände sig runt, och genom den öppna rännan bubblade vattnet upp och nådde dem ända till midjan, begrov släden och förde rakt åt sidan hundarna, som höllo på att drunkna i virrvarret. Männen hejdade sig i sitt lopp för att ge djuren en möjlighet att rädda sig. De kastade sig ut i det kalla vattnet och skuro av draglinorna med sina slidknivar. Därefter arbetade de sig genom det virvlande vattnet och den gnisslande isen fram till stranden, där Montana Kid främst av alla hoppade ner för att hjälpa dem bland de rasslande isstyckena.

— Förbanne mej, om det inte är Montana Kid, utropade en av männen, vilken Kid just hjälpte på fötter uppe på strandbankens topp. Han bar ridande polisens skarlakansröda rock och lyfte muntert sin högra hand till hälsning.

— Jag har en arresteringsorder på er, Kid, fortsatte han och drog fram ett hopskrynklat pap-

per från bröstfickan, och jag hoppas, att ni följer godvilligt med.

Montana Kid såg ut över flodens kaos och ryckte på axlarna, medan polismannen småleende följde hans blick.

— Var är hundarna? frågade hans kamrat.

— Mina herrar, avbröt polismannen, min följeslagare här är Jack Sutherland, ägare till tjugotvå, Eldorado.

— Det är väl aldrig Sutherland från 92? utbröt den snöblinde Minookmannen, och trevade osäkert framför sig.

— Jo, precis. Sutherland grep hans hand. Och vem är ni?

— Åh, jag kom efter er, men jag minns er från mina första studentår. Ni skötte er fint då. Pojkar, ropade han och vände sig halvt om, det här är Sutherland, en gång back i universitetslaget. Kom hit, guldsökare, och hälsa på honom! Sutherland, detta är Greenwich, som gick halvback för ett par år sedan.

— Ja, jag läste om matchen, sade Sutherland och skakade hand med honom. Jag kommer ihåg att ni skötte er väldigt fint. Greenwich blev mörkröd under sitt garvade skinn och lämnade tafatt rum för en annan.

— Och här är Matthews, från Berkeleys lag.

Och vi ha fått en del styva pojkar österifrån också. Kom fram, ni från Princetonlaget! Kom fram! Detta är Sutherland, Jack Sutherland!

De trängdes ivrigt kring honom, buro honom till lägerelden, gåvo honom torra kläder och en mängd koppar starkt te.

Donald och Davy, som ingen brydde sig om, gingo in i hyddan för att som vanligt på kvällarna spela kort. Montana Kid och polismannen gingo också in.

— Ni får ta litet torrt på er, sade den förre, medan han drog fram en del klädesplagg ur sitt fattiga bylte. Jag tänker, ni får dela koj med mej också.

— Tack ska ni ha. Ni tycks vara en hygglig prick, sade polismannen medan han satte på sig ett par torra strumpor. Tråkigt att jag måste ta er med tillbaka till Dawson, men jag ska hoppas, att de inte bli för svåra mot er.

— Nå, ha inte så brått. Kid smålog menande. Vi äro inte i väg än. Då jag ger mig åstad, så blir det nedför floden, och jag antar, att ni följer efter.

— Inte om jag känner mej själv rätt.

— Kom med ut ett slag, så ska ni få se, då. Dessa fördubblade idioter, han pekade med tummen över axeln på de båda skottarna, ha betett

sig urdumt, då de slogo sig ner här. Stoppa pipan först — det är ganska god tobak, det här — och njut så länge ni kan. Ni får nog inte dra många bloss till.

Polismannen följde honom förvånad, och Donald och Davy slängde korten och följde också med ut. Männen från Minook sågo att Montana Kid pekade uppåt och nedåt floden, och kommo fram till honom.

— Vad står på? frågade Sutherland.

— Inte något vidare. Nonchalans klädde Kid utmärkt. Men strax blir det ett bubblande helvete. Titta dit bort till kröken. Där komma millioner tons av isblock att stapla upp sig. Och sen kommer isen att lägga sig i milliontals ton däruppe. När så de övre ismassorna bryta loss, och de där nere i kröken hålla, så fy tusan! Han slog ut med armen i en skådespelaregest mot ön. Millioner tons, tillade han eftertänksamt.

— Hur går det då med vedtravarna? frågade Davy.

Kid upprepade sin svepande gest, och Davy klagade överljutt: Flera månaders arbete! Det kan inte vara möjligt! Nej, nej, kamrat, det kan aldrig vara möjligt. Du bara skämtar. Säg, gör du inte det? tiggde han.

Men då Kid skrattade till och snodde sig på

klacken, rusade Davy bort till vedtravarna och började att utom sig kasta vedträna bort från strandbanken.

— Hjälp till, Donald! ropade han. Kan du inte hjälpa till? Månaders arbete och vår hemresa står ju på spel!

Donald grep honom i armen och skakade honom, men han vred sig loss. Hör du inte människa? Millioner tons. Hela ön blir ju renrakad.

— Lugna dig nu, bad Donald. Du är ju från dina sinnen.

Men Davy tog åter uti med vedträna. Donald gick tillbaka in i kojan, spände på sig bältet, som han förvarade sina och Davys pengar i, och begav sig därefter till den punkt av ön, där marken var högst och en väldig fura reste sig högt över de andra träden.

Männen framför kojan hörde ljudet av yxhuggen och drogo på smilbandet. Greenwich kom tillbaka efter att ha gått tvärs över ön och sade, att de voro instängda. Det var omöjligt att komma över den smala flodarmen också. Den snöblinde Minookmannen började sjunga och de övriga instämde.

»Månne det är sant, —
om han oss bedrog?
Ljuger gör han nog,
men — kanske det är sant!»

— Det är då både synd och skam, klagade Davy och rätade på sig. Han tittade på vedträna, som lågo belysta av de sneda solstrålarna. Skall all min goda ved förstöras?

»Men — kanske det är sant?» sjöngo de andra.

Plötsligt upphörde dånet från floden. En besynnerlig stillhet svepte sig kring dem. Isen hade brustit loss från stränderna och flöt nu på flodens yta, medan vattnet steg allt högre. Den steg hastigt och tyst åtminstone tjugo fot, till dess de väldiga isflaken ströko längs strandvallens topp. Den nedre och lägre delen av ön sattes under vatten. Ismassorna flöto därefter sakta med strömmen. Men brakandet ökades alltmera, och snart skakade och skälvde hela ön för ismassornas våldsamma stötar. Under det ömsesidiga trycket slungades isblock på hundratals tons vikt upp i luften som ärter. Isblockens uppror växte i styrka och männen måste ropa in i örat på varandra för att kunna göra sig hörda. Ibland hördes dånet från den smala rännan bak ön genom det övriga larmet. Rätt som det var skakades ön av ett kolossalt isflak, som törnade mot själva spetsen. Isberget slet upp ett dussin tallar med roten, svängde runt och stjälpte över, lyftande sin dyiga undersida från flodens djup. Det satte kurs mot kojan, rakande bort strandvall och träd som en

jättestor kniv. Det syntes endast snudda vid ena hörnet av kojan, men de råhuggna stockarna knäcktes som tändstickor och det hela föll ihop som ett leksakshus.

— Månaders arbete! Månaders arbete! Och resan hem! jämrade sig Davy, medan Montana Kid och polismannen drogo bort honom från vedstaplarna.

— Ni får många tillfällen och god tid på er att ordna med hemresan, muttrade polismannen och gav honom en örfil, så att han flög undan och kom i säkerhet.

Från toppen av furan såg Donald isbergets förstörelsearbete, då det sopade undan veden och sedan flöt nedför floden. Liksom belåtet med den förödelse det anställt sjönk isberget ner till sin förra nivå och började sakta farten. Larmet avtog likaledes och de andra kunde höra Donald ropa från utsiktsplatsen att se neråt floden.

Som man hade förutsett hade ismassorna fastnat mellan småöarna i kröken och isen lade sig i en väldig barriär, som sträckte sig från strand till strand. Strömmen stannade och vattnet, som ej kunde finna något utlopp, började att stiga. Det steg till dess hela ön översvämmades, så att männen fingo vada i vatten upp till knäna, medan hundarna måste simma bort till ruinerna efter ko-

jan. Vattnet blev plötsligt stående vid denna nivå utan att ytterligare stiga eller falla.

Montana Kid skakade på sitt huvud.

— Det har stockat sig där uppe, det kommer inte mera.

— Och så gäller det, vilken av de båda barriärerna, som krasar ihop först, tillade Sutherland.

— Precis, bekräftade Kid. Om den övre barriären bryter loss först, så äro vi förlorade. Ingenting kan då hålla stånd.

Minookmännen vände sig bort i tystnad, men snart började sångerna ljuda i den stilla luften.

Plats gjordes i ringen för Montana Kid och polismannen, som snabbt föllo in i körens rytm sång efter sång.

— O, Donald, kan du inte hjälpa mig? Davy snyftade vid foten av trädet, som hans kamrat hade klättrat upp i. O, Donald, kan du inte hjälpa mig? snyftade han igen och hans händer blödde efter hans fåfänga försök att klättra uppför den slippriga stammen.

Men Donald höll oavlåtligt sin blick riktad uppför floden, och plötsligt ropade han med en röst skälvande av fruktan:

— Gud allsmäktig, nu kommer det.

Stående i vatten till knäna togo Minookmännen, Montana Kid och polismannen varandra i händer-

na och läto sina röster ljuda i den skallande »Republikens stridshymn». Men orden drunknade i det stigande larmet.

Och Donald fick nu se en syn, som ingen man med livet i behåll fått skåda. En väldig vit vall slungades upp på ön. Träd, hundar och män plånades ut, som om Guds hand hade torkat rent Naturens ansikte. Allt detta såg han, där han ett ögonblick till krängde fram och tillbaka uppe i luften och därefter slungades långt ut i det frusna helvetet.

JACK LONDON

VALDA SKRIFTER

MALMÖ
VÄRLDSLITTERATURENS FÖRLAG

MALMÖ
Vitus Peterssons Bokindustri
1927

En kamp mellan kvinnor

av

JACK LONDON

MALMÖ
VÄRLDSLITTERATURENS FÖRLAG

MALMÖ
Vitus Peterssons Bokindustri
1927

I.

Vid ett tillfälle skar det sig mellan Freda och fru Eppingwell. Freda var en grekisk flicka och till yrket dansös. Åtminstone uppgav hon själv att hon var grekinna, men detta betvivlades av många, ty hennes klassiska ansikte hade för mycket energi att uppvisa och det flammande djup, som visade sig i hennes ögon i sällsynta ögonblick, gjorde rasfrågan ännu mera invecklad. Detta hade endast varit beskärt några få män att bevittna, och fast långa år förgått, kunde de ej glömma den synen. Hon talade aldrig om sig själv, och man kunde mycket väl antaga, att hon verkligen var grekinna, då man såg henne i hennes lugna ögonblick. Hennes pälsverk var det präktigaste i hela landet från Chilcoot till S:t Michaels och hennes namn var ofta på männens läppar. Men fru Eppingwell var hustru till en kapten, alltså en stjärna av första ordningen i societeten, och hennes bana utmärkte den mest utvalda kretsen i Dawson, en krets, som av de oinvigda kallades

»den officiella klicken». Sitka Charley hade en gång färdats tillsamman med henne, då hungersnöden rasade och en människas liv var mindre värt än en kopp mjöl, och han satte henne högre än alla andra kvinnor. Men Sitka Charley var indian, hans omdömen primitiva. Men hans ord var som ett domstolsutslag, och hans domar voro oantastliga i alla guldgrävarläger under polcirkeln.

Dessa båda kvinnor lade an på att erövra och betvinga männen, var och en på sitt eget högst olika sätt. Fru Eppingwell härskade i sitt eget hem och i kasernen, där det fanns överflöd på unga män, för att inte tala om polisbefälet, magistraten och rådhusrätten. Freda härskade nere i staden, men de män, hon där befallde över, voro desamma, som hade sin sociala ställning i barackerna eller egenhändigt serverades te och marmelad av fru Eppingwell i hennes av råhuggna stockar byggda hus halvvägs uppe på höjden. Båda visste, att den andra fanns till, men deras liv, levnadsbanor voro skilda åt som de båda polerna och fast de måste ha hört talas om varandra och voro mycket nyfikna, hade man aldrig hört dem göra en fråga i detta avseende. Och det skulle aldrig ha uppstått något krångel, om ej en medtävlerska — som varit modell åt konstnärer — hade kommit till staden på den första höstisen

med ett snabbfotat hundspann och kosmopolitiskt ryktbarhet. Loraine Lisznayi — ett allitterernde dramatiskt och ungerskt namn — var den som frambesvor missämjan, och för hennes skull lämnade fru Eppingwell sin högt belägna bostad och bröt in på Fredas område och av samma anledning bröt Freda upp från staden för att sprida förvirring och ställa till trassel på guvernörens bal.

Allt det där är gammalt nytt åtminstone för Klondyke, men endast helt få till och med i Dawson känna till hur det verkligen förhöll sig med saken, och endast dessa få äro kompetenta att döma mellan kaptenens hustru och den grekiska danserskan. Och att allmänheten nu får reda på, hur det förhöll sig, därför kan man tacka Sitka Charley, ty det var från hans läppar man först hörde den historia, som nu skall berättas. Det skulle ha varit föga passande om Freda skulle ha gjort till sin förtrogne en obetydlig författare, eller att fru Eppington skulle ha talat om, vad som hänt. De ha kanske gjort det, men det är föga troligt.

II.

Floyd Vanderlip var en stark man, det syntes på honom. Hårt arbete och tarvlig föda var han ej rädd för, vilket bevisas av tidigare liv i landet.

I farans stund var han modig som ett lejon och då han höll i schack ett halft tusental hungrande män, som han en gång gjorde, så kände man att aldrig en kallare blick sett solen glimma på ett gevärskorn. Han hade icke mer än en svaghet, och denna, som hade sin rot i hans egen styrka, var av negativ art. Hans talanger voro betydande, men de saknade sammanhang. Nu förhöll det sig så, att ehuru han var utpräglat erotisk, hade hans känsloliv legat stumt och passivt under de år han levde av älgkött och lax och jagaefter guldglittrande Eldoradon på de kalla vidderna. Men då han slutligen slog ner hörnstolpar och mittpålar till en av de rikaste fyndorterna i hela Klondyke, började det att ge livstecken från sig, och då han som fullflätad Bonanzapotentat upptogs i societeten, vaknade det upp och fick makt över honom. Han mindes plötsligt en flicka nere i Staterna och han fick en övertygande förnimmelse av icke blott att hon väntade på honom, men att en hustru var ett mycket angenämt förvärv för en man som levde en god bit norr om femtiotredje breddgraden. Han skrev därför ett brev av lämpligt innehåll, lade i det en check på en summa stor nog att täcka alla resekostnader, utstyrsel och »förkläde» under resan inbegripna, samt adresserade det till en viss Flos-

si. Flossie? Resten kan man tänka sig. Han byggde därefter en koja vid sin gruva, köpte ett hus i Dawson och berättade nyheten om sitt stundande giftermål för sina vänner.

Men just här är det, som frånvaron av samordning gjorde sig märkbar. Väntans dagar voro tråkiga och det länge undertryckta känslolivet kunde ej trängas tillbaka. Flossie var på väg, men Loraine Lisznayi var här redan. Och Loraine Lisznayi icke blott var här, utan hennes kosmopolitiska ryktbarhet tålte inte att nötas allt för mycket på. Och hon var ej heller lika ung, som då hon stod modell för konstens drottningar, och prinsar och kardinaler lämnade sina visitkort vid hennes dörr. Hennes affärer voro ej heller vidare goda. Hon hade gått genom hela skalan, och hade nu ej något emot att göra avslutningen med en guldkung från Bonanza, vilkens rikedom var så stor, att den ej kunde skrivas med sex siffror. Liksom en klok soldat efter årslång tjänstgöring ser sig om efter ett bekvämt kvarter, så hade hon kommit till Nordlandet för att ingå ett förmånligt giftermål. En vacker dag mötte så hennes glänsande ögon Floyd Vanderlip, då han stod och köpte borddukar åt Flossie i P. C.-bolagets butik, och så var saken klar med ens.

Då en man är obunden, kan mycket gå för sig

utan anmärkning, som samhället genast skulle fördöma, om han vore gift. Så var det också med Floyd Vanderlip. Flossie var på väg, och därför steg också ett lågt mummel upp då Loraine Lisznayi åkte huvudgatan uppför efter hans varghundar. Hon hade med sig den kvinnliga medarbetaren i »Kansas City Star», då fotografier togos av hans egendom i Bonanza, och övervakade skrivandet av en sexspaltig artikel i tidningen därom. Vid detta tillfälle åts en kunglig middag i Flossies hus och på Flossies duktyg. Och där var ett kommande och gående och festande, visserligen i all anständighet, men dock förorsakande männen att uttala sig skarpt och kvinnorna spydigt. Endast fru Eppingwell ville ingenting höra. På avstånd hörde hon visserligen mumlet av de flitiga tungorna, men hon trodde väl om folk och slöt sina öron till för skvallret. Hon lade därför ej märke till något.

Med Freda var det en annan sak. Hon hade ingen anledning att älska männen, men på grund av någon egendomlighet i hennes natur, klappade hennes hjärta varmt för kvinnorna — som hon hade ännu mindre anledning att älska. Och nu ömmade hennes hjärta för Flossie, som nu befann sig på den långa resan upp till den kalla Norden för att möta en man, som ej längre vän-

tade på henne. Freda föreställde sig henne som en blyg och smärtvuxen flicka, med en vek mun och söta trutande läppar, fladdrande solkysst hår och ögon fulla av livets enkla och okonstlade glädje. Men hon föreställde sig också Flossie mödosamt stapplande fram efter hundsläden frusen och trött. Därför log hon förföriskt mot Vanderlip, då hon dansade en kväll.

Få män äro så beskaffade, att de skulle bli känslolösa inför ett leende av Freda, och bland dem finner man inte Floyd Vanderlip. Den bevågenhet han vunnit hos modellen hade gjort att han åter började uppskatta sig själv, och genom den gunst han nu vunnit hos den grekiska dansösen kände han sig i dubbel måtto som man.

Han besatt tydligen obekanta egenskaper och stora förtjänster, som de hade upptäckt. Han visste ej riktigt vilka dessa egenskaper och förtjänster voro, men han hade i alla fall en dimmig föreställning, att de funnos och därav spirade en stark självkänsla upp inom honom. En man, som kunde förmå två sådana kvinnor att se på honom mer än en gång, var säkerligen en mycket märklig man. En gång, då han fick tid, skulle han sätta sig ner och analysera, vari hans framstående egenskaper bestodo, men nu, just nu, ville han taga mot vad gudarna hade givit ho-

nom. Och en svag liten tanke började arbeta sig fram i honom, och han började undra, vad i all världen han hade sett hos Flossie och han ångrade djupt att han bett henne komma. Naturligtvis var Freda ute ur räkningen. Hans inmutningar voro de rikaste vid Bonanza Creek, och de voro också många, och han var därför en man med ansvar och ställning. Men Loraine Lisznayi — det var just en kvinna för honom. Hon hade levt med i stora världen, hon kunde bli en ståtlig värdinna i hans hus och kasta glans över hans dollars.

Men Freda log och fortsatte att småle, så att han började ägna mycken tid åt henne. Då också hon kom åkande genom huvudgatan efter hans varghundar, fick modellen något att tänka på, och nästa gång de träffades bländade hon med sina furstar och kardinaler och små personliga anekdoter om kungar och från hoven. Hon visade honom också läckra små biljetter, som började med »Min dyra Loraine» och slutade med »Eder hängivnaste» och underskrivna med namnet på en kunglig gemål. Och han förundrade sig i sitt hjärta över att denna framstående kvinna värdigades spilla så mycket som en minut på honom. Men hon spelade sina kort klokt, gjorde smickrande jämförelser mellan honom och de

högättade skuggor, som hon skapade i sin fantasi, till dess han gick från henne, förvirrad av självöverskattning, längtande efter en värld, som varit stängd för honom så länge. Freda var mera slug. Om hon smickrade, så märkte ingen det. Om hon nedlät sig, så märktes ej det heller. Om en man kände på sig, att hon hyste välvilliga känslor mot honom, så visade hon detta på ett så spetsfundigt sätt, att han ej för sitt liv kunde göra klart för sig varför eller hur. På det sättet fick hon ett allt fastare tag i Floyd Vanderlip och åkte dagligen efter hans hundar.

Men här var det misstaget gjordes. Mumlet i staden blev allt högljuddare och mera bestämt i tonen, och sedan dansösens namn inblandats, lyssnade även fru Eppingwell. Hon tänkte också på Flossie, som under ändlösa timmar vandrade med mockasinklädda fötter, och Floyd Vanderlip inbjöds till te till huset på kullen och blev bjuden ofta. Detta berövade honom den sista resten av förnuft och han fylldes av självöverskattning. Aldrig hade en man varit värre ute. Om hans hjärta stredo nu tre kvinnor, medan en fjärde var på väg att taga det i besittning. Och tre sådana kvinnor!

Men tillbaka till fru Eppingwell och det misstag hon begick. För att känna sig för talade hon

om saken med Sitka Charley, som hade sålt hundar till den grekiska dansösen. Men inga namn nämndes. Den starkaste antydningen var, då fru Eppingwell sade: — Den där — gräsliga kvinnan, och Sitka Charley, som hade modellen i tankarna, upprepade som ett eko: — Den där — gräsliga kvinnan. Och han instämde med henne, att det var ett skändligt beteende av en kvinna, att tränga sig mellan en man och den flicka, han skulle gifta sig med. — Jag är säker på, Charley, sade hon, att hon är mycket ung. Och här kommer hon till ett främmande land utan att ha en enda vän. Vi måste göra något. Sitka Charley utlovade sin hjälp och gick, tänkande på vilken gräslig kvinna denna Loraine måtte vara, och hur högsinnat det var av fru Eppingwell och Freda att intressera sig för den obekanta Flossies välfärd.

Nu blev fru Eppingwell öppen som en dag. Sitka Charley, som en dag ledsagat henne över Tystnadens kullar, tillkommer äran att ha räddat minnet av hennes klara, genomträngande ögon, hennes klart ljudande röst och hennes ytterst uppriktiga öppenhjärtlighet. Hennes läppar hade ett sätt att strama till, då hon gav en befallning, och hon brukade gå rakt på sak. Då hon gjort sina iakttagelser på Floyd Vanderlip, vågade hon

ej göra så mot honom, men hon var ej rädd för att gå ner i staden till Freda. Och hon gick till henne mitt på ljusa dagen och sökte upp dansösen i hennes bostad. Hon stod över skvallret, och det gjorde också hennes man, kaptenen. Hon önskade träffa denna kvinna och tala med henne, och hon förstod ej att det fanns något skäl, varför hon ej skulle göra det. Där stod hon nu i snön utanför den grekiska flickans dörr, i sextio graders kyla, och diskuterade med tjänsteflickan i fulla fem minuter. Hon hade också nöjet att få vända vid denna dörr och gå tillbaka uppför kullen, med raseri i hjärtat över den försmädliga behandling, hon blivit utsatt för. — Vem var den kvinnan, som vägrade att taga mot henne? frågade hon sig själv. Man skulle ha trott, att det hade varit raka motsatsen, och att hon vore dansösen, som blivit bortvisad från kaptensfruns dörr. Som det nu var, visste hon med sig, att om Freda hade kommit upp till henne på kullen — i vad ärende det än hade varit — så skulle hon ha bjudit henne vara välkommen till sin härd, och de skulle ha suttit där som två kvinnor, och samtalat med varandra allenast som två kvinnor. Hon hade brutit mot konvenansens lagar och förödmjukat sig, men hon hade tänkt på annat sätt än kvinnorna där nere i staden. Och

hon blygdes över att hon ådragit sig själv denna skam, och hennes tankar om Freda voro ej vänliga.

Men Freda förtjänade ej detta. Fru Eppingwell hade nedlåtit sig att stiga ner till henne, som stod utanför borgerligheten, men hon hade fasthållit vid sitt föregående livs traditioner, och ej tillåtit detta. Hon kunde dyrka en sådan kvinna, och hon skulle ej önskat sig större glädje än att få bjuda henne stiga in i sitt hus, och vara tillsamman med henne, ja, just vara tillsamman med henne under en timme. Men hennes aktning för fru Eppingwell och hennes aktning för sig själv, som stod utanför all aktning, hade hindrat henne från att göra, vad hon mest av allt önskade.

Emellertid hade hon ej riktigt hunnit hämta sig efter besöket av fru Mc Fee, prästens hustru, som hade fallit över henne med en virvelvind, en orkan av förmaningar och svavel, och hon kunde ej föreställa sig, vad som kunde vara anledningen till denna nya visit. Hon visste ej med sig att hon hade gjort något särskilt ont, och säkerligen var den kvinna, som nu hade väntat utanför hennes dörr ej bekymrad för hennes själs salighet. Varför hade hon kommit? Trots all sin nyfikenhet kunde hon ej undgå att känna, att hon stål-

satte sig med stoltheten hos dem, som äro utan stolthet, och hon vacklade in i det inre rummet lik en flicka efter älskarens första smekning. Om fru Eppingwell led, där hon gick uppför kullens sluttning, så led Freda också, där hon låg med ansiktet borrat ned i bädden, med torra ögon, torra läppar och stum.

Fru Eppingwell hade stor kännedom om den mänskliga naturen. Hon ville gärna se saker och ting under allmängiltig synvinkel. Hon hade funnit att det var lätt att bortse från civilisationens mera invecklade synpunkter och anlägga mera primitiva. Hon kunde se vissa gemensamma drag hos en hungrig varghund och en svältande människa, och förutsäga, vad var och en av dem skulle komma att företaga sig under lika villkor. För henne var en kvinna endast en kvinna, antingen hon var klädd i purpur eller i rännstenspaltor. Freda var kvinna. Fru Eppingwell skulle ej ha blivit förvånad, om hon bjudits stiga in i dansösens hus och mottagits under jämnställighet, hon skulle ej heller ha förvånats om hon mottagits skrytsamt och övermodigt. Men att bli behandlad, som hon hade blivit, var något oerhört och försmädligt.

Men hon hade således ej förstått Fredas ståndpunkt. Vilket var bra. Det finnes vissa synpunk-

ter som man ej kan komma underfund med annat än genom mycket arbete och genom personliga lidanden, och det vore väl för mänskligheten om fru Eppingwell och hennes gelikar i viss mån kommo till korta. Ingen förstår vad det vill säga att råka i klister förrän han lagt händerna på beck, vilket är mycket klibbigt, medan det finns fullt upp av folk, som äro villiga att göra det. Men allt detta har föga att betyda utom beträffande det faktum, att det gav fru Eppingwell anledning till missnöje och framkallade större tillgivenhet för henne i den grekiska flickans hjärta.

III.

På detta sätt höll det på i en hel månad — fru Eppingwell ansträngde sig att hålla Vanderlip undan från den grekiska dansösens tjusningsförmåga, medan man väntade på att Flossie skulle komma, Flossie, som med varje dag minskade den mödosamma vägen med åtskilliga miles. Freda uppbådade sin styrka mot modellens. Denna spände varje nerv för att vinna priset. Och under allt detta flög Floyd Vanderlip hit och dit som en skottspole, högeligen belåten med sig själv och säker på att han var en Don Juan nummer två.

Det var ingen annans fel än hans eget, att Lo-

raine Lisznayi till sist knep honom. En mans väg till ena pigo kan vara svår att komma underfund med, men en kvinnas väg till en man trotsar allt begrepp. Därför skulle också den profet ha varit föga vis, som skulle ha vågat ge sig på att förutsäga, vad Floyd Vanderlip skulle företaga sig tjugofyra timmar därefter. Måhända låg modellens attraktionsförmåga däri, att hon var ett vackert djur, vars åsyn fröjdar ögat, måhända fängslade hon honom med allt sitt prat om prinsar och palats i den gamla världen, i varje fall hade hon fullständigt bländat denne man, vilkens liv hade förflutit i en rå och okultiverad omgivning, så att han till sist gick in på hennes förslag att de skulle fara nedför floden och viga sig i Forty Mile. Ett tecken på hans avsikter var att han köpte hundar av Sitka Charley — det behövs mer än en släde, då en kvinna som Loraine Lisznayi ger sig ut på resa — och for därefter uppför floden för att ge order om skötseln av sina gruvor i Bonanza under sin frånvaro.

Han hade så där rent i förbigående nämnt, att han behövde en del djur för att köra timmer från sågverket till sina slussar, och nu var det Sitka Charley visade sin slughet. Han lovade att leverera hundarna på överenskommen dag, men Floyd Vanderlip hade knappt gett sig i väg uppför

floden, förrän Charley skyndade åstad till Loraine Lisznayi. Visste hon vart herr Vanderlip hade tagit vägen? Han hade lovat denne gentleman, att han skulle skaffa honom ett spann präktiga hundar till en viss tid, men nu hade den skamlöse tyske handlaren Meyer köpt upp alla hundar som fanns och rensat marknaden. Det var nödvändigt, att han fick träffa herr Vanderlip, emedan den där skamlöse tysken förorsakade en hel veckas försening av leveransen. Hon visste väl, vart han begivit sig? Jaså, uppåt floden. Gott! Han skulle genast skynda efter honom och tala om det beklagliga dröjsmålet. Hade han förstått, att hon sagt, att herr Vanderlip behövde hundarna på fredag kväll? Att han ovillkorligen måste ha dem då? Det var rasande tråkigt, men det var den oförskämde Meyers fel, då han dyrkat upp priset på det sättet. De hade stigit femtio dollars per styck, och skulle han köpa dem nu, så skulle han förlora på affären. Han undrade om herr Vanderlip skulle vara villig att betala skillnaden. Hon visste, att han ville? Då hon var herr Vanderlips vän, så kanske hon själv betalade prisförhöjningen? Och han skulle ej göra någon anmärkning? Det var vänligt gjort av henne. Fredag kväll, sade hon? Gott! Hundarna skola komma. En timme senare visste Freda, att

rymningen skulle ske på fredag kväll, likaledes att Floyd Vanderlip hade gett sig åstad uppför floden, så att hennes händer nu voro bundna. På fredagsmorgonen kom regeringskuriren, Devereaux med depescher till guvernören, åkande över isen. Utom depescherna medförde han även nyheter om Flossie. Han hade passerat hennes läger vid Sixty Mile, människor och hundar voro i god kondition, och hon skulle säkert anlända under morgondagen. Fru Eppingwell erfor en stor lättnad, då hon fick höra detta. Floyd Vanderlip var ur vägen uppåt floden, och innan den grekiska flickan åter fick klorna i honom, skulle hans fästmö vara framme. Men samma kväll blev hennes stora S:t Bernhardshund, under det han modigt försvarade trappan på framsidan av huset, överfallen av en flock kringströvande vilda hundar, som voro ute för att söka föda. Han begrovs under den lurviga massan under omkring trettio sekunder, innan han fick hjälp av ett par yxor och lika många starka män. Hade det dröjt två minuter till skulle det ha varit stora utsikter till att han blivit söndersliten och bortburen i de angripande hundarnas magar, men som det nu gick, var det blott ett litet nätt och snart expedierat slagsmål. Sitka Charley kom för att se till skråmorna, särskilt ett bett i ena framtassen, som ha-

de råkat att stanna bråkdelen av en sekund för länge mellan en av de andra hundarnas tänder. Då han tog på sig sina vantar för att gå, kom man att tala om Flossie, och som en naturlig följd härav nämndes också »den där — gräsliga kvinnan». Sitka Charley anmärkte då i förbigående att hon hade för avsikt att fara nedför floden på kvällen med Floyd Vanderlip, och framkastade vidare upplysningsvis, att olyckshändelser lätt kunde inträffa vid den tiden på året.

Fru Eppingwells tankar om Freda voro därför ovänligare än någonsin förut. Hon skrev en biljett, adresserade den till mannen i fråga och anförtrodde brevet till en budbärare, som skulle vänta adressaten vid mynningen av Bonanza Creek. Vid denna strategiska punkt väntade även en annan budbärare med ett brev från Freda. Då Floyd Vanderlip glad i hågen kom åkande på sin släde i skymningen, fick han båda breven. Fredas rev han sönder. Nej, han ville inte träffa henne. Han hade viktigare saker att sköta i kväll. För resten var hon ute ur räkningen. Men fru Eppingwell! Han ville rätta sig efter hennes sista önskan — eller rättare sagt — den sista önskan som det var möjligt för honom att uppfylla gentemot henne — samt sammanträffa med henne på guvernörens bal för att höra, vad hon

hade att säga honom. Att döma av det hon skrev var det något mycket viktigt, kanske — Han smålog dåraktigt, men underlät att tänka tanken till slut. Sån tur han ändå hade hos kvinnorna! Han rev brevet i småbitar, som han strödde över snön, och hetsade sina hundar i hastigt lopp mot sitt hus. Det skulle bli maskerad, och han måste gräva fram den kostym, som han bar på Operamaskeraden för ett par månader sedan. Han måste också raka sig och äta en bit. På grund av allt detta var han den ende av alla i saken intresserade, som inte visste om, att Flossie var i annalkande.

— Kom med dem till dammen vid sjukhuset klockan tolv i natt. Narra mig inte, sade han till Sitka Charley, som slant in för att tala om, att han nu fattades bara en hund, och att han skulle få tag i den om en timme eller så. — Här är pungen. Och där är vågen. Väg själv upp guldstoftet åt dig och stör mig inte. Jag måste kläda mig till balen.

Sitka Charley vägde upp sin betalning och gick medförande ett brev till Loraine Lisznayi, vars innehåll han riktigt nog antog röra sig om ett möte vid sjukhusdammen, precis klockan tolv.

IV.

Två gånger sände Freda bud upp till kasernen, där dansen var i full gång, och lika ofta hade det kommit tillbaka utan svar. Därefter gjorde hon, vad endast Freda kunde göra — tog på sig pälsverk, satte en mask för sitt ansikte och gick själv till guvernörens bal. Men nu var det så, att man hade en anordning — visst inte enastående — vid vilken den officiella klicken länge hade varit van. Det var en mycket klok anordning, ty den tillförsäkrade den officiella klickens damer ett skydd och soffrade deltagarna i festligheterna. Varje gång en maskerad gavs, valdes en kommitté, vars enda uppgift var att hålla uppsikt vid dörrarna och kika under alla maskerna. De flesta av männen hade ingenting emot att tillhöra denna kommitté, men de som minst åstundade denna ära, voro de, vilkas tjänster bäst behövde tagas i anspråk. Pastorn hade icke tillräckligt god kännedom om utseendet och den sociala ställningen hos befolkningen i staden för att veta vem som skulle få komma in och vem som skulle köras bort. I samma predikament befunno sig flera andra herrar, som ingenting högre skulle ha önskat än få tjänstgöra här. För att få den eftertraktade posten, skulle fru Mc Fee, pastorskan, ha riskerat sin själs frälsning och hon gjorde det

en kväll då en viss trio kom in under hennes kanoner och ställde till stor oreda innan deras identitet upptäcktes. Därefter tog man endast utvalt folk, men de voro ej vidare förtjusta i uppdraget.

Denna kväll vaktade Prince dörren. Man hade måst använda övertalning för att få honom till det, och han hade ännu ej riktigt hämtat sig från sin förvåning över att ha gett sig in på ett företag, som innebar fara för honom att förlora hälften av sina vänner, endast för att göra de andra till viljes. Tre eller fyra av dem som han hade avvisat, voro män som han kände från resor och arbete — goda kamrater men icke precis lämpliga på en så utsökt tillställning. Han stod just och övervägde möjligheten att smita från sin post, då en kvinna kom intrippande i ljusskenet. Freda! Han kunde svära på, att det var hon redan på grund av pälsverket, även om han inte så väl hade känt igen den där hållningen på huvudet. Den sista han hade väntat av alla. Han hade trott henne ha ett bättre omdöme än att utsätta sig för risken att bli bortvisad, eller om hon blev insläppt för de övriga damernas förakt. Han skakade på sitt huvud, utan att lyfta på hennes mask, han kände henne för väl igen för att göra ett misstag. Men hon kom närmare. Hon lyfte den svarta sidenmasken och fällde ner den li-

ka snabbt. En blixtsnabb men oförgätlig sekund såg han hennes ansikte. Det var icke för ingenting, som det talesättet gick i landet, att Freda lekte med män, som barn med såpbubblor. Icke ett ord växlades. Prince steg åt sidan och strax därpå fick man se honom resignerat lämna den post, vars skötande han ej visat sig vuxen.

En smärt och smidig kvinna med rytmisk energi i varje rörelse, stannade hos en grupp och granskade en annan under det hon utan att vila irrade omkring bland gästerna. Männen kände igen pälsverket och häpnade — män, som borde ha varit medlemmar av dörrkommittéen, men de voro inte benägna att säga något. Inte så kvinnorna. De hade bättre blick för figur, hållning och sätt, och de kände, att de här stodo inför något, som var främmande för dem. Detsamma gällde pälsverket. Fru Mc Fee dök fram från matsalen, där allt stod färdigt, och fångade en glimt av de blixtrande, forskande ögonen bakom öppningarna i sidenmasken, så att hon ryckte till. Hon försökte att påminna sig, var hon hade sett dem förr, och såg framför sig en livlig bild av en viss stolt och upprorisk synderska, som hon en gång hade mött, då hon gick ett förgäves ärende för vår Herre.

Den goda Fee gick sin väg fram i en het och

rättfärdig vrede, en väg, som slutligen förde henne i närheten av fru Eppingwell och Floyd Vanderlip. Fru Eppingwell hade just fått ett tillfälle att tala med honom. Hon hade beslutat, att då Flossie nu var så nära gå rakt på sak, och en skarp liten moralkaka dallrade på hennes tungspets, då en tredje person kom tillstädes. Hon lade med nöje märke till den främmande accenten i det: — Ursäkta mig, med vilket den i pälsverk klädda damen inledde sitt beslaglaggande av Floyd Vanderlip, och hon gav dem med en artig bugning sin tillåtelse att gå åt sidan.

Då var det som fru Mc Fees rättfärdiga hand slog ner och drog med sig en svart mask ryckt från en överrumplad kvinnas ansikte. Ett underbart ansikte med blixtrande ögon utsattes för nyfikenheten hos dem, som sågo dit, och det gjorde alla — Floyd Vanderlip blev skarpt betittad. Situationen krävde omedelbart handlande av en man, som ej var handfallen, och han visste knappt var han befann sig. Han stirrade hjälplöst omkring sig. Fru Eppingwell var fullständigt förbryllad. Hon förstod ingenting. En förklaring var nödvändig, varifrån den än skulle komma, och fru Mc Fee var den, som kunde ge den.

— Fru Eppingwell, sade hon, och hennes keltiska röst ljöd gäll, det är med ett stort nöje jag

får föreställa er för Freda Moloof, fröken Freda Moloof, skulle man väl säga.

Freda vände sig om ofrivilligt. Med sitt eget ansikte inhöljt, tyckte hon att hon stod naken i en dröm med allas stirrande blickar riktade på sig ur de av maskerna betäckta ansiktena i kretsen. Hon tyckte sig vara omgiven av en hungrig vargflock, färdig att störta sig över henne. Det kan hända, att någon tyckte synd om henne, tänkte hon, och vid den tanken förhärdades hon. Hon föredrog deras förakt vida framför deras medlidande. Hon hade ett modigt hjärta, denna kvinna, och sedan hon nu nått sitt jaktbyte mitt i flocken, kunde ingen rycka det från henne, varken fru Eppingwell eller någon annan.

Men nu gjorde fru Eppingwell något högst egendomligt. Jaså, detta var verkligen Freda, tänkte hon, dansösen och manförstörerskan, den kvinna, från vilkens dörr hon hade blivit bortvisad. Även hon kände den egendomliga varelsens nakenhet, som om den varit hennes egen. Måhända var det hennes anglosachsiska natur motbjudande att i strid möta en fiende under för denna ogynnsamma förhållanden, måhända kände hon att det skulle ge henne större styrka i striden om mannen, och måhända var det en blandning av bådadera. Då fru Mc Fees gälla av ondska vibrerande röst

ljöd, och Freda ofrivilligt vände sig om, vände sig även fru Eppingwell, tog av sig sin mask och böjde på huvudet.

En ny, blixtrande, evigt minnesvärd sekund betraktade de båda kvinnorna varandra. Den ena med ögon gnistrande som stjärnskott, hårt ansatt men beredd till motstånd, redan i förväg plågad och i förväg sårad av det förakt, det löje och det hån, som hon själv utsatt sig för, en vacker, brinnande och sjudande vulkan till kropp och själ. Och den andra med kalla ögon och klar panna, allvarlig, stark i sin egen oantastbarhet, med tillit till sig själv, fullkomligt lugn, sansad och orubbligt kallblodig, en staty, mejslad ur den kalla marmorn. Hur djup klyftan än månde vara, som skilde dem, hon låtsade ej om den. Hon slog ingen bro över den, hon var ej nedlåtande, hennes hållning uttryckte full jämnställighet. Hon stod lugn på deras gemensamma kvinnlighets grund. Och detta gjorde Freda ursinnig. Så skulle det ej ha varit, om hon varit av en lägre klass, men hennes själs sänklod nådde alltid botten och hon kunde följa den andra ned i hennes själs djupaste djup och tyda dem. — Varför drar ni inte åt er klädningsfållen? höll hon på att skrika till henne i denna gnistrande och blixtrande sekund. Spotta på mig, håna mig, det vore

en större barmhärtighet än detta! Hon darrade. Hennes näsborrar skälvde och flämtade. Men hon behärskade sig, besvarade den andras huvudböjning och vände sig mot mannen.

— Följ med mig, Floyd, sade hon kort. Jag har något att tala med er om.

— Vad i — utbrast han häftigt, men tystnade lika plötsligt diskret nog att svälja resten. Vart tusan hade hans fyndighet tagit vägen? Hade någonsin en man råkat i en obehagligare klämma? Det gurglade i halsen på honom och han framstötte några oartikulerade ljud, han lyfte på sina berda axlar i sin villrådighet och såg frågande på de båda kvinnorna.

— Med er tillåtelse, skulle jag kanske först kunna få tala ett par ord med herr Vanderlip? Fru Eppingwells flöjtlika och låga röst uttryckte viljestyrka i varje stavelse.

Floyd Vanderlips blick uttryckte tacksamhet. Han var åtminstone villig nog att uppfylla hennes begäran.

— Det gör mig ont, kom det till svar från Freda. Men det är det inte tid till. Han måste följa med genast. De konventionella fraserna halkade lätt över hennes läppar, men inom sig log hon åt deras platthet och faddhet. Helst skulle hon ha velat skrika högt.

— Men vem är då ni, fröken Moloof, att ni kan råda över herr Vanderlip och befalla över hans göranden och låtanden?

Vid dessa ord lyste Vanderlip upp och tillkännagav med en blick sin belåtenhet. Han litade på att fru Eppingwell skulle klara honom. Freda hade mött en värdig motståndare denna gång.

— Jag, jag, stammade hon, men bragtes därefter i harnesk av sin kvinnliga rådighet. Vem är ni då, som kan göra en sådan fråga?

— Jag? Jag är fru Eppingwell, och — —

— Så! inföll den andra skarpt. Ni är hustru till kaptenen, som således är er man. Jag är endast en dansös. Vad vill ni denne man?

— En så'n oförskämdhet! Fru Mc Fee förlorade fattningen och beredde sig till attack, men fru Eppingwell täppte till hennes mun med en blick och gick själv till angrepp på nytt.

— Då fröken Moloof synes ha anspråk på er, herr Vanderlip, och har alltför stor brådska för att unna mig några få sekunder av er tid, tvingas jag att vända mig direkt till er. Kan jag få tala med er, mellan fyra ögon, genast?

Fru Mc Fees käkar slogo samman med en smäll. Detta gjorde slut på den pinsamma situationen.

— Jo, för all del, naturligtvis, stammade man-

nen. Naturligtvis, naturligtvis, sade han överströmmande vid utsikten till befrielse.

Människorna äro endast tämjda och utvecklade djur, som leva i flock, och det fanns därför ganska goda skäl att antaga, att den grekiska flickan tidigare hade haft att göra med vildare maskulina sällskapsdjur. Hon vände sig också mot mannen med en flammande blick i sina gnistrande ögon, mest liknande dem som en djurtämjerska skulle rikta mot ett lejon, som plötsligt fått den farliga inbillningen, att det befinner sig i frihet. Djuret i honom kröp för rappet.

— Ja, det vill säga, senare. I morgon, fru Eppingwell, i morgon. Det var det jag menade.

Han tröstade sig själv med vissheten om, att om han stannade kvar, skulle det bli ännu fler tråkigheter. Och förresten hade han ju en förbindelse, som han med det snaraste måste klara av, nere vid sjukhusdammen. I gudar! Han hade aldrig trott Freda om detta! Hon var verkligen utomordentlig!

— Jag vore tacksam att få tillbaka min mask, fru Mc Fee.

Denna dam, som för tillfället var mållös, överlämnade föremålet ifråga.

— God afton, fröken Moloof! Fru Eppingwell

bevarade en drottninglik hållning även efter nederlaget.

Freda besvarade hennes hälsning, med möda kuvande sin önskan att omfamna den andra kvinnans knän och bedja henne om förlåtelse — nej, icke förlåtelse, men något, som hon ej kunde klargöra för sig, men som hon ej desto mindre längtade starkt efter.

Vanderlip bjöd henne armen, men hon hade vunnit sitt byte mitt i hela skocken, och samma stolthet, som kom konungarna att släpa sina besegrade motståndare efter triumfvagnen, förmådde henne att gå ensam mot dörren med Floyd Vanderlip i hälarna ansträngande sig att återvinna sin sinnesjämvikt.

V.

Det var bitande kallt. De hade att gå en fjärdedels mile på den slingrande vägen, innan de nådde till dansösens hus, och under tiden lade sig hennes andedräkt som rimfrost i hennes ansikte, medan hans samlade sig i de väldiga mustascherna, tills han hade svårt att tala. I norrskenets grönaktiga ljus, sågo de, att kvicksilvret hade frusit i kulan på termometern, som hängde utanför dörren. Tusen hundar klagade i en ynklig kör över sina lidna oförrätter och anropade de

känslolösa stjärnorna om misskund. Icke en fläkt rörde sig i luften. De hade intet skydd mot kölden, ingen möjlighet att krypa i lä i någon varm vrå. Kölden trängde in överallt och de lågo i det fria, oupphörligen sträckande på sina av vägens mödor stelnade muskler och uppgivande sina långt utdragna vargtjut.

Till att börja med sade de icke ett ord till varandra, mannen och kvinnan. Medan tjänsteflickan hjälpte Freda av med hennes pälskläder, skötte Floyd Vanderlip om brasan, och då tjänsteflickan hade dragit sig tillbaka in i det inre rummet, stod han lutad över elden och töade upp sin nedtyngda mustasch. Därefter rullade han en cigarrett och såg på Freda genom de doftande rökslingorna. Hon kastade en förstulen blick på klockan. Den fattades en halvtimme i midnatt. Hur skulle hon nu kunna hålla honom kvar? Var han ond på henne, för vad hon hade gjort? Hurudan var månne hans sinnesstämning? Hur skulle hon visa sig, för att bäst motsvara denna? Hon tvivlade visst inte på sig själv. Hålla honom kvar skulle hon nog kunna, om så skulle behövas med en revolvermynning, till dess Sitka Charley var färdig med sitt uppdrag och Devereaux med sitt.

Det fanns många sätt, och med sin kännedom

härom ökades hennes förakt för mannen. Hon stödde huvudet i handen och såg i en flyktig vision sin egen flicktid skymta förbi, med dess sorgliga mognad och dess tragiska utsinande och ett ögonblick tänkte hon berätta honom något från denna tid. O, Gud, den skulle väl vara sämre än ett djur i människoskepnad, som icke skulle kvarhållas av en sådan historia, berättad så, som hon skulle kunna göra det. Men — asch! Han var ej värd det, icke värd att hon plågade sig själv. Ljuset var placerat alldeles på rätt plats, och medan hon satt och med en helig blygsel tänkte på detta skede av sitt liv, roade han sig med att betrakta det genomskinliga rosenskimret i hennes öra. Hon märkte hans blick, förstod vinken och vände på sitt huvud till dess den rena profilen av hennes ansikte framstod. Denna profil var ej den minsta av hennes företräden. Hon rådde ej för att linjerna av hennes kropp voro formfulländade. Och det voro de, men hon visste sedan länge om detta, och hur föga det än behövdes, underlät hon ej att framhålla dem så mycket hon förmådde. Ljuset började flämta. Hon kunde ej göra något ograciöst, men detta hindrade ej att hon hjälpte naturen en smula, då hon räckte sig fram och behändigt snoppade den glödande veken mitt i den gula lågan. Därefter lutade hon åter huvudet i

handen, och såg nu tankfullt på mannen, som likt alla män kände behag i att på detta sätt betraktas av en vacker kvinna.

Hon hade ingen hast att börja. Och om han tyckte om dröjsmål, så gjorde hon det också. För honom var det mycket behagligt där han satt och fyllde sina lungor med rök och såg på henne. Det var hemtrevligt och varmt härinne, medan där nere vid dammen en färd skulle taga sin början, som han icke blev färdig med på många kalla timmar. Han kände, att han borde vara ond för den scen hon hade ställt till, men å andra sidan kände han på något sätt, att han ej hyste den ringaste vrede mot henne. Troligen hade det inte blivit någon scen alls, om inte den där kärringen Mc Fee hade varit. Om han hade varit i guvernörens ställe, så skulle han minsann lägga en personlig skatt av 100 uns guld i kvartalet på henne och hennes likar och alla predikohajar och himlalotsar. Och Freda hade uppfört sig som en fin dam, lika fin som fru Eppingwell. Det var gott gry i den flickan. Han såg länge på henne, och hans blick sökte då och då hennes ögon, bakom vilkas djupa allvar han icke kunde gissa att ett ännu djupare förakt låg dolt. Och vid gudarna, en stilig flicka var hon! Undras, varför hon tittade så där på honom? Månne hon ville gifta sig med honom?

Hur som helst, men hon var inte den enda. Utseendet var till hennes fördel, det var det. Och ung — mycket yngre än Loraine Lisznayi. Hon var väl inte mer än tjugotre eller tjugofyra, tjugofem på sin höjd. Och hon blev säkert aldrig fet heller. Det kunde vem som helst genast se. Detta kunde han emellertid inte säga om Loraine. Hon hade då ökat åtskilliga kilo, sedan hon var modell. Nå, det skulle han nog hjälpa henne av med, när de kommo ut på vägarna. Han skulle nog sätta snöskorna på henne och ha henne att trampa väg för hundarna. Det var ett medel, som aldrig hade misslyckats. Men hans tankar skenade i väg till palatset under Medelhavets blå himmel — hur skulle då Loraine te sig? Ingen köld, ingen mödosam väg, ingen hungersnöd då och då till omväxling i enformigheten, medan hon lade på hullet alltmer för varje gång solen gick ner. Medan Fredaflickan — han suckade i omedveten saknad över att han ej blivit född under turkarnas flagga, och så voro hans tankar åter i Alaska.

— Nå! Båda visarna på klockan pekade på midnattssiffran, och det var på hög tid att han gav sig iväg till vattendammen.

— Ack! Freda ryckte till, och hon gjorde det på ett behagfullt sätt, som beredde honom sam-

ma tjusning som hennes kvinnlighet alltid hade berett hans kamrater. När en man börjar tro, att en kvinna, som ser på honom tankfullt, har förlorat fattningen för hans skull, måste han vara en ytterst kallblodig natur för att kunna sätta till segel, hålla utkik och hålla rätt kurs.

— Jag sitter just och undrar, varför ni ville träffa mig, förklarade han i det han flyttade sin stol bort till hennes vid bordet.

— Floyd, sade hon, och såg honom rakt i ögonen, jag är trött på det hela. Jag vill ge mig av. Jag står inte ut att stanna här till dess floden går upp. Om jag försöker, så dör jag. Det är jag säker på. Jag önskar lämna alltsamman och fara härifrån, och jag vill göra det genast.

Hon lade sin hand som en tyst bön på baksidan av hans, som genast vändes och höll fast hennes. Det kunde kanske inte skada Loraine att svalka sina fötter en stund till nere vid dammen.

— Nå! Denna gång kom utropet från Freda, men lågt och ängsligt.

— Jag vet inte vad jag skall säga, skyndade han sig att svara, och tillade för sig själv, att det kommit över honom hastigare än han hade väntat. Jag skulle ingenting högre önska. Det vet ni själv alltför väl. Han tryckte fast hennes hand.

Hon nickade. Det förvånade henne inte att hon föraktade en sådan karl.

— Men ser ni, jag är — jag är förlovad. Det vet ni naturligtvis. Och min fästmö är på väg hit för att gifta sig med mig. Jag begriper inte, vad som flög i mig, då jag friade till henne, men det är så länge sedan, i min gröna ungdom.

— Jag vill bort härifrån, ut ur detta land, vart som helst, fortsatte hon, utan att låta märka det hinder, som han framkastat och försökte urskulda sig för. Jag har gått över alla män, jag känner, och kommit till den slutsatsen att — att — —

— Jag var den ni tyckte bäst om av hela subberten.

Hon smålog till tack, att han besparat henne för den förlägenheten att bekänna detta. Han lade hennes hand på sin axel med sin fria hand och insöp doften av hennes hår i sina näsborrar. Så upptäckte han att hennes puls slog samtidigt med hans, slog — slog — slog, där deras handleder berörde varandra. Detta fenomen är lätt förståeligt ur fysiologisk synpunkt, men då en man gör denna upptäckt för första gången, tycker han det vara en högst märklig företeelse. Floyd Vanderlip hade smekt fler spadhandtag än kvinnohänder i sin dag, så för honom var detta en fullständigt ny och behaglig förnimmelse. Och då

Freda lutade sitt huvud mot hans axel så att hennes hår vidrörde hans kind och hennes ögon mötte hans, vidöppna, milt strålande och, ack — så ömma — vems fel var det då att han fullständigt tappade huvudet? Hade han varit trolös mot Flossie, varför då inte mot Loraine? Även om kvinnorna skulle fortsätta att ställa till bryderi för honom, var det ingen anledning till att han skulle bestämma sig med detsamma. Han hade pengar som gräs och Freda var nog en flicka, som skulle ha användning för dem på ett behagligt sätt. En hustru, som andra män skulle avundas honom. Men man fick ta det lugnt. Han fick vara försiktig.

— Ni bryr er väl inte vidare om palats? frågade han.

Hon skakade på huvudet.

— Själv har jag nog funderat på dem, till dess jag för en stund sedan kom att tänka på, att man tämligen säkert blir både fet och lat och slö av att bo i palats.

— Ja, det är trevligt en tid, men snart blir man trött på det, tror jag, skyndade hon sig att försäkra honom. Världen är god, men det bör vara omväxling i livet. Hårt och rörligt en tid och därefter vila någonstans. Till Söderhavet med en lustyacht, så en tripp till Paris, en vinter i Syd-

amerika och en sommar i Norge, några månader i England — —

— I gott sällskap?

— Naturligtvis, det allra bästa. Och sen, hejsan, med hundar och slädar i landet vid Hudson Bay. Omväxling, förstår ni! En stark man som ni, full av vitalitet och livsmod, skulle omöjligt kunna stanna i ett palats ett helt år. Ett sådant liv är visserligen trevligt för en veklig man, men ni har säkerligen inte blivit skapad för det. Ni är manlig, intensivt manlig.

— Tycker ni det?

— Jag behöver inte tycka. Jag vet det. Har ni inte lagt märke till att ni har lätt att få kvinnor att tycka om er?

Hans min av tvivlande oskyldighet var dyrbar att skåda.

— Det är mycket lätt för er, fortsatte hon. Vet ni varför? Därför att ni är manlig. Ni anslår de djupaste tonerna i kvinnornas hjärtan. Ni är något för det att söka stöd hos, kraftig, stark och modig. Kort sagt, ni är en man.

Hon kastade en blick på klockan. Hon var en halv timme över tolv. Hon hade givit Sitka Charley trettio minuters frist, och nu gjorde det ingenting, när Devereaux kom. Hennes verk var fullbordat. Hon lyfte upp sitt huvud, skrattade på

sitt eget uppsluppna sätt, drog till sig handen, reste sig och kallade på tjänsteflickan.

— Alice, hjälp herr Vanderlip på med pälsen. Hans vantar ligga på hyllan vid elden.

Mannen begrep ingenting.

— Får jag lov att tacka er för er vänlighet, Floyd. Den tid ni har offrat på mig har varit av oskattbart värde, och det var verkligen riktigt snällt av er. Vägen till vänster, när ni går härifrån leder fortast till dammen. God natt. Jag skall gå till sängs.

Floyd Vanderlip använde mycket starka ord för att uttrycka sin förvåning och sin missräkning. Alice tyckte inte om att höra män svära, så hon släppte hans parka på golvet och slängde vantarna efter. Han sträckte sig ut för att få tag i Freda, som icke lyckades i sin reträtt mot det inre rummet, emedan hon snavade över hans parka. Han fick henne upp med ett fast grepp om handleden. Men hon endast skrattade. Hon var inte rädd för någon man. Hade de inte burit sig så illa som möjligt åt mot henne, och ändå höll hon ut.

— Var inte rå, sade hon slutligen. Då jag rätt tänker efter, här såg hon på hans hand, som höll fast hennes, ämnar jag inte gå till sängs ännu på en stund. Sitt ner och gör det bekvämt åt er i

stället för att vara löjlig. Har ni några frågor att göra mig?

— Jo, var lugn för det, min sköna, och en räkning att göra upp också. Han höll fortfarande fast sitt grepp. Vad vet ni om dammen? Vad menar ni med? Nå, det gör detsamma. En fråga åt gången.

— Å, ingenting vidare. Sitka Charley har ett möte där med någon, som ni torde vara bekant med och då han inte var vidare angelägen, att en man med eder kända kvinnotjusningsförmåga var närvarande, bad han mig att jag skulle vara snäll och hjälpa honom. Det är alltsamman. De äro i väg nu för en halv timme sedan.

— Vad i? Nedför floden och utan mig? Han — en indian!

— Man skall aldrig tvista om smak, som ni vet, särskilt inte då det gäller en kvinna.

— Jo, nu står jag där vackert! Jag har förlorat hundar till ett värde av tusen dollars och dessutom en stilig kvinna, och har ingenting för det. Utom er, tillade han eftertänksamt, och det är egentligen billigt pris för er.

Freda ryckte på axlarna.

— Det är bäst att ni gör er klar med detsamma. Jag går ut och lånar ett par hundspann, och så ge vi oss iväg innan rätt länge.

— Det gör mig ont, men jag skall gå till sängs.

— Ni packar, om ni förstår ert eget bästa. Gå till sängs eller inte, men när jag har mina hundar här utanför, så, ta mig tusan, skall ni på släden. Det må vara hänt att ni drivit med mig, men jag skall visa er, att det skall bli allvar av. Hör ni det?

Han kramade hennes handled till dess det gjorde ont, men på hennes läppar låg ett småleende och hon syntes ivrigt lyssna till något ljud utifrån. Man hörde hundbjällror ringa och en mansröst ropade »Hoj!», då släden vek från vägen i kröken och styrde upp mot huset.

— N u får jag säkert gå och lägga mig?

I detsamma Freda sade detta kastade hon upp dörren. Kylan strömmade in i det varma rummet och på tröskeln stod en kvinna dröjande, klädd i under resan nötta pälskläder, till knäna höljd i den böljande ångan, och med ett flammande norrsken till bakgrund. Hon tog av sig skyddsmasken för ansiktet och stod där kisande mot skenet från ljusen. Floyd Vanderlip vacklade framåt.

— Floyd! ropade hon lättad och glad, och flög honom till mötes med ett trött skutt.

Vad kunde han annat göra än att med en kyss sluta pälsbyltet i sin famn. Och ett vackert litet bylte var det, som trött smög sig intill honom, men lyckligt.

— Vad det var snällt av dig, sade byltet, att

skicka Devereaux med utvilade hundar mot mig, annars hade jag inte kunnat komma förrän i morgon.

Vanderlip såg idiotiskt mot Freda, men så gick ljuset upp för honom.

— Och var det inte snällt av Devereaux att fara?

— Du kunde naturligtvis inte vänta längre, eller hur, min älskling? Flossie tryckte sig ännu närmare honom.

— Nej, jag var allt liksom litet otålig, erkände han undvikande, och lyfte henne till dess hennes fötter släppte golvet och bar henne ut om dörren.

Samma natt fick pastor James Brown, en missionär, som bodde bland indianerna, åtskilliga miles nedför Yukon och såg till att de stigar de trampade ledde till den vite mannens paradis, uppleva något mycket egendomligt. Han väcktes ur sin sömn av en främmande indian, som i hans omvårdnad lämnade icke blott en kvinnas själ, utan även hennes kropp och därefter försvann hastigt. Denna kvinna var sömnig och vacker och vredgad, och lät i sin ilska förskräckliga ord gå över sina läppar. Detta upprörde den vördige mannen, men han var ännu ung och hennes närvaro skulle vara fördärvlig — i hans hjords enfaldiga ögon — om hon ej gett sig iväg till Dawson i första daggryningen.

Skrällen i Dawson kom först långt efteråt, då

sommaren var förbi och befolkningen firade en viss kunglig dam i Windsor genom att kanta Yukons brädd och se på hur Sitka Charley lyfte sin glittrande paddelåra och sköt den första kanoten över mållinjen. På denna dag, då kapprodden försiggick, såg fru Eppingwell, som hade fått veta och kommit underfund med mycket, Freda för första gången sedan balkvällen. »Offentligt, förstår ni», som fru Mc Fee uttryckte det, »utan tanke på eller respekt för den allmänna moralen, gick hon fram till dansösen och räckte henne handen.» I första ögonblicket, vilket de, som sågo det mycket väl komma ihåg, ryggade flickan tillbaka, men därefter började de båda tala med varandra, och Freda, den firade Freda, föll i gråt mot kaptensfruns axel. Dawson fick aldrig veta varför fru Eppingwell skulle be en grekisk dansös om förlåtelse, men hon gjorde det offentligt, och det var ej passande.

Men fru Mc Fee få vi ej glömma. Hon köpte hyttplats på första ångare som lämnade landet. Hon tog även med sig en teori, som hon utfunderat under de tysta vakorna i de långa mörka nätterna. Den nämligen, att det är hennes övertygelse att Nordlandet ej kan omvändas emedan det är så kallt där. Man kan ej skrämma med helvetets eld i ett isupplag. Det kan tyckas dogmatiskt, men det är nu fru Mc Fees teori.

JACK LONDON

VALDA SKRIFTER

MALMÖ
VÄRLDSLITTERATURENS FÖRLAG

AVGRUNDENS FOLK

AV

JACK LONDON

MALMÖ
VÄRLDSLITTERATURENS FÖRLAG

MALMÖ
A.-B. Malmö Centraltryckeri
1927

FÖRETAL.

De erfarenheter, som omtalas i denna bok, gjorde jag sommaren 1902. Jag gick ned i Londons undre värld i ett sinnestillstånd, som bäst kan jämföras med en upptäcktsresandes. Jag ville övertygas genom mina ögons vittnesbörd, hellre än att lära av dem, som icke sett vad de talade om, eller av dem, som sett och gått före mig. Vidare tog jag med mig en viss enkel måttstock, efter vilken jag bedömde livet därnere. Det som befordrade liv, fysisk och andlig hälsa, var gott. Det som förkvävde livet, skadade, förkrympte och förstörde det, var dåligt.

Det kommer att bliva klart för mina läsare, att jag såg mycket, som var dåligt. Ändå får det inte glömmas, att den tid, om vilken jag skriver, ansågs för "goda tider" i England. Hungersnöden och bristen på tak över huvudet, som jag träffade på, utgör ett kroniskt lidande, som aldrig upphör, icke ens under landets mest framgångsrika perioder.

Sommaren i fråga följdes av en stark vinter. Massor av arbetslösa ordnade sig i processioner ända till tolv personer i bredd och marscherade dagligen genom Londons gator, under det att de ropade efter bröd. Mr Justin McCarthy skrev i januari 1903 till New-Yorkstidningen Independant följande korta skildring av situationen:

— Arbetshusen ha icke tillräckligt utrymme för att inom sina murar kunna sammanpacka de uthungrade skaror, som natt och dag trängas vid deras dörrar för att få bröd och tak över huvudet. Alla barmhärtighetsinrättningar ha uttömt sina tillgångar under försök att anskaffa föda åt de svältande invånarna i vinds- och källarrum vid Londons gator och gränder. Frälsningsarméns kvarter i olika delar av London belägras av hungriga och arbetslösa, åt vilka varken tak över huvudet eller livsmedel kunna anskaffas.

Det har påstått, att den kritik som jag underkastat livet i England är alltför pessimistisk. Härpå måste jag svara, att bland optimister är jag den mest optimistiske. Men jag bedömer mänskligheten mindre efter politiska sammanslutningar än efter individerna. Samhället växer, medan politiska sammanslutningar splittras och störta samman. Vad engelska folket beträffar, ser jag så långt som manlighet, kvinnlighet, hälsa och lycka sträcker sig en ljus och lycklig framtid. Men för en

stor del av det politiska maskineriet, som för närvarande misshushållar för det, ser jag ingenting annat än en ruin.

JACK LONDON.

Piedmont, California.

Kapitel I.

Färden dit.

— Men du kan inte göra det, skall du få se, sade vännerna, vilka jag bad om hjälp med att tränga in i East End i London. Det är nog bäst, att du får polisen med dig som vägvisare, tillade de, i det att de mödosamt strävade att sätta sig in i de psykologiska processerna hos den vansinnige, som kommit till dem med bättre rekommendationer än förstånd.

— Men jag vill inte ha med polisen att göra, protesterade jag. Vad jag vill är att gå ned i East End och själv se livet där. Jag vill veta, hur människorna bo där, och varför de bo där, och vad de leva av. Kort sagt, jag tänker bo där själv.

— Du menar inte, du vill b o där! sade de med en mun och med tydligt ogillande miner. Det sägs, att det finns ställen, där en människas liv inte är värt ett korvöre.

—Just de platserna vill jag se, avbröt jag dem.

— Men du kan inte, skall du få se, ljöd det orubbliga svaret.

— Det var inte för att få veta det, som jag kom hit, svarade jag häftigt, ganska förargad över deras dåliga fattningsförmåga. Jag är främling här, och jag vill gärna höra, vad ni vet om East End, så att jag har någon utgångspunkt.

— Men vi veta ingenting om East End. Det ligger där borta någonstans. Och de pekade obestämt i riktning mot den punkt, där solen vid sällsynta tillfällen kan ses stiga upp.

— Då går jag till Cooks, sade jag.

— Ja, ja, sade de med lättnad. Cooks resebyrå vet det säkert.

Men ack, Cook, — Thomas Cook & Son, stigfinnare och vägröjare, hela världens vägvisare och förvillade resandes förste hjälpare — ögonblickligen och utan tvekan, med lätthet och snabbhet. De hade kunnat skicka mig till det mörkaste Afrika eller det innersta Tibet, men till East End i London, knappt ett stenkast från Ludgate Circus, visste de inte vägen!

— Ni kan inte göra det, skall ni få se, sade den mänskliga uppslagsboken för vägar och banor i Cooks Cheapsideavdelning. Det är så — hm — så ovanligt.

— Rådfråga polisen, sade han myndigt, när jag envisades. Vi äro inte vana vid att skicka

resande till East End, vi få aldrig något uppdrag att föra någon dit, och vi veta ingenting om platsen.

— Det spelar ingen roll, avbröt jag honom för att rädda mig från att bliva utsopad från kontoret av hans störtflod av omöjligheter. Ni kan i alla fall göra något för mig. Jag vill, att ni på förhand förstår, vad jag står i begrepp att göra, så att ni i händelse av behov skall kunna identifiera mig.

— Jaha, jag förstår! Om ni skulle bli mördad, så skulle vi kunna identifiera liket.

Han sade detta i så glad och kallblodig ton, att jag ögonblickligen tyckte mig se mitt stelnade och stympade kadaver ligga utsträckt på en läm, där kallt vatten ständigt droppade ned, och jag tyckte mig se honom luta sig över liket och höra honom allvarligt och tåligt identifiera det som den vanvettige amerikans kropp, som nödvändigt ville till East End.

— Nej, nej, svarade jag det var endast fråga om att identifiera mig i händelse jag skulle komma i lag med "bylingen". Det sista ordet sade jag med en viss darrning på stämman. Jag höll på att få fasta på språket.

— Det är en sak som angår huvudkontoret, förklarade han.

— Det är så ovanligt, förstår ni, tillade han urskuldande.

Tjänstemannen vid huvudkontoret harklade sig och brummade:

— Vi ha för vana att inte ge några upplysningar om våra klienter, förklarade han.

— Men i detta fallet är det ju en klient som begär att ni skall ge upplysningar om honom själv, sade jag.

Han harklade sig och brummade åter.

— Jag vet naturligtvis att det aldrig har förekommit förut, skyndade jag mig att förekomma honom, men....

— Jag ämnade just säga att något sådant aldrig förut förekommit, fortsatte han stadigt, och jag tror inte att vi kunna göra någonting för er.

Innan jag gick hade jag emellertid fått adressen på en detektiv som bodde i East End, och därefter gick jag till amerikanske generalkonsuln. Nu fann jag äntligen en man, av vilken jag kunde göra mig förstådd. Inte något harklande eller brummande alls, inga höjda ögonbryn, ingen öppen misstro eller ren förvåning. Inom kortare tid än en minut hade jag förklarat mig och min plan, vilken han upptog som en naturlig sak. På en minut hade han frågat mig efter min ålder, längd och vikt och betraktade mig noga. Under den

tredje minuten skakade vi hand när vi togo avsked av varandra, och han sade:

— All right Jack. Jag skall komma ihåg er och hålla utkik.

Jag drog en suck av lättnad. När jag nu hade bränt alla mina skepp bakom mig, stod jag färdig att fördjupa mig i den mänskliga vildmark, om vilken ingen tycktes veta någonting. Men jag råkade ånyo ut för en ny svårighet i form av min droskkusk, en herre med grå polisonger och mycket stram, som under flera timmars tid hade kört mig omkring i "City".

— Kör till East End, befallde jag, då jag steg upp i vagnen.

— Vart, sir? frågade han med uppenbar förvåning.

— Till East End, någonstans. Kör!

Caben rullade framåt några minuter utan angivet mål, men så stannade den. Luckan drogs undan ovanför mig och kusken tittade ned på mig med förbryllad min.

— Vart ville ni egentligen komma? sade han.

— Till East End, upprepade jag. Inte någon särskild plats. Kör mig omkring där, hur som helst.

— Men adressen, sir?

— Hör ni inte? röt jag. Kör mig till East End och genast!

Det var tydligt, att han ingenting förstod, men han drog huvudet tillbaka och satte brummande hästarna igång.

Ingenstädes på Londons gator kan man undgå att se den förskräckligaste fattigdom, emedan man fem minuters väg från snart sagt vilken punkt som helst träffar på någon usel gata, men den trakt, där jag nu färdades fram, var ett enda oändligt fattigkvarter. Gatorna voro fulla av en ny och helt olika ras, småväxt och med eländigt och av öl pussigt utseende. Vi åkte mile efter mile framåt mellan tegel och smuts, och vid varenda tvärgata eller gränd hade man samma långsträckta utsikt över tegel och elände. Här och där såg man en drucken man eller kvinna, och luften genljöd av kiv och gräl. På ett torg såg jag gamla gubbar och gummor stapplande söka bland avfall, som låg i smutsen, efter rutten potatis, bönor och andra grönsaker, medan barnen skockade sig som flugor kring en hög rutten frukt, körde ned armarna ända till axeln i den jäsande massan och drogo fram de bitar som endast delvis voro ruttna, vilka de genast slukade.

Under färden mötte jag icke en enda droska och min tycktes vara en uppenbarelse från en annan, bättre värld, ty barnen sprungo efter den och bredvid den. Så långt jag kunde se syntes ingenting annat än husväggar av tegel, slemmig

stenläggning och en skrikande och grälande folkström. För första gången i mitt liv kände jag fruktan för den stora massan. Det var som när man känner fruktan för havet, och de eländiga hoparna, som strömmade fram gata efter gata, föreföllo som vågorna på ett väldigt och stinkande hav, vilka slogo emot mig och hotade att svalla över mig.

— Stepney, sir! Stepneystationen! ropade min kusk ned till mig.

Jag såg mig omkring. Där låg verkligen en järnvägsstation, och han hade i förtvivlan styrt kurs mot den, eftersom den var den enda bekanta plats han kände till i denna vildmark.

— Än se'n? sade jag.

Han mumlade någonting obegripligt och skakade på huvudet med en mycket olycklig uppsyn.

— Jag är främling här, sir, lyckades han slutligen få fram, och om det inte är till Stepneystationen ni ville, förstår jag sannerligen inte vart ni vill.

— Jag skall säga er vad jag vill, sade jag. Ni kör rakt fram och håller utkik efter en affär där gamla kläder säljas. När ni får syn på en sådan bod kör ni till närmaste gathörn och stannar där för att släppa av mig.

Jag såg på honom, att han började bli orolig för sin betalning, men en kort stund senare vek

han om ett gathörn och underrättade mig, om att jag kunde finna en butik med gamla kläder ett litet stycke tillbaka.

— Men vill ni inte vara snäll och betala mig först? bad han. Det är sju shillings och sex pence ni är skyldig.

— Ja, sade jag skrattande, för att inte få se en skymt av er vidare.

— Ack, jo! Men det blir kanske det sista jag ser av er, om ni inte betaler mig nu, svarade han.

Men en hop trasiga tiggare hade redan samlats omkring vagnen, och jag skrattade omigen och gick tillbaka till klädeshandlarens bod.

Här var den största svårigheten att låta affärens ägare förstå, att det var gamla kläder, jag ville ha. Men efter flera fruktlösa försök att påtruga mig nya och omöjliga rockar och byxor, började han ta fram några fång gamla under det att han såg mystisk ut och gjorde en del dunkla uttalanden. Detta gjorde han med den uppenbarliga avsikten att låta mig veta att han "genomskådat min belägenhet", för att kunna pungslå mig. Av fruktan för att jag skulle bli upptäckt skulle han få mig att betala dyrt. Han tog mig för en man i trångmål, kanske en överklassförbrytare från andra sidan oceanen — i varje fall för en person som var angelägen att undvika polisen.

Men jag disputerade med honom om den stora skillnaden mellan priset och värdet, tills jag tagit honom ur hans villfarelse och han började driva en seg underhandling med en lika seg kund. Till slut utvalde jag ett par grova, mycket slitna byxor, en nätt kavaj som endast hade en knapp kvar, ett par grova skor, som tydligen hade använts vid kolskyffling, ett tunt läderbälte och en mycket smutsig klädesmössa. Mina underkläder och strumpor voro nya och varma, men av en sort, som varje amerikansk arbetare kunde förvärva sig under vanliga förhållanden.

— Jag får säga att ni är en sluger en, sade han med låtsad beundran, då jag lämnade honom de tio shillings som vi slutligen kommit överens om. Ni har ta' mej tusan varit här på Petticoat Lane förr än nu. Era byxor äro värda fem shillings, det är klart och tydligt, och en dockarbetare skulle ge två och sex för skorna, för att inte tala om rocken och mössan och ny skjorta och allt det andra.

— Hur mycket vill ni ge mig för det? frågade jag hastigt. Jag har betalt er tio shillings för alltsammans, och jag säljer det tillbaka till er för åtta. Nå, skall vi göra affär?

Men han skakade på huvudet och grimaserade, och fastän jag hade gjort en god affär, hade jag en förnimmelse av, att han gjort en ännu bättre.

Jag fann droskkusken inbegripen i ett samtal med en poliskonstapel. Men sedan denne skarpt sett på mig och ägnat mitt bylte en tydlig uppmärksamhet, gick han sin väg och lämnade åt kusken att göra myteri på egen hand. Denne förklarade nu kort och gott, att han icke lät hästen ta ett steg vidare, förrän jag hade betalt de sju shillings och sex pence, som jag var skyldig honom. Men därefter var han också villig att köra mig till världens ända och bad upprepade gånger om ursäkt för sin envishet och förklarade, att man ibland kunde råka ut för underliga kunder i London.

Men han behövde endast köra mig till Highbury Vale i den norra delen av London, där jag hade mitt bagage. Dagen efter drog jag av mina skor, icke utan saknad efter deras lätthet och bekvämlighet, och min mjuka grå resdräkt och allt det övriga, som jag hade på mig. Jag satte i stället på mig saker, som tillhört andra, om vilka jag inte visste ett dugg, men som utan tvivel hade känt sig mycket olyckliga över att behöva skiljas från sina trasor för den ömkliga betalning, som de kunde få av en klädmånglare.

I ärmhålan innanför skjortan sydde jag in ett guldmynt, en nödfallssumma, som visserligen var mycket anspråkslös, och i skjortan placerade jag mig själv. Sedan satte jag mig en stund och tänkte på de härliga, feta år, som hade gjort min

hud mjuk och bragt mina nerver tätt intill ytan; ty skjortan var grov och sträv som vore den gjord av tagel, och jag är alldeles övertygad om, att den strängaste asket icke kunde lida mer än jag nu gjorde under de närmaste tjugofyra timmarna.

Den övriga kostymen var lätt nog att få på sig, utom skorna, vilkas pådragande var ett helt problem. De voro hårda och styva, som om de hade gjorts av trä, och först sedan jag ordentligt bearbetat ovanlädret med knytnävarna, lyckades jag få in fötterna i dem. Efter att jag så hade stoppat på mig några shillings, en kniv, en näsduk, litet brunt papper och några blad tobak, klampade jag utför trapporna och sade farväl till mina olycksprofeterande vänner. När jag gick ut genom porten, kunde "hjälpgumman", en hygglig, medelålders kvinna, icke undertrycka en grimas, som förvred hennes läppar och skilde dem åt, tills hennes strupe på grund av ofrivillig sympati gav från sig det djuriska läte, som vi bruka beteckna som "skratt".

Jag hade knappt hunnit ut på gatan, förrän jag fick ett starkt intryck av olikheten i bemötandet, som var ett resultat av mitt ombyte av kläder. Allt kryperi var som bortblåst från dem av det lägre folket, som jag kom i beröring med. Med ens, i en blink, hade jag blivit en av dem. Min slitna rock, som nästan hade hål på armbågarna,

var ett kännetecken och ett insegel på min klass, som också var deras. Den gjorde mig till deras jämlike, och i stället för den krypande och alltför vördnadsfulla uppmärksamhet, man hittills visat mig, bemöttes jag nu med kamratlig förtrolighet. Männen i mollskinnskläder och smutsig halsduk kallade mig icke längre för "sir" eller "governor". Nu fick jag i stället heta "kamrat" — ett vackert och hjärtligt tilltalsord som är både fint och har värme, vilket de andra tilltalsorden icke ha. Governor! Det låter så härskarelikt, och har en klang av makt och myndighet — en tribut från den lägre stående människan till den högre, avgiven i förhoppning att han skall öppna sin börs och lätta på dess vikt — vilket med andra ord vill säga, att den innebär en bön om en allmosa.

Detta kom mig att känna den glädje, jag erfor i mina trasor, och som annars är förnekad en amerikan i allmänhet utomlands. Den som reser från Förenta staterna till Europa och som inte är en Krösus, finner sig hastigt bragt till ett kroniskt tillstånd av självmedveten snålhet på grund av den hord av lismande rövare, som trängas på hans väg från morgon till kväll och tömmer hans plånbok på ett sätt, som bringar ränta på ränta på skam.

Då jag nu var klädd i trasor, undslapp jag plågan att ge dricks pengar och ansågs för en jäm-

like av dem, som voro klädda som jag. Ja, innan dagen var slut hade jag börjat förändra mig och sade mycket tacksamt: "Tack, tack, sir!" till en herre, som släppte en penny i min ivrigt framsträckta hand, sedan jag hade hållit hans häst en stund.

Jag upptäckte emellertid också, att andra förändringar hade inträtt genom mitt byte av dräkt. Då jag skulle gå över starkt trafikerade gator, fann jag, att jag om möjligt måste vara dubbelt så försiktig som förut för att undvika alla fordon, och jag fick en stark känsla av, att mitt liv hade sjunkit i värde i förhållande till mina kläder. Då jag förut frågade en polis om vägen, brukade han säga: "Omnibus eller droska?" Men nu blev frågan: "Gå eller åka?" Vid järnvägsstationen gav man mig en tredjeklass biljett som om det varit en given sak.

Men för allt fick jag vedergällning. För första gången skulle jag möta de lägre klasserna i England ansikte mot ansikte och lära känna dem för vad de äro. När gatstrykare och arbetare talade med mig i ett gathörn och på utskänkningsställen, talade de som den ene till den andre, som naturliga människor tala, utan den minsta tanke på att vinna någonting av mig för vad de sade eller för det sätt, varpå de talade.

Och när jag nu slutligen steg ned i East End,

var jag glad att finna, att fruktan för massan inte längre fanns hos mig. Jag hade blivit en del av den. Det oerhörda, stinkande havet hade slagit samman ovanför mig, eller jag hade så småningom sänkt mig ned i dess djup, och det fanns ingenting fruktansvärt däri — med undantag för den grova skjortan.

Kapitel II.

Johnny Upright.

Jag kommer inte att ge er Johnny Uprights adress. Låt det vara nog med att han bor vid den mest respektabla gatan i East End — en gata som skulle anses som mycket oansenlig i Amerika, men som utgör en verklig oas i östra Londons vildmark. Den är på alla håll omgiven av tätt sammanpackade smutsiga hålor och gator, som vimla av en ung, förvildad och snuskig generation. Men dess egen stenläggning är jämförelsevis fri från sådana barn, som ej ha någon annan lekplats än gatan. Därför förefaller den också att vara alldeles öde, så få äro de människor som komma och gå där.

Varje hus vid denna gata, liksom i alla de andra, ligger vägg i vägg med sina grannar. Till vart och ett av dem finnes endast en ingång, från framsidan, och varje hus är omkring aderton fot brett samt har åt gårdssidan en med en tegelmur omgärdad gårdsplan, där man kan se den blågrå himlen, när det inte regnar. Men vi måste kom-

ma ihåg, att det är East-End-välstånd, vi nu betrakta. Somliga av dem, som bo vid denna gata, äro till och med så välsituerade, att de hålla sig med "slavinna". Johnny Upright håller sig också med en, som jag mycket väl vet, ty hon var min första bekantskap i denna säregna del av världen.

Jag kom till Johnny Uprights hus, och dess dörr öppnades av "slavinnan". Nu måste man förstå, att hennes ställning i livet är beklagansvärd och föraktad, men hon såg på mig med en min full av medlidande och förakt. Hon visade tydligt sin önskan, att vårt samtal skulle bli kort. Det var söndag, och Johnny Upright var inte hemma, och det var allt som var att säga om saken. Men jag dröjde kvar och diskuterade med henne, om det verkligen var allt, som var att säga, tills mrs Upright kom till dörren och var ovettig mot flickan, för att hon inte hade stängt den utan att bry sig om mig.

Nej, mr Upright var inte hemma, och för övrigt tog han aldrig mot någon på söndagen. Det var verkligen illa, sade jag. Sökte jag arbete? Nej — tvärtom, jag hade i själva verket egentligen kommit hit för att tala med Johnny Upright om en affär, som kunde bli givande för honom.

En förändring skedde genast på ytan av tingen. Herrn var visserligen i kyrkan, men han skulle

vara hemma om en timme eller så, då han utan tvivel kunde träffas.

Ville jag vara god och stiga in? — nej, hon frågade mig inte om det, fastän jag fiskade efter en sådan inbjudan genom att säga, att jag skulle gå ned till hörnet och vänta på en krog. Jag gick ned till hörnet, men eftersom det var kyrkdags var krogen stängd. Det småregnade envist, och i brist på bättre satte jag mig på en närliggande dörrtrappa och väntade.

Och dit till dörrtrappan kom "slavinnan", mycket mulen och mycket förvånad och sade, att hennes fru ville låta mig komma tillbaka och vänta i köket.

— Här kommer så mycket folk och frågar efter arbete, sade mrs Johnny Upright ursäktande, så jag vill hoppas, att ni inte känner er missnöjd över vad jag sade.

— Inte alls, inte alls, svarade jag på mitt mest storslagna manér, för att åtminstone en gång uppbära mina trasor med värdighet. Jag försäkrar att jag förstår det fullkomligt. Jag antar, att folk som söka arbete tråka ut er till det yttersta?

— Ja, minsann göra de det, svarade hon med en vältalig och uttrycksfull blick, varefter hon visade mig in, inte i köket, utan i matrummet, en ynnest, som jag fick mottaga för mitt storslagna manér, antar jag.

Matrummet låg i samma förstuga som köket, och dess golv höjde sig omkring fyra fot över gatan, och så mörkt var där, fastän det var middag, att jag måste vänta en god stund innan mina ögon hunno vänja sig vid dunklet. En smutsgrå dager silade in genom ett fönster, vars högsta rand gick i jämnhöjd med en upphöjd trottoar, och i denna dager upptäckte jag så småningom, att jag verkligen var i stånd att läsa tidningstryck.

Och medan jag sitter här och väntar på Johnny Uprights hemkomst, låt mig förklara mitt ärende. Under det att jag levde tillsammans med folket i East End, åt och sov tillsammans med dem, ville jag ha en tillflyktsort som inte var alltför långt avlägsen, dit jag då och då kunde återvända för att förvissa mig om att ordentliga kläder och renlighet ännu existerade. På en sådan plats kunde jag även få min post, göra mina anteckningar och då och då i en annan dräkt göra ett besök hos civilisationen.

Men detta bragte mig i svårighet. En bostad, där min egendom kunde vara i säkert förvar, förutsatte en värdinna, som kunde fatta misstankar mot en gentleman, som förde ett dubbelt liv — då däremot en värdinna, som inte bråkade sin hjärna med sina hyresgästers levnadssätt, skulle kunna hyra ut rum, där min egendom inte var säker. Mitt besök hos Johnny Upright hade till

ändamål att undvika denna svåra fråga. En detektiv, som i mer än trettio år hade ständigt tjänstgjort i East End, och som vida omkring var berömd under det namn, som en dömd förbrytare från dockorna hade givit honom, måste vara rätte mannen att söka upp en ärlig värdinna åt mig och förmå henne att sova helt lugnt, fastän jag måste göra mig skyldig till ett underligt kommande och gående.

Hans två döttrar kommo hem före honom från kyrkan — och de voro ett par vackra flickor i sina söndagskläder och hade den fina och säregna skönhet, som karakteriserar de unga London-flickorna, men som endast är ett löfte för en kort tid och är dömt att försvinna helt hastigt liksom fäi gerna på en aftonhimmel.

De betraktade mig med tydlig nyfikenhet, som om jag vore ett slags underligt djur, och sedan ignorerade de mig fullständigt under den återstående tiden. Men så kom Johnny Upright hem, och jag kallades en trappa upp för att få samtala med honom.

— Tala högt! avbröt han mig ögonblickligen jag började tala. Jag är så gräsligt förkyld och kan inte höra ordentligt.

Skuggor av Gamle Sleuth och Sherlock Holmes! Jag undrade strax var den medhjälpare kunde finnas, som hade till uppgift att nedskriva

varje meddelande som jag högt skulle uttala. Och i den dag som i dag är kan jag inte komma på det klara med om han var förkyld eller ej, hur mycket jag än har sett av Johnny Upright och hur mycket jag har funderat över händelsen, eller om han hade någon medhjälpare placerad i rummet bredvid. Men en sak är jag säker på: att fastän jag lämnade honom alla upplysningar om mig själv och mina planer, sade han ingenting därom förrän nästa dag, då jag begav mig till honom i en anständig kostym och i en droska. Då var hans hälsning hjärtlig nog, och jag blev bjuden att följa honom ned i matrummet och dricka té med familjen.

— Vi äro mycket anspråkslösa här, sade han, inte alls vana vid överflöd och ni måste ta oss för vad vi äro i vår enkelhet.

De bägge flickorna rodnade och sågo helt förvirrade ut, då de hälsade på mig, och fadern gjorde inte saken lättare för dem.

— Haha! skrattade han hjärtligt och slog sin flata hand mot bordet så att fat och koppar skramlade. Flickorna trodde i går att ni kommit hit för att be om en bit bröd! Haha! Hahaha!

Men detta förnekades av bägge med indignation, med förargade blickar och brottsligt rodnande kinder, som om det vore ett riktigt drag av

sann förfining att kunna se på en man i trasor att han inte alls behövde gå klädd så.

Och sedan när jag satt där och åt bröd och marmelad uppkom en lustig händelse. Döttrarna ansågo att det var en förolämpning mot mig att jag hade tagits för en tiggare, medan fadern däremot ansåg det vara en komplimang åt min skicklighet att jag hade lyckats vilseleda dem så skickligt. Av allt detta njöt jag på samma gång som av brödet, marmeladen och téet, tills tiden var inne för Johnny Upright att skaffa mig bostad, vilket han också gjorde knappt ett halvt dussin hus därifrån, vid hans egen respektabla och välmående gata, i ett hus som var så likt hans eget som den ena ärtan den andra.

Kapitel III.

Min bostad och några andras.

För att vara i östra London var det rum jag hyrde för sex shillings, en mycket god affär. Från amerikansk ståndpunkt var det dåligt möblerat, obekvämt och litet. Sedan jag hade ökat dess torftiga möblemang med ett vanligt skrivmaskinsbord, hade jag knappast utrymme att vända mig, i bästa fall lyckades jag åstadkomma denna rörelse genom ett slags slingrande, som fordrade stor fyndighet och sinnesnärvaro.

När jag hade flyttat in eller hellre flyttat dit mina tillhörigheter, tog jag på mig min tiggarkostym och gick ut. Eftersom jag nu sysselsatte mig med bostäder, började jag se mig om efter en med den utgångspunkten, att jag var en fattig ung man med hustru och stor familj.

Min första upptäckt var, att lediga hus voro få och befunno sig långt ifrån varandra, så långt i själva verket, att fastän jag vandrade åtskilliga miles i oregelbundna cirklar över en vidsträckt areal, befann jag mig forttarande på det mellan-

liggande området. Inte ett enda ledigt hus kunde jag finna — ett avgörande bevis på att distriktet var "mättat".

Det var klart, att som en fattig, ung man med familj kunde jag inte få hyra något hus alls i denna långt ifrån önskvärda omgivning. Jag såg mig därefter om efter rum, omöblerade rum, där jag skulle kunna härbärgera min hustru, barn och lösegendom. Det fanns inte många, men jag fann några, vanligen ett åt gången, ty ett enda rum tycktes anses tillräckligt för en fattig familj att både laga mat, äta och sova i. När jag frågade efter lägenheter med två rum, betraktade man mig på samma sätt, föreställer jag mig, som en viss person såg på Oliver Twist, då han bad om mera mat.

Icke endast ansågs ett rum vara tillräckligt för en fattig man och hans familj, utan jag fick också reda på, att många familjer, som bo i ett rum, ha så mycket plats, att de äro i stånd att ta in ytterligare en eller två personer. Eftersom sådana rum kunna hyras för tre till sex shillings per vecka, är det en lätt slutsats att draga, att en person med referenser kan få plats på golvet till ett pris av åtta pence till en shilling. Han kan till och med få äta hos värdfolket för några shillings ytterligare. Detta brydde jag mig emellertid inte om att fråga — ett klandervärt misstag från min

sida, eftersom jag arbetade på basis av en fingerad familj.

Icke endast de hus jag undersökte voro utan badkar, utan även alla de tusentals jag hade sett, som jag senare fick reda på. Under förhandenvarande omständigheter, med min hustru och barn och ett par personer, som delade det alltför stora utrymmet i vårt enda rum — skulle det ha varit en outförbar sak att ta ett bad i ett litet tvättfat. Men det tycks, som man får ersättning genom besparing av tvål, därför är allt gott och väl, och Gud finns ännu i himlen.

Jag hyrde emellertid intet rum utan återvände till det, jag hade vid Johnny Uprights gata. På grund av att jag hade sysselsatt mitt sinne så mycket med min hustru, barn och logerare och alla de hålor, där jag hade stoppat in dem, hade min inre synvidd blivit så förkrympt, så att jag inte riktigt kunde uppfatta hela mitt rum på en gång. Dess oerhörda storlek var nästan skräckinjagande! Kunde det vara det rum, som jag hyrt för sex shillings i veckan? Omöjligt! Men då min värdinna i detsamma knackade på dörren för att fråga hur jag hade det, skingrades mina tvivel.

— Ja, sir, svarade hon, vår gata är den allra sista. Alla de andra gatorna voro som den här för en åtta, tio år sedan och alla människorna voro mycket respektabla. Men de andra ha dri-

vit ut dem. De som bo vid denna gata äro de enda som finns kvar. Det är verkligen upprörande, sir!

Och därefter förklarade hon för mig den mättningsprocess, varigenom hyrorno stiga inom ett närbeläget område, medan dess sociala anseende sjunker.

— Förstår ni, sir, våra gelikar äro inte vana vid att tränga ihop oss så där som de andra göra. Vi behöva mera utrymme. De andra, utlänningar och folk av lägre klasser, kan bo fem eller sex familjer i ett hus som vi behöva för en enda. Och därför kunna de också betala mera i hyra för huset än vi. Det är verkligen upprörande, sir! Och att tänka sig, att hela den här trakten för endast några år sedan var så trevlig som den kunde vara.

Jag såg på henne. Här var en kvinna av den engelska arbetarklassens förnämsta familjer och med många tecken till förfining, som långsamt uppslukades av den kväljande och stinkande människoström, vilken de makthavande driva österut från London Town. Banker, fabriker, hotell och ämbetsverk måste uppföras, och de fattiga i staden äro nomader. De draga österut, den ena vågen efter den andra, mättande och degraderande distrikt efter distrikt, och driva den bättre arbetarklassen framför sig, som pionjärer i utkanten

av staden eller dra dem ned till sig, om icke under den första generationen, så helt säkert under den andra och tredje.

Det är endast en tidsfråga om månader, när Johnny Uprigths gata måste stryka med. Han inser det själv.

— Om ett par år har mitt hyreskontrakt gått till ända, säger han. Min värd är av samma klass som vi. Han har inte satt upp hyrorna för ett enda av sina hus här, och därför ha vi kunnat bo kvar. Men vilken dag som helst kan han sälja huset eller dö, vilket betyder detsamma vad oss beträffar. Huset köpes av en procentare, som genast bygger upp en butik på den lilla fläck där vinrankan växer, och sedan hyr han ut huset här åt lika många familjer, som det finns rum. Så är det klart, och Johnny Uprigth är borta härifrån!

Och sannerligen jag tyckte mig se Johnny Uprigth och hans goda hustru och vackra döttrar jämte den mulna slavinnan, likt spökbilder jagas österut genom dimman, under det att vidunderstaden lät höra sitt rytande bakom dem.

Men Johnny Uprigth är inte ensam i flykten. Långt, långt borta i stadens utkanter bo små affärsmän, små löntagare och välbärgade kontorister. De bo i stugor och fritt liggande villor med små blomsterträdgårdar, och de ha både andrum och rum att vända sig. De brösta sig och äro

uppblåsta av stolthet, när de betrakta den avgrund, de ha undgått, och de tacka Gud, för att de inte äro som andra människor. Men se! Där kommer Johnny Uprigth och vidunderstaden efter dem. Hyreskaserner växa upp som genom ett trollslag, trädgårdstomter bebyggas, villorna delas upp i många bostäder och Londons svarta natt sänker sig som ett smutsigt bårtäcke.

Kapitel IV.

En av dem i avgrunden.

— Jag undrar, om ni kan hyra ut ett rum?

Dessa ord framkastade jag på måfå till en kraftigt byggd äldre kvinna, under det att jag intog min måltid i hennes smutsiga kafé nära the Pool och icke långt från Limehouse.

— Ja, svarade hon kort.

Mitt utseende hade kanske inte den prägel av välstånd, som var nödvändig i hennes hus.

Jag sade ingenting mera utan förtärde min stekta fläskbit och mitt svaga té under tystnad. Inte heller visade hon något vidare intresse för mig, förrän jag skulle betala, vad jag var skyldig, fyra pence, och drog upp tio shillings ur min ficka. Det väntade resultatet kom.

— Jo, sir, började hon med detsamma, jag har trevliga rum, som ni säkert skall tycka om. Kommen från en resa, sir?

— Hur mycket kostar ett rum? frågade jag utan att bry mig om hennes nyfikenhet.

Hon såg på mig med tydlig förvåning.

— Jag hyr inte ut hela rum, inte till mina ständiga hyresgäster och än mindre till tillfälliga.

— Då får jag väl gå till någon annan, sade jag med tydlig nedslagenhet.

Men åsynen av de tio shillings hade gjort henne djärv.

— Jag kan hyra ut en trevlig bädd åt er tillsammans med ett par andra karlar, fortsatte hon, Hederliga, respektabla män, och stadiga.

— Men jag vill inte ligga tillsammans med två andra karlar, invände jag.

— Det behöver ni inte heller. Det finns tre bäddar i rummet, och det är inte precis något litet rum.

— Vad kostar det? frågade jag.

— En halv crown i veckan, två shillings och sex för ständiga gäster. Ni kommer att tycka om karlarna, det är jag säker på. Den ene arbetar i ett varuhus och har bott hos mig i två år. Den andre har varit här i sex år — sex år, sir, och två månader nästa lördag. Han är scenarbetare, fortsatte hon. En stadig och respektabel karl, som aldrig har försummat sitt arbete någon kväll under hela den tid han har bott här. Och han tycker om det här huset. Han säger att det är det bästa han kan få. Han äter hos mig och det gör de båda andra också.

— Jag förmodar, han spar mycket pengar på det viset, framkastade jag helt oskyldigt.

— Ack nej! Men han kan inte få så bra någon annanstans för sina pengar.

Och jag tänkte på mitt eget vidsträckta Västern, som under sin himmel skulle ha obegränsat utrymme och luft för tusen sådana städer som London. Och här var nu en man, en stadig och pålitlig man som aldrig försummade sitt arbete en enda natt, måttlig och ärlig och delande rum med två andra karlar, för vilket han betalade två och en halv dollar i månaden, och erfarenheten hade lärt honom, att detta var det bästa, han kunde göra! Och här stod jag på grund av de tio shillings, jag hade i fickan, färdig att gå in i hans rum i mina trasor och inta den tredje bädden bredvid honom. Människosjälen vill gärna vara i ensamhet, men den måste älska ensamheten, när det finns tre bäddar i ett rum. Och tillfälliga gäster med tio shillings på fickan bli mottagna där.

— Hur länge har ni bott här? frågade jag.

— Tretton år, sir, och ni kommer nog att bli nöjd med rummet.

Under det hon talade, släpade hon sig omkring med tunga steg i det lilla köket, där hon lagade maten åt sina hyresgäster, som också åto hos henne. När jag först kom in, var hon mycket upptagen av arbete, och hon upphörde icke där-

med under vårt samtal. Hon var helt säkert en mycket arbetsam kvinna. »Uppe klockan halv sex, i säng så sist av alla, arbeta tills hon var färdig att stupa», och detta under tretton år. Som lön härför grå hår, slarviga kläder, lutande axlar, vårdslös hållning och ett oändligt arbete i ett ruskigt och kvalmigt kafé, som låg utmed en gränd med tio fot mellan väggarna och i närheten av en kanal med dåligt, vämjeligt vatten, minst sagt.

— Ni vill kanske komma igen och se på rummet? frågade hon förväntansfullt, när jag gick ut genom dörren.

Och när jag vände mig om och såg på henne, förstod jag fullkomligt den djupa sanning, som ligger i den gamla, visa satsen: »Dygden är sin egen belöning».

Jag gick tillbaka till henne.

— Har ni någonsin tagit er någon ledighet? frågade jag.

— Ledighet!

— En utflykt till landet under några dagar, frisk luft, en ledig dag för att vila.

— Gud bevare mig! utropade hon skrattande och avbröt sig för första gången i sitt arbete. En ledig dag för en sådan som jag? Det vore nå-

got att tänka på va'? Akta era fötter, ropade hon skarpt åt mig, när jag snubblade över den murkna tröskeln.

Nere vid West India Dock träffade jag en ung man, som stod och stirrade tröstlöst ned i det gyttjiga vattnet. Han hade mössan djupt neddragen över ögonen, och hela hans klädsel visade, att han var sjöman.

— Hallå, kamrat, ropade jag och viftade åt honom för att inleda en bekantskap, kan ni visa mig vägen till Wapping?

— Ni har tagit er över på en boskapsbåt? sade han och bestämde genast min nationalitet.

Härefter voro vi inne i ett samtal, som utsträckte sig till en krog och ett par drinks. Detta ledde till stora förtroligheter mellan oss, och då jag tog fram en shilling i koppar, till synes allt vad jag ägde, och lade av sex pence till nattlogi och sex pence till flera drinkar, föreslog han, att vi skulle dricka upp hela shillingen.

— Min kamrat råkade i slagsmål i går kväll, sade han, och bylingen tog honom, så ni kan få ligga hos mig. Vad säger ni om det?

Jag sade ja, och sedan vi druckit bier för hela shillingen och sovit på en eländig bädd i ett eländigt krypin, kände jag honom för precis, vad

han var. Och att han i visst hänseende kunde gälla som en representant för den stora massan av Londons arbetare, bekräftas av mina senare erfarenheter.

Han var född i London, och hans far hade varit eldare och drinkare. Som barn hade hans hem varit gatorna och dockorna. Han hade aldrig lärt sig läsa och hade aldrig känt något behov därav — en onödig och gagnlös färdighet, åtminstone för en man på hans plats i livet.

Han hade sin mor i livet och en hel del otrevliga bröder och systrar, som alla voro hoppackade i ett par rum, och som livnärde sig på sämre och mindre regelbunden föda, än han vanligtvis kunde förskaffa sig. Han gick i själva verket aldrig hem, utom när han inte kunde skaffa sig någon mat själv. Han hade börjat med att snatta och tigga sig fram på gatorna och i dockorna, därefter gjorde han ett par resor på sjön som skeppspojke och som kolhackare, varefter han som fullärd eldare hade kommit så högt han kunde i livet.

Och under loppet av sitt liv hade han hamrat ut en levnadsfilosofi — en ful och frånstötande filosofi, men på det hela taget mycket logisk och förnuftig från hans synpunkt. Då jag frågade honom, vad han levde för, svarade han genast: »Supa». Först en resa till sjöss, ty man måste leva

och skaffa sig uppehälle, och när man så fått hyran, söp man sig full av alla krafter. Och därefter fick man vara nöjd med små drinkar, bli bjuden på krogarna av kamrater, som hade några slantar över liksom jag, och när det var slut med bjudandet, gjorde man en ny sjöresa och började samma djuriska liv som förut.

— Men kvinnorna? framkastade jag, när han hade slutat att framställa supandet som livets enda ändamål.

— Kvinnor! Han stötte sitt glas hårt i bordet och började orera mycket vältaligt: Kvinnor, det är en sak, som min uppfostran har lärt mig att låta bli. Det lönar sig inte, kamrat, det lönar sig inte. Varför skulle en så'n som jag bry mig om kvinnor, kan ni säga det? Jag har ju haft min mor, det var tillräckligt. Som hon klådde ungarna och skällde ut gubben, när han kom hem, men det hände sällan, det försäkrar jag. Och varför? För mors skull! Hon gjorde inte hans hem lyckligt, det var därpå det berodde. Och så finns det de andra kvinnorna, som de bära sig åt mot en fattig stackare, som har några shillings i fickan. De fylla honom ordentligt, och se'n ta' de alla hans pengar så kvickt, som man tömmer ett glas. Jag vet det, för jag har varit med om det och vet nog, hur det går till. Och tro mig, där det finns kvinnor med, blir det alltid bråk och skrik och

slagsmål och knivarna kommer fram och så polisen och domstolen — och se'n blir det en månads hårt arbete, men ingen hyra, när man kommer ut.

— Men en hustru och barn, envisades jag, ett eget hem och allt sådant där. Tänk bara på när ni kommer hem från en sjöresa, och barnen kliva upp i ert knä, och er hustru kommer mot er lycklig och leende och ger er en kyss, medan hon dukar bordet, och så en kyss åt alla de små, innan de gå till sängs, och det sjunger i tékitteln, och sedan sitter ni länge och berättar om, var ni har varit, och om vad ni har sett, och hon talar om sig och om de små tilldragelserna hemma, medan ni har varit borta, och ....

— Galenskaper! utropade han och knuffade lekfullt till mig med handen. Vad är det, ni pratar om? En hustru som kysser och barnungar som klänga och en tékittel som sjunger — för fyra pund och tio i månaden, när man är till sjöss och ingenting, när man är i land. Jag skall tala om för er, vad man får för fyra pund och tio — en hustru som skäller, ungar som kiva, inget bränsle som kan komma kitteln att sjunga, det är vad jag skulle få. Nog för att komma en stackars fan att längta tillbaka till sjön igen. En hustru! Varför? För att göra en olycklig? Och ungar? Lyd mitt råd, kamrat, och skaffa er aldrig såda-

na. Se på mig! Jag kan dricka mitt öl, när jag vill, och ingen förbannad hustru eller ungar skriker på mat. Jag är lycklig, det är jag, med mitt öl tillsammans med en kamrat, som ni, och ett bra fartyg, som kommer, så man kan göra en ny tur till sjöss. Därför säger jag, låt oss få en drink till.

Utan att gå längre i den tjugotvåårige unge mannens utgjutelser, tänker jag, att jag har framställt hans levnadsfilosofi tydligt nog och de ekonomiska orsaker, som lågo till grund för den. Hemliv hade han aldrig vetat av. Ordet »hem» väckte ingenting annat än obehagliga minnen hos honom. Faderns och hans gelikars dåliga avlöning hade givit honom tillräckligt skäl för att brännmärka hustru och barn som ett besvärligt påhäng och orsaken till männens elände. Omedveten hedonist, ytterligt omoralisk och materialistisk, sökte han största möjliga lycka för sig själv och fann den i dryckenskapen.

En ung drinkare, ett förtida vrak, fysiskt urståndsatt att sköta en eldares arbete, rännstenen eller fattighuset, och så slut — han insåg det lika tydligt som jag, men det ingav honom ingen fruktan. Från det han föddes, hade allt omkring honom samverkat för att härda honom, och han motsåg sin eländiga, oundvikliga framtid med ett

lugn och en kallblodighet, som jag inte kunde rubba.

Och likväl var han ingen dålig människa. Han var inte ärvtligt lastbar och brutal. Han hade en normal begåvning och en mer än medelmåttig fysik. Han hade stora blå ögon, skuggade av långa ögonfransar och en öppen blick, som utvisade skrattlystnad och en god portion humor. Pannan och dragen visade i allmänhet vackra linjer, munnen och läpparna voro mjuka, men hade redan börjat få sträva drag. Hakan tydde på svaghet men inte alltför mycket. Jag har sett högt uppsatta män, som säkert voro svagare än han.

Hans huvud var välformat och uppbars så behagfull av den vackraste hals, att jag inte alls blev förvånad över hans kropp, när han på kvällen klädde av sig för att gå till sängs. Jag har sett många män nakna i gymnastiksalar och på träningsplatser, män av god härkomst och med god uppfostran, men jag har aldrig sett någon så vacker kropp som denne tjugotvåårige, unge drinkares. En ung gud, dömd till fysisk undergång inom fyra eller fem år, och till att gå bort utan efterkommande, som skulle ha fått ärva den fysiska kraft, som han kunde ha skänkt.

Det tycktes mig vara ett helgerån att förspilla ett sådant liv, och ändå måste jag erkänna, att han handlade rätt genom att inte gifta sig på fy-

ra pund och tio i London Town. Precis på samma vis som det var lyckligare för scenarbetaren, att få debet och kredit att gå ihop genom att dela rum med två andra karlar, än det skulle ha varit för honom att packa ihop en kraftlös familj tillsammans med några andra i ett billigare rum och icke få debet och kredit att gå ihop.

Och dag efter dag blev jag alltmera övertygad om, att det inte blott är oklokt, utan rent av brottsligt av avgrundens folk att gifta sig. De äro de stenar, som byggmästaren har kastat undan. Det finns ingen plats för dem i den sociala verksamheten, alla samhällets krafter driva dem nedåt, tills de förgås. På avgrundens botten bli de svaga, slappa och förslöade. Om de få avkomma, är dess liv så svagt, att det dör ut av sig självt. Världsarbetet fortfar ovanför dem, men de bry sig inte om att delta däri, och de kunna det inte heller. För övrigt behöver världen dem icke i sin tjänst. Det finns överflöd av arbetare, som äro mycket skickligare än de, och vilka klänga sig fast vid den branta sluttningen ovanför och kämpa vanvettigt för att inte glida längre ned.

Kort sagt, Londons avgrund är en oerhörd slaktarbod. År efter år, decennium efter decennium skickar Englands landsbygd dit en ström av starka och kraftiga människoliv, som icke endast

icke förnya sig utan även dö ut med den tredje generationen. Kompetenta auktoriteter förklara att en londonarbetare, vilkens föräldrar och farföräldrar ha blivit födda i London, är en stor sällsynthet och kan finnas endast i sällsynta fall.

Mr A. C. Pigou har sagt, att ålderstigna fattiga och de avsigkomna utgöra 7 ½ procent av Londons befolkning. Vilket säger detsamma som att under förra året, och i går, och i dag — i detta ögonblicket, 450,000 av dessa varelser hålla på att dö en eländig död på bottnen av den sociala håla som kallas »London». Och vad deras död beträffar skall jag taga en notis ur en morgontidning av i dag:

Vanvård av sig själv.

I går höll dr Wynn Westcott en undersökning i Shoreditch angående orsaken till att Elizabeth Crews, 77 år gammal, från East Street 32, Halborn, avled sistlidne onsdag. Alice Mathieson förklarade, att hon var värdinna i det hus, där den avlidna bott. Vittnet såg henne sista gången vid liv föregående måndag. Hon bodde alldeles ensam. Mr Francis Birch, fattigtillsyningsman i Holborndistriktet, intygade, att den avlidna hade bott i rummet i fråga under 35 år. Då vittnet tillkallades den 1:ste dennes, fann han den gamla

kvinnan i ett fruktansvärt tillstånd, och hade ambulansen och kusken måst desinficeras efter förflyttningen. Dr Chase Fennel säger att dödsorsaken var blodförgiftning genom liggsår, på grund av vanvård av sig själv och den smutsiga omgivningen, och juryn avgav sitt utlåtande enligt denna förklaring.

Det mest förvånansvärda vid denna händelse är den lugna tillfredsställelse, varmed myndigheterna betrakta den och avge sin dom. Att en gammal kvinna på sjuttiosju år skulle dö på grund av »vanvård av sig själv» är det mest optimistiska sätt, varpå man kan se saken. Det var alltså den gamla kvinnans eget fel, att hon dog, och sedan ansvaret hade blivit vederbörligen placerat, återvänder samhället helt belåtet att sköta sina egna angelägenheter.

Angående de »avsigkomna» har mr Pigou sagt: »Antingen på grund av brist på kroppslig styrka eller på intelligens eller viljekraft, eller på allt dessa i förening, äro de dåliga eller ovilliga arbetare och följaktligen icke i stånd att försörja sig själva .. De äro ofta så förslöade, att de ej kunna skilja sin högra hand från sin vänstra eller känna igen namnet på sina egna bostäder. Deras kroppar äro klena och utan kraft, deras

drifter äro abnorma, och de veta knappast vad familjeliv vill säga.

Fyrahundrafemtiotusen människor är en oerhörd massa. Den tjugotvåårige eldaren var endast en av dem, och det tog en god stund för honom att säga det lilla, han hade att komma med. Jag skulle inte gärna vilja höra dem alla tala på samma gång. Jag undrar om Gud hör dem?

Kapitel V.

Vid avgrundens rand.

Mitt första intryck av östra London var naturligtvis helt ytligt. Sedan började detaljerna komma till synes efter hand, och här och där i detta eländets kaos fann jag små fläckar, där ett visst mått av lycka härskade — ibland hela rader av hus vid små avlägsna gator, där ordentliga hantverkare bo och föra ett slags primitivt familjeliv. På kvällarna kunde man få se männen i dörrarna med sina pipor i munnen och barnen i knät, hustrurna pratade med varandra och skratt och skämt hördes. Belåtenheten bland dessa människor är tydligen stor och i förhållande till det elände, som omger dem, ha de det bra.

Men det är i bästa fall en slö, djurisk lycka, den mättade magens belåtenhet. Det dominerande draget i deras liv är materialismen. De äro dumma och tröga, utan fantasi. Avgrunden tycks utdunsta en förslöande atmosfär, som inhöljer och dödar allt. Religionen går förbi dem. Det fördolda inger dem varken skräck eller tjusning. De

känna inte alls till, att något fördolt finns. En mättad mage och aftonpipan jämte den regelbundna »drinken» är allt, vad de begära eller ens drömma om att begära av livet.

Detta skulle ju icke vara så illa, om det vore allt, men det är det inte. Den belåtna försoffning vari de försjunka, är den mördande förslappning, som föregår förstörelsen. Det finns intet framåtskridande, och för dem är detta detsamma som att falla tillbaka ned i avgrunden. Under deras eget liv kanske endast påbörjas fallet för att emellertid fullbordas av deras barn och barnbarn. Människan får alltid av livet mindre, än hon begär, och de begära så litet, att mindre än det inte är tillräckligt att uppehålla dem.

Även i bästa fall är stadslivet onaturligt för människan. Men stadslivet i London är så ytterligt onaturligt, att arbetarklassens män och kvinnor inte kunna utstå med det. Kropp och själ utsuges genom de undergrävande inflytelser, som oupphörligen äro i verksamhet. Moralisk och fysisk styrka brytes, och duktiga arbetare från landet bli under den första stadsgenerationen dåliga arbetare, och under den andra förlora de all driftighet och raskhet och företagsamhet och äro faktiskt ur stånd att kunna utföra samma arbete som fäderna. De äro ett gott stycke på väg mot slaktarboden på avgrundens botten.

Om inte annat så är den luft, de andas, och vilken de inte kunna undfly, tillräcklig för att kunna försvaga dem både till kropp och själ, så att de bli urståndsatta att tävla med de friska män, som från landsbygden skynda till London för att fördärva och fördärvas.

Även om man bortser från dessa sjukdomsfrön, som fylla luften i East End, och endast taga röken i betraktande, finner man häpnadsväckande saker. Sir William Thiselton-Dyer, intendent för Kew Gardens, har studerat rökens avlagrande på växterna, och enligt hans beräkningar avlagras inte mindre än sex ton fast stoff, bestående av sot och tjärhaltigt kolväte, under varje vecka över varje fjärdedels kvadratmile i och omkring London. Detta är lika med tjugofyra ton pr vecka på en kvadratmile, eller 1248 ton pr år på kvadratmile. Från kransgesismen nedanför St. Paul-katedralens dom togs nyligen ett fast lager av kristalliserad svavelsyrad kalk. Detta lager hade bildats genom den inverkan, som svavelsyran i luften hade haft på kalciumkarbonatet i stenen. Och denna svavelsyrade luft inandas ständigt och jämt av Londons arbetare varenda dag och natt i deras liv.

Det är obestridligt, att barnen växa upp till anfrätta människor, utan styrka eller motståndskraft, ett viljelöst släkte, som förkrymper och går

under i den hårda kampen för tillvaron mot de inströmmande horderna från landsbygden. Järnvägsmän, bärare, omnibuskuskar, spannmåls- och timmerbärare och alla de, som behöva fysisk kraft, tagas till största delen från landsbygden, under det att av stadens poliskår finns på ett ungefär 12,000, som äro födda på landet mot 3,000, som äro födda i London.

Man tvingas därför att antaga, att avgrunden bokstavligen är ett väldigt människomördande maskineri, och när jag går genom de små avlägsna gatorna, där hantverkarna sitta i sina dörrar med mätta magar, känner jag större medlidande med dem än med de 450,000 förlorade och hopplösa vrak, som dö på avgrundens botten. De äro åtminstone nära döden, vilket är slutet, medan de andra måste genomgå långsamma och oändliga lidanden under två eller till och med tre generationer.

Och ändå är deras livskvalitet god. Det finnes alla mänskliga möjligheter där. Under ordentliga förhållanden skulle den kunna fortleva under århundraden och stora män, hjältar och härskare skulle kunna höja sig ur den och göra världen bättre genom att ha levat.

Jag talade med en kvinna, som var representant för den typ, som kastats ut från de små avsides liggande gatorna, men som börjat det ödes-

digra fallet mot bottnen. Hennes man var maskinist och medlem av maskinistföreningen. Att han emellertid var en dålig maskinist var tydligt därav, att han omöjligt kunde få någon stadigvarande plats. Han hade inte den energi och den företagsamhet, som erfordras för att kunna få och behålla en fast plats.

Paret hade två döttrar och hela familjen bodde i ett par hålor, som av artighet kallades »rum», för vilka de betalade sju shillings i veckan. De hade ingen eldstad utan lagade sin mat över en gaslåga. Då de inte hade någon egendom, var det omöjligt för dem att få en obegränsad mängd gas, och en finurlig apparat hade inrättats för deras räkning. Genom att släppa ned en penny strömmade gas ut för en pennys värde, och därefter avstängdes gasen automatiskt.

— En penny varar inte länge, sade hon, och maten är inte halvlagad, innan gasen stängs av.

Ett gradvis skeende utsvältande hade varit deras lott under åratal. Månad in och månad ut hade de rest sig från bordet utan att vara halvmätta ens, men när man en gång kommit på det sluttande planet är ständig brist på livsmedel en betydelsefull faktor att räkna med vid utsugandet av livskraften och påskyndandet av undergången.

Ändå var denna kvinna en duktig arbeterska. Från klockan halv fem på morgnarna tills det

sista dagsljuset försvann om kvällen, arbetade hon med att sy klädeskjolar, med två garneringar, för sju shillings dussinet, sade hon. Och märk, klädeskjolar med två garneringar för sju shillings dussinet! Det är lika med 1 dollar 75 cents pr dussin eller 14 ¾ cents pr kjol.

Mannen måste för att få anställning tillhöra föreningen, till vilken han måste betala 1 shilling och 6 pence varje vecka. När strejker pågingo, och han händelsevis hade arbete, måste han emellanåt betala ända till 17 shillings till föreningens understödsfond.

En dotter, den äldre, hade arbetat som lärling hos en sömmerska för en shilling och sex pence i veckan — 37 ½ cents i veckan eller en obetydlighet över 5 cents om dagen. Emellertid blev hon avskedad då den döda säsongen kom, fastän då hon hade anställts för en så låg lön, man låtit henne förstå, att hon skulle få lära sig yrket och arbeta sig upp. Därefter hade hon under tre år haft anställning i en cykelaffär med en lön av fem shillings i veckan och måste gå två miles till sitt arbete och två tillbaka och blev bötfälld, om hon kom för sent.

Vad mannen och kvinnan beträffade, så hade de spelat ut sin roll. De hade förlorat fästet både för händer och fötter och höllo på att falla ned i avgrunden. Men döttrarna? Genom detta dju-

riska levnadssätt och genom försvagande på grund av ständig brist på näring samt utsugna både själsligt, moraliskt och fysiskt, hade de inga utsikter att ta sig ut ur avgrunden, i vilken de befunno sig redan vid födseln.

Under det att jag skriver detta, och för övrigt under en hel timmes tid, har luften genljudit av det förskräckliga oväsendet från ett vilt slagsmål inne på gården, som låg bakom min. Då oväsendet först började, trodde jag, att det var hunden, som skällde och morrade, och det dröjde flera minuter innan jag blev övertygad om, att det var mänskliga varelser och därtill kvinnor, som kunde frambringa ett sådant fruktansvärt oväsen.

Druckna kvinnor i slagsmål! Det är inte trevligt att tänka sig. Det är emellertid mycket värre att höra på det. Det ljöd ungefär så här:

Ett oredigt babblande till att börja med, skrik av alla krafter från flera kvinnor; därefter lugn ett ögonblick, varunder man hörde ett barn gråta, och en ung flicka bedja med tårfylld röst. En kvinna höjer sin röst, som är hes och skärande: »Ni slog mig! Ni slog mig!» Och därpå började det rasande slagsmålet på nytt.

Fönstren på husens baksida vetta utåt stridsplatsen och äro fulla med förtjusta åskådare. Ljudet av slag och svordomar som komma blodet

att stelna i ådrorna nå mitt öra. Men lyckligtvis kan jag inte se de stridande.

Ett ögonblicks lugn igen.

— Låt bli barnet! Ett barn, som tydligen inte är mer än några år gammalt, skriker förtvivlat i förskräckelse. — Tig! upprepas oupphörligen en tjugo gånger i rad och med gäll röst. Du får den här stenen i huvudet! och stenen kom tydligen i huvudet att döma av de tjut, som uppstämdes.

Åter lugn för en stund. Tydligen har någon av de stridande tillfälligtvis blivit försatt ur stridbart skick och måste hämta krafter. Barnets skrik blir åter hörbart, men har sjunkit till en lägre ton på grund av rädsla och tilltagande utmattning.

Röster börja löpa uppför skalan ungefär så här:

— Ja?
— Ja!
— Ja?
— Ja!
— Ja?
— Ja!
— Ja?
— Ja!

Nu hade man ordat nog på bägge sidor, och slagsmålet började ånyo. En av de kämpande vinner någon övervägande fördel och fullföljer

på ett sätt, som kommer den andre att skrika: »Mord!» Men ordet dör bort med ett gurglande, utan tvivel kvävt genom ett grepp om strupen.

Nya röster höras; ett anfall från sidan; greppet om strupen släppes plötsligt och den befriades tjut ljuder en halv oktav högre än förut; ett allmänt oväsen — alla deltaga i striden.

Åter inträder ett ögonblicks tystnad; en ny röst; en ung flickas. Jag skall hjälpa mor! En dialog, som upprepas omkring fem gånger. Jag gör som jag vill! Det skulle jag vilja se! Och så är slagsmålet åter i gång, mödrar, döttrar, alla och under tumultet hör jag min värdinna ropa in sin unga dotter från baktrappan, medan jag undrar, vilken verkan allt detta skall ha på hennes moral.

Kapitel VI.

Frying-pangränden och en glimt av Inferno.

Vi voro tre, som gingo nedåt Mile End Road, och en var en hjälte. Det var en smärt nittonårig yngling, så spenslig och bräcklig, att han, liksom Fra Lippo Lippi, skulle ha kunnat kastas omkull av en vindstöt. Han var en ivrig ung socialist och i sin första entusiasm, var han mogen för att bli martyr. Som talare hade han tagit en verksam och farlig del i de många både inom- och utomhus hållna mötena för boerna, vilka ha stört det glada Englands ro sedan åtskilliga år tillbaka. Han hade under vägen berättat för mig små händelser, om folksamlingar i parker och förföljelser ända upp i spårvagnar, om uppklättringar på plattformar för att kämpa för en förlorad sak, sedan den ene talaren efter den andre av hans parti hade dragits ned och blivit grymt misshandlade av den uppretade folkmassan, om en belägring i en kyrka, dit han och tre andra hade tagit sin tillflykt, och där de måste hålla mobben från sig under ett regn av kastvapen och krossandet av ett

antal målade rutor, tills en polisstyrka kom dem till hjälp, om plötsligt uppblossande strider i trappor, på gallerier och balkonger, om krossade fönster, instörtande trappgångar, ramponerade föreläsningssalar och brutna nackar och ben — och sedan såg han på mig och sade med en sorgsen suck:

— Vad jag avundas er, ni stora, starka karlar! Jag är en så liten stackare och kan inte göra mycket när det är fråga om att slåss.

Och när jag gick där med dessa båda, som endast räckte mig till axeln, tänkte jag på mitt eget Västern och på de modiga karlar, som jag där i min tur hade avundats. Och när jag såg på denne spenslige yngling med lejonhjärtat, tänkte jag, att det var män av hans typ, som resa barrikader och visa världen, att människor finnas, som veta att dö med ära.

Min andre följeslagare började tala. Han var en man på tjugoåtta år, som framsläpade en dyster tillvaro med ett mödosamt arbete i någon håla.

— Jag är en kraftig karl, sade han. Jag liknar inte de andra i verkstaden, det gör jag inte. De anse, att jag är en stilig karl. Jag väger tio stones, skall ni tro.

Jag skämdes för att säga honom, att jag vägde

hundrasjuttio pund eller mer än tolv stones, därför nöjde jag mig med att betrakta honom.

Stackars lilla vanställda människa! Hans hud hade en osund färg, kroppen var alltför mycket böjd och förvriden, bröstet insjunket och skuldrorna nedtyngda genom långa timmars tungt arbete, huvudet var framskjutet och hängde tungt nedåt. Och han var en "stilig" karl!

— Hur lång är ni?

— Fem fot och två, svarade han stolt, och pojkarna på verkstaden....

— Låt mig se den där verkstaden, sade jag.

Den var tom just då, men jag ville i alla fall se den. Vi gingo genom Leman Street, togo därefter av åt vänster inåt Spitalfields och fortsatte in i Frying-pangränden. En hop barn sprungo omkring på den smutsiga stenläggningen, och de hade en hemsk likhet med halvvuxna grodor på bottnen av en uttorkad damm. I en smal dörröppning, så smal, att vi voro tvungna att kliva över en kvinna, som satt där med ett dibarn vid sitt bröst, vilket var blottat, kränkande all moderskapets helgd. I den mörka och smala förstugan bakom henne kryssade vi fram mellan ett helt vimmel av ungdomar och kommo till en ännu smalare och smutsigare trappa. Vi gingo uppför tre trappor, vilkas avsatser hade två till tre fots yta och voro fulla med smuts och avskräde.

Det fanns sju rum i detta elände, som kallades hus. Sex av dem beboddes av mer än tjugo personer av båda könen och alla åldrar, och dessa lagade sin mat, åto, sovo och arbetade där. Rummens storlek var i medeltal åtta eller möjligen nio fot i kvadrat. I det sjunde rummet gingo vi in. Det var i den hålan, som fem man arbetade. Den var sju fot bred och åtta fot lång, och bordet, vid vilket arbetet utfördes, upptog största delen av utrymmet. På detta bord fanns fem läster, och det var knappt plats nog åt de fem männen att stå vid sitt arbete, ty det övriga utrymmet var upptaget av massor av papp, läder, buntar av ovanläder till skodon och en oredig röra av småmaterial, som begagnas, när sulorna fästas vid ovanlädret.

I rummet bredvid bodde en kvinna och sex barn. I ett annat eländigt hål bodde en änka med sin ende son, som var sexton år och låg för döden i lungsot. Man sade mig, att modern sålde sötsaker på gatan, och att det mycket ofta icke lyckades henne att skaffa sonen de tre kvarter mjölk, som han behövde om dagen. Vidare kunde inte denne svage och döende son få smaka kött oftare än en gång i veckan, och om kvaliteten av det slags kött han fick, kan inga människor göra sig en föreställning, som icke sett svinmat ätas av människor.

— Han hostar alldeles förskräckligt, sade min arbetarevän. Vi hör honom hit in, när vi arbetar, och det är fruktansvärt, skall jag säga, fruktansvärt.

Och vad hostan och sötsakerna beträffar, fann jag en ny fara, som hotade de fattiga barnen i de omgivande fattigkvarteren.

Min arbetarevän arbetade, när något arbete fanns att tillgå, med fyra andra karlar i sitt sju gånger åtta fot stora rum. Om vintern brann lampan nästan hela dagen, och röken från den ökade den redan förut med rök överlastade luften, som de inandades dag efter dag.

Under goda tider, då det fanns gott om arbete, berättade han för mig, kunde han förtjäna ända till trettio shillings i veckan. — Trettio shillings! Sju och en halv dollar!

— Men det är endast de bästa av oss, som kan göra det, förklarade han. Och då arbeta vi tolv, tretton och fjorton timmar om dagen, så fort som vi kan. Ni skulle bara se oss arbeta! Ni kunde aldrig följa med vårt arbete med ögonen — stiften flyga ut ur munnen som ur en maskin. Se på min mun!

Jag såg. Tänderna voro avnötta genom den ständiga gnidningen mot metallstiften, och därtill voro de kolsvarta och maskätna.

— Jag borstar tänderna, tillade han, annars skulle de vara ännu värre.

Sedan han talat om för mig, att arbetarna själva måste hålla sig med verktyg, stift, papp, hyra, ljus och mycket annat, var det klart, att hans trettio shillings måste förminskas betydligt.

— Men hur länge varar den bråda tiden, då ni kan förtjäna denna höga lön av trettio shillings? frågade jag.

— Fyra månader, svarade han. Men under den övriga delen av året, sade han, i medeltal en halv till en "buss", vilket är lika med två och en halv till fem dollars. Den innevarande veckan var gången till hälften, och han hade förtjänat fyra shillings eller en dollar. Och likväl lät man mig förstå, att detta arbete hörde till de bättre.

Jag såg ut genom fönstren, varifrån man skulle ha haft utsikt över de tillstötande byggningarnas bakgårdar. Men det fanns inga sådana, ty de voro bebyggda med envåningsskjul, avsedda för kreatur, men där människor bodde. Taken på dessa skjul voro täckta med lager av sopor och smuts, på en del platser ända till ett par fot tjockt — en tribut från fönstren på baksidan i andra och tredje våningarna. Jag kunde urskilja fisk- och köttben, inälvor, pestsmittade trasor, gamla skor, krossade lerkärl och allt möjligt avskräde, som finns i ett smutsigt hål.

— Det är det sista året vi utöva vårt yrke, de skaffa sig maskiner för att bli av med oss, sade arbetaren sorgset, när vi gingo förbi kvinnan med det blottade bröstet och ånyo togo oss genom barnskarorna.

Vi besökte därefter municipalbostäderna, som Londons stadsfullmäktige ha låtit uppföra, där fattigkvarteren förut legat, och där Arthur Morrisons "Child of the Jago" bodde. Byggnaderna hyste nu många fler hyresgäster än förut, men där var mycket hälsosammare. Dessa bostäder innehades av den bättre arbetareklassen och hantverkarna. Fattigkvarterens invånare hade helt enkelt drivits bort för att trängas i andra fattigkvarter eller bilda nya.

— Och nu, sade skoarbetaren, den kraftige karlen, som arbetade så fort, att man icke skulle kunna följa det med ögonen, nu skall jag visa er en av Londons lungor. Här ha vi Spitalfieldsträdgården. Han sade trädgården med föraktfull röst.

Skuggan från Christ's Church faller över Spitalfieldsträdgården och i skuggan från Christ's Church såg jag på eftermiddagen klockan tre en syn, som jag inte gärna vill se igen. Det finns inga blommor i denna park som är mindre än min egen rosenträdgård hemma. Det växer endast gräs där och är omgiven liksom alla Londons par-

ker av ett skarpspetsigt järnstaket, för att hemlösa män och kvinnor inte skola kunna komma in om natten och sova där. Då vi kommo in på den gröna platsen kom en gammal kvinna, mellan femtio och sextio år gammal, och gick förbi oss, vandrande med envis ihärdighet och med vacklande steg, under det att hon bar två stora bylten i en säck, som hängde över hennes ena axel, det ena fram och det andra bak. Hon var landsstrykerska, en hemlös varelse, som var för frihetsälskande för att släpa sin vacklande kropp inom arbetshusets dörr. Liksom snigeln bar hon sitt hem med sig. I de bägge säckarna bar hon allt hon ägde, sina kläder, sitt linne och andra tillhörigheter.

Vi gingo uppför den smala, grusade gången. På bänkarna, som stodo på vardera sidan av den, hade en mängd eländiga varelser slagit sig ned, vilket skulle ha inspirerat Doré till ännu mera diaboliskt fantastiska bilder, än han någonsin lyckats utföra. Det var en massa av trasor och smuts, av alla slags otrevliga hudåkommor, öppna sår, blånader, slöhet, oanständighet, vanskaplighet och djuriska ansikten. Det blåste kallt och rått, och där hade de nu krupit ihop i sina trasor, till största delen sovande eller åtminstone försökte de att sova. Där låg ett dussintal kvinnor mellan tjugo till sjuttio år. Därefter ett barn som

möjligen kunde vara nio månader, och som sov utsträckt på den hårda bänken utan både huvudkudde och täcke, och utan minsta tillsyn. Sedan ett halvt dussin män, som sovo i sittande ställning eller lutade sig mot varandra under sömnen. På ett annat ställe en familjegrupp, ett barn, som sov i sin sovande moders armar, medan mannen, eller manlige kamraten, var sysselsatt med att klumpigt laga en söndrig sko. På en annan bänk satt en kvinna och skar bort de trasiga kanterna på sina lumpor med en kniv, och en annan sydde ihop hål med nål och tråd. Bredvid dem satt en man, som höll en sovande kvinna i famnen. Längre bort låg en karl med kläderna styva av smuts och sov med huvudet i knäet på en kvinna, som ej kunde vara mer än tjugofem år gammal, och som också sov.

Det var detta myckna sovande, som förvånade mig. Varför sovo nio på tio av dem eller åtminstone försökte att sova? Men först senare fick jag reda på det. Det är en av myndigheternas lagar, att de hemlösa icke få sova om natten. På stenläggningen invid portiken till Christ's Church, där stenpelarna äro resta mot höjden i en ståtlig rad, lågo massor av män sovande eller dåsande, alla för djupt försjunkna i dvala för att resa på sig eller visa någon nyfikeknhet vid vårt annalkande.

— En av Londons lungor säger ni, sade jag, nej, det är en varböld, ett stort, ruttnande sår.

— Å, varför förde ni mig hit? sade den ivrige unge socialisten, och hans fina ansikte blev blekt av själskval och äckel.

— De där kvinnorna skulle sälja sig för några pence eller för en gammal brödkaka..

Han sade det med ett muntert hånleende.

Men vad han mer kunde ha sagt vet jag icke, ty den andre utropade:

— Låt oss för Guds skull komma härifrån!

Kapitel VII.

En som fått Victoriakorset.

Jag har funnit, att det inte är lätt att få tillfälligt härbärge på arbetshuset. Jag har redan gjort två försök och skall snart göra ett tredje. Första gången gick jag ut klockan sju på kvällen med fyra shillings i fickan. Härmed gjorde jag mig skyldig till två misstag. För det första måste den, som vill ha tillfälligt härbärge, vara utblottad och som han underkastas en noggrann undersökning måste han naturligtvis vara utblottad. Fyra pence och ännu mera fyra shillings är nog att beröva honom alla utsikter. Nästa gång gjorde jag det felet, att jag kom för sent. Klockan sju på kvällen är alltför sent för en fattig stackare att få en fattigmans bädd.

För fint uppfostrat och oskuldsfullt folks räkning skall jag förklara, vad ett tillfälligt härbärge är. Det är en byggnad, där en hemlös, sänglös och medellös man, om han har tur, kan få vila sina uttröttade ben och sedan arbeta hårt dagen efter för att betala det.

Mitt andra försök att komma in i det tillfälliga härbärget började med mera gynnsamma utsikter. Jag startade mitt på eftermiddagen, åtföljd av den ivrige unge socialisten och av en annan vän, och allt jag hade i fickan var tre pence. De förde mig till Whitechapels arbetshus, som jag betraktade från ett skyddat hörn. Klockan var några minuter över fem på eftermiddagen, men redan då hade det bildats en lång och melankolisk kö, som sträckte sig runt om byggnadens hörn och vidare så långt man kunde se.

Det var en sorglig syn att se alla dessa män och kvinnor, som väntade under den kalla disiga eftermiddagen för att få en fattigmans bädd under natten, och jag får erkänna, att mitt mod var nära att svika. Liksom pojkar framför tandläkarens dörr, upptäckte jag plötsligt en massa skäl, för att jag borde vara på en massa andra ställen. Mitt ansikte måste ha visat något, av vad som försiggick inom mig, ty den ene av mina följeslagare sade:

— Var inte rädd, det går nog.

Naturligtvis kunde det gå, men jag kom snart underfund med, att till och med tre pence var en alltför stor rikedom i ett sådant sällskap. För att alla stötande åtskillnader skulle avlägsnas gav jag bort mina kopparslantar. Sedan sade jag adjö åt mina vänner, och med klappande hjärta

begav jag mig nedför gatan och tog plats sist i kön. Sorglig såg den ut, denna kö av fattigt folk, som stapplade på den branta sluttningen mot döden. Hur sorgligt det var kunde jag inte föreställa mig.

Närmast mig stod en liten kraftig man. Frisk och rask, fastän han var ganska ålderstigen, kraftiga drag och den tjocka, läderaktiga huden som man får genom att i åratal vara utsatt för solbränna, väder och vind. Det var otvivelaktigt en sjömans ansikte och ögon. Hur rätt jag hade i mitt antagande, skall ni få höra.

— Jag står inte ut mycket längre, det gör jag inte, klagade han för karlen på hans andra sida. Jag tror, jag skall slå sönder ett fönster, ett stort, så får jag komma in på fjorton dar. Då får jag åtminstone sovplats, det behöver jag inte vara rädd för, och bättre föda, än man får här. Men jag skulle sakna min tobaksbuss, sade han eftertänksamt och med en sorgsen och resignerad röst.

— Jag har varit ute två nätter, fortsatte han, våt inpå kroppen i förrgår natt, och jag står inte ut längre. Jag håller på att bli gammal, och en morgon får de ta upp mig död.

Han vände sig om mot mig och sade med häftighet:

— Se till att ni inte blir gammal, pojke. Dö

medan ni är ung, för annars går det som med mig, det kan ni vara säker på. Sju och åttio år gammal är jag, och jag har tjänat mitt land som en man. Tre ränder för gott uppförande och Victoriakorset, och det här är, vad jag fått för det. Jag önskar, jag vore död, ja, det gör jag verkligen. Det kan inte komma för fort till mig.

Hans ögon blevo fuktiga, men innan den andre hann trösta honom, började han gnola en munter sjömansvisa som om det inte funnes något sådant som hjärtesorg i världen.

Efter att ha uppmuntrat honom berättade han sin historia för oss, medan han stod där och väntade i kön utanför arbetshuset efter att ha tillbragt två nätter ute på gatorna.

Som pojke hade han tagit värvning vid engelska flottan och under mer än två tjog år hade han trogget och ärligt tjänat sitt land. Namn, data, befälhavare, hamnar, skepp, kommenderingar och strider flödade från hans läppar i en ihållande ström, men det är mig omöjligt att komma ihåg alla och det är inte just brukligt att göra anteckningar vid fattighusets dörr. Han hade varit med i "det första kriget i Kina" som han kallade det. Han hade haft tjänst hos Ostindiska kompaniet och varit tio år i Indien, kom sedan tillbaka till Indien igen med engelska flottan när det stora upproret utbröt. Han hade varit med i Birma-

kriget och på Krim, och jämte allt detta hade han kämpat och arbetat för Englands flagga över nästan hela den övriga delen av jordklotet.

Då inträffade någonting. En småsak om det endast kunde spåras tillbaka till dess ursprungliga orsaker. Kanske hade löjtnantens frukost inte smakat honom, eller hade han kanske varit uppe länge kvällen förut. Eller kanske hade det varit hans skulder, som tryckte honom, eller hade kanske chefen talat häftigt till honom. Huvudsaken var emellertid att han var retlig just den dagen. Den gamle sjömannen skulle med de övriga sätta upp riggen.

Nu måste man märka, att han hade tjänat vid flottan i mer än fyrtio år, hade tre ränder för gott uppförande och Victoriakorset för utmärkt tjänstgöring i strid, så han kunde inte ha varit någon dålig sjöman. Men löjtnanten var retlig och kastade åt honom ett skällsord — ett ord, som inte precis var vackert. Det syftade på hans mor. När jag var pojke, var det bruk, att vi slogos som små djävlar, om någon skymfat våra mödrar på det viset. Många män ha dött i min del av världen, därför att de kallat andras mödrar vid det namnet.

Löjtnanten gjorde det emellertid. Och det hände just i det ögonblicket, att sjömannen hade ett järnspett i händerna. Han slog löjtnanten i hu-

vudet med det, så att denne föll från riggen över bord.

Och vidare med mannens egna ord:

— Jag insåg, vad jag hade gjort. Jag kände till reglementet och sade till mig själv. Det är slut med dig nu, gosse. Och jag hoppade efter honom, ty jag hade beslutat, att vi skulle drunkna bägge. Och jag hade nog också gjort det, om inte slupen från flaggskeppet just då kommit långsides med oss. Vi kommo upp till ytan, och jag höll tag i honom och slog honom. Det var det, som avgjorde saken. Om jag inte hade slagit honom då, så hade jag kunnat förebära, att sedan jag hade sett, vad jag gjort, så hade jag hoppat efter för att rädda honom.

Sedan blev det krigsrätt, eller vad en domstol till sjöss kallas. Han återgav sin dom ord för ord, som om han lärt in den och repeterat den i bitterhet många gånger. Och så här lyder den, för disciplinens och respektens skull mot officerare, som inte alltid äro gentlemen. Att degraderas till vanlig matros; att mista alla pris-pengar som tillkommo honom; att förlora all rättighet till pension; att förlora Victoriakorset; att avskedas från flottan med gott betyg, (ty detta var hans första brott); att få femtio piskrapp och avtjäna två års fängelsestraff.

— Jag önskar, jag hade drunknat den dagen,

jag önskar vid Gud, att jag gjort det, slutade han, när kön började röra sig framåt, och vi vände om hörnet.

Slutligen kom ingången i sikte, där de fattiga stackarna släpptes in i flockar. Och här fick jag höra en förvånansvärd sak: det var onsdag i dag, och ingen av oss skulle få komma ut förrän fredag morgon. Vidare, hör på ni, som använda tobak: vi skulle inte tillåtas att taga in någon tobak. Den skulle vi lämna, när vi gingo in. Ibland lämnades den tillbaka, när man gick, och ibland förstördes den.

Den gamle sjömannen lärde mig ett tillvägagångssätt. Han öppnade sin tobakspung och tömde tobaken (ett ringa förråd) i ett stycke papper. Sedan han svept in den ordentligt och plattat till paketet, stoppade han det i ena strumpan innanför skon. Även min tobak vandrade ned i strumpan, ty fyrtio timmar utan tobak är hårt, vilket alla, som använda tobak, kunna förstå.

Kön rörde sig vidare, och vi nalkades porten långsamt, men säkert. Vi råkade så stanna på ett järngaller, och då den gamle sjömannen fick se en karl nedanför, ropade han till honom:

— Hur många till får komma in?

— Tjugofyra, blev svaret. Vi sågo ängsligt framåt och räknade. Trettiofyra funnos framför

oss. Missräkning och nedslagenhet lästes i de ansikten, som voro mig närmast. Det är en föga angenäm sak att vara hungrig och utan pengar motse en sömnlös natt på gatorna. Men vi hoppades trots allt, ända tills portvakten, när vi stodo utanför grinden på tio fots avstånd visade bort oss.

— Fullt, sade han och slog igen dörren med en skräll.

Som en blixt rusade den gamle sjömannen iväg, trots sina åttiosju år, för att pröva sin lycka på annat håll. Jag stod kvar och överlade med ett par andra som noga kände till de tillfälliga härbärgena. De bestämde sig för Poplars arbetshus, som låg tre miles därifrån och vi begåvo oss av.

Då vi gingo runt hörnet, sade den ene:

— Jag skulle egentligen ha kommit in här i dag. Jag kom klockan ett strax efter det att kön börjat att bildas — men de ha sina favoriter. De släppa in dem, kväll efter kväll.

Kapitel VIII.

Åkaren och snickaren.

Åkaren med sitt regelbundna ansikte, hakskägg och rakade överläpp skulle jag i Förenta staterna ha tagit för vad som helst från och med arbetsförman till en förmögen lantbrukare. Och snickaren — ja, honom skulle jag ha tagit för snickare. Han såg så ut, mager och senig, med listiga, vakna ögon, och händer, som krökts efter verktygen under fyrtiosju års arbete i yrket. Den största svårigheten för dem bägge var, att de voro gamla och att deras barn hade dött i stället för att växa upp och ta hand om dem. De hade åldrats, och de hade trängts ut av industriens virvel av unga och kraftigare förmågor, som hade tagit deras platser.

Dessa bägge män, som hade avvisats från Whitechapels arbetshus, voro nu i mitt sällskap på väg till Poplars arbetshus. Det fanns inte stora utsikter att lyckas komma in där, trodde de, men vi hade ingen annan utväg än att försöka. Det fanns ingenting annat än Poplar eller gator-

na till natten. Bägge voro ivriga att få sovplats inomhus, ty det var "nästan slut med dem", som de uttryckte sig. Åkaren, som var femtioåtta år gammal, hade tillbragt de senaste tre nätterna utan tak över huvudet och utan att sova, och snickaren, som var sextiofem år, hade varit ute fem nätter.

Men, o goda, känsliga människor, fulla av kött och blod, som ha vita bäddar och luftiga sovrum väntande på er varje kväll, hur skall jag kunna ge er ett begrepp om, vad det vill säga att lida så, som ni skulle göra, om ni vore tvungna att tillbringa en hel plågsam natt på Londons gator? Tro mig, ni skulle tycka, att tusen århundraden hade kommit och gått, innan himlen i öster började ljusna. Ni skulle skaka av köld, tills ni vore färdig att skrika högt av smärta över edra värkande muskler, och ni skulle förundra er över, att ni kunde uthärda så mycket och likväl vara vid liv. Om ni satte er på en bänk, och edra trötta ögon fölle ihop, kunde ni lita på, att ni väcktes av en polis, som befallde er att "gå vidare". Ni kan få sätta er på bänken, och bänkar äro få, och det är långt mellan dem, men om ni somnar, då måste ni gå vidare, släpa er trötta kropp genom de ändlösa gatorna. Och skulle ni i förtvivlad slughet söka upp någon avsides liggande gränd eller en mörk passage och lägga er där, kommer

den allestädes närvarande polisen och kör bort er som vanligt. Det är hans uppgift att köra bort er. Det är en lag av de makthavande, som bjuder, att ni skall köras bort.

Men när dagen kommer, och den nattliga maran är över, skyndar ni hem för att förfriska er och så länge, ni levde, skulle ni berätta historien om ert äventyr för beundrande vänner. Den skulle växa till en väldig historia. Er korta åttatimmarsnatt skulle bli en odyssé och ni själv en Homerus.

Icke så med dessa hemlösa, som voro på väg till Poplar med mig, och det fanns trettiofemtusen sådana, män och kvinnor ute i London denna natt. Det är bäst, att ni inte erinrar er detta, då ni går till sängs. Om ni är så känslig, som ni borde vara, skulle det kunna hända, att ni inte kunde sova lika gott som vanligt. Men vad det betyder för gamla människor på sextio, sjuttio och åttio år, svältfödda, med varken kött eller blod, att se dagen gry utan något hopp om förfriskande och stappla fram sin dag under ett feberaktigt sökande efter brödkanter, under det att den obarmhärtiga natten åter nalkas, och att leva så fem nätter och dagar — ack! goda, känsliga människor, fulla av kött och blod, hur skulle ni någonsin kunna förstå det?

Jag gick uppför Mile End Road mellan åkaren

och snickaren. Mile End Road är en bred gata, som skär mitt igenom det östra London, och där var säkert tiotusentals människor. Jag nämner detta, för att man skall fullt kunna fatta, vad jag skall beskriva härnäst. Vi vandrade framåt, som sagt, och då de blevo bittra till sinnes och svuro över England, svor också jag, svor som en amerikansk landsstrykare skulle göra, om han hade kommit till ett främmande och förskräckligt land. Och jag försökte leda dem till den tron, vilket jag också lyckades göra, att jag var en »sjöfarare», som hade förstört mina pengar på ett vilt levnadssätt, förlorat mina kläder — en sak som inte är ovanlig för sjömän i land — och var för tillfället under isen, medan jag väntade på ett fartyg. Detta förklarade också min okunnighet om Englands seder och bruk i allmänhet och tillfälliga härbärgen i synnerhet, och min nyfikenhet rörande dem.

Åkaren hade svårt att hålla jämna steg med oss. Han talade om, att han inte ätit någonting den dagen, men den magre och hungrige snickaren med sin grå, trasiga överrock sorgset fladdrande för vinden gick på med långa outtröttliga steg, som starkt påminde mig om prärievargen och coyoten. Bägge höllo ögonen envist sänkta mot stenläggningen, medan de pratade och gingo vidare, och ibland lutade den ene eller den andre

sig ned och tog upp någonting men utan att hejda sig. Jag trodde, att det var cigarr- eller cigarrettstumpar, de samlade och brydde mig inte om det till att börja med. Men plötsligt märkte jag, vad det var.

Från den smutsiga spottdränkta trottoaren plockade de upp apelsinskal, äppleskal och druvkärnor och åto dem. Plommonkärnor knäckte de för att komma åt deras innehåll. De togo upp brödbitar, som inte voro så stora som ärtor, och kärnhus så svarta och smutsiga att man inte kunde tro, att det var sådana, och sådana saker togo de bägge männen upp och stoppade i munnen, tuggade och svalde dem. Och detta tilldrog sig mellan sex och sju på eftermiddagen den 20 augusti år 1902, i hjärtat av det största, rikaste och mäktigaste rike, som världen någonsin sett.

Dessa båda män talade under vägen. De voro inte dumma, endast gamla. Och med sina gommar stinkande av avfallet från gatan talade de om en blodig revolution. De talade, som anar-

kister, fanatiker och galningar tala. Och vem fördömer dem därför? Trots det jag under dagen ätit tre goda mål och den snygga bädd, jag kunde begagna, om jag ville, min sociala filosofi och min evolutionslära om alltings långsamma utveckling och förändring — trots allt detta, säger jag, kände jag mig tvungen, att tala som de eller tiga. Stackars dårar! Det är inte män sådana som de, som framkalla revolutioner. Och sedan de dött och blivit stoft, vilket sker snart, skola andra efter dem tala om blodig revolution, medan de plocka upp avfall från den spottdränkta trottoaren på Mile End Road under sin vandring till Poplars arbetshus.

Eftersom jag var utlänning och ung, gåvo de bägge männen mig upplysningar och råd. Deras råd var för övrigt kort och rakt på sak. Jag skulle försöka komma ut ur landet. Så fort jag någonsin kan, försäkrade jag dem, och jag skall styra kosan mot de högst uppsatta, så att ni inte skall kunna se mina spår för röken. De kände sig tilltalade av mitt kraftuttryck, fastän de inte förstodo det, och de nickade gillande.

Vanligtvis blir man förbrytare mot sin vilja, sade snickaren. Här är jag, en gammal man. De yngre ta min plats. Mina kläder bli allt sämre, och jag får svårare för varje dag att skaffa mig arbete. Jag går till ett tillfälligt härbärge för att

få en bädd. Måste vara på platsen klockan två eller tre på eftermiddagen, annars kommer jag inte in. Ni såg hur det gick i dag. Hur skall jag då få tillfälle att se mig om efter arbete? Antag, att jag kommer in på härbärget. Där hålla de mig kvar hela dagen i morgon och släppa inte ut mig förrän dagen därpå. Än se'n? Lagen säger, att jag inte kan komma in på ett annat härbärge mindre än på tio miles avstånd. Får således skynda mig för att vara där i tid den dagen. Vad har jag då för tillfälle att se mig om efter arbete? Antag, att jag inte går, och att jag söker arbete. Kvällen kommer, och man har ingen bädd. Ingen sömn under hela natten och ingenting att äta. Hur skall jag då se ut på morgonen, när jag söker arbete? Går för att sova till någon park förstås — jag tyckte mig se Christ's Church och Spitalfield — och jag måste skaffa mig någonting att äta. Och här går jag! Gammal och nedbruten och ingen möjlighet att komma mig upp.

— Här fanns förr en tullport, sade åkaren. Jag har betalt tull här många gånger när jag hade plats.

— Jag har haft tre pennybullar att äta på två dar, sade snickaren efter en lång paus i samtalet. Två stycken åt jag upp i går och den tredje i dag, tillade han efter en ny lång paus.

— Jag har inte haft någonting alls att äta i dag, sade åkaren, och jag är alldeles förbi. Det värker alldeles förskräckligt i mina ben.

— Den bullen, man får på "spiken", är så hård, att man inte kan få den i sig utan att ha mjukat upp den i ett helt mått vatten, sade snickaren, i det att han vände sig till mig. Och då jag frågade honom, vad "spiken" var, svarade han: Härbärget! Det är pöbelspråk, förstår ni.

Men vad som förvånade mig var, att ett sådant ord som "pöbelspråk" kunde finnas i hans ordförråd, ett förråd som jag innan vi skildes fann inte alls vara dåligt.

Jag frågade dem, vad jag hade att vänta, om vi lyckades komma in på Poplars arbetshus, och de gåvo mig många upplysningar. Sedan jag först hade fått ett kallt bad strax efter inträdet, skulle jag få sex uns bröd och "tre delar skilly". Tre delar betyder tre fjärdedels pint, och "skilly" är ett slags välling av havremjöl rört i vatten.

— Mjölk och socker och en silversked, förmodar jag? frågade jag.

— Det är ingen fara för det. Salt får ni, men på många ställen ingen sked alls. Häll det i er, det brukar man göra.

— Man får god skilly i Hackney, sade åkaren.

— Ja, härlig skilly, lovordade snickaren, och de sågo på varandra med vältaliga blickar.

— I S:t George smakar den bara mjöl och vatten, sade åkaren.

Snickaren nickade. Han hade prövat på alla ställen.

— Än se'n då? frågade jag.

Och jag fick reda på, att jag genast skulle skickas till sängs. Och så blir ni väckt klockan halv sex på morgonen, och då stiger ni upp och sköljer er, om det finnes tvål. Därefter får ni frukost, likadan som kvällsvarden, tre kvarts skilly och sex uns bröd.

— Brödet väger inte alltid sex uns, rättade åkaren. Nej det gör det inte — och det är ofta så surt, att man knappt kan äta det. I början kunde jag varken få i mig skillyn eller brödet, men nu kan jag äta upp både min egen och en annans portion.

— Jag skulle kunna äta upp maten för tre andra, sade åkaren. Jag har inte fått en bit på hela dagen.

— Än se'n då?

— Sedan skall ni gå till arbetet, repa fyra pund drev, eller göra rent och skura, eller krossa tio till elva centner sten. Jag behöver inte krossa sten, för jag är över sextio, ser ni. Men ni får nog göra det. Ni är ung och stark.

— Vad jag inte tycker om, brummade åkaren,

är att stängas inne i en cell och repa drev. Det är precis som att sitta i fängelse.

— Men om ni efter att ha sovit där under natten skulle vägra att repa drev, eller krossa sten, eller göra något arbete alls? sade jag.

— Det är ingen fara för, att ni skulle göra det två gånger, de skulle nog sätta fart på er, svarade snickaren. Skulle inte vilja råda er att försöka det, min gosse.

— Sedan kommer middagen, fortsatte han. Åtta uns bröd, ett och ett halvt uns ost och kallt vatten. Sedan ni slutat ert arbete, får ni kvällsmat, detsamma som förut, tre kvarts skilly och sex uns bröd. Sedan i säng igen klockan sex, och nästa morgon är ni fri igen, förutsatt att ni har slutat ert arbete.

Vi hade för länge sedan lämnat Mile End Road, och sedan vi passerat en dyster sammangyttring av smala och krokiga gator, kommo vi till Poplars arbetshus. På en låg stenmur bredde vi ut våra näsdukar, och knöto in våra världsliga tillhörigheter utom "tobaksbiten", som gömdes innanför strumpan. Och just som den sista skymten av ljus bleknade bort från den smutsgrå himlen och vinden blåste skarpt och kallt, stannade vi utanför arbetshusets dörr med våra små eländiga knyten i händerna, en hjälplös grupp vid arbetshusets dörr.

Tre arbeterskor gingo förbi oss, och en av dem gav mig ett medlidsamt ögonkast. Jag följde henne med ögonen, när hon gick, och hon såg sig om med samma medlidsamma blick. Mina gamla följeslagare tycktes hon inte alls lägga märke till. Gode Gud, hon hyste medlidande för mig, som var ung och stark men inte för de gamle, som stodo bredvid mig! Hon var en ung kvinna och jag en ung man. Det var antagligen detta, som dikterade hennes känslor och på samma gång förringade värdet av hennes medlidande. Medömkan för gamla är en altruistisk känsla, och för övrigt är platsen utanför arbetshusets dörr så vanlig för gamla. Hon visade inget medlidande för dem, utan endast för mig, som minst eller inte alls förtjänade det. I London tycks grå hår inte gå i graven med heder.

På ena sidan om dörren fanns ett handtag till en klocksträng, på den andra en knapp att trycka på.

— Ring på klockströngen, sade åkaren till mig.

Jag drog ut handtaget och ringde en ordentlig signal, som hos vem som helst annan.

— O! O! utropade mina följeslagare med förskräckta röster. Inte så hårt!

Jag släppte, och de sågo på mig med förebrående uppsyn, som om jag satt deras förhoppning om sängplats och tre kvarts skilly i fara. Ingen

kom. Lyckligtvis var det fel klocka, och jag kände mig lättad.

— Tryck på knappen, sade jag till snickaren.

— Nej, nej, vänta lite! inföll åkaren hastigt.

Av allt detta kom jag till den slutsatsen, att portvakten i ett arbetshus, som vanligen har en lön av sju till nio pund om året, är en mycket viktig och kinkig person, som aldrig kan bemötas för hövligt av — fattighjon.

Därför väntade vi, tio gånger längre än som var anständigt, innan åkaren försiktigt närmade sitt pekfinger till knappen och vidrörde den helt obetydligt och så hastigt som möjligt. Jag har sett män i väntan, där liv och död skulle avgöras — men ångestfull spänning visades mindre tydligt i deras anletsdrag än ur dessa båda mäns, när de väntade på portvaktens ankomst.

Han kom, och såg knappt på oss. Fullt! sade han och stängde dörren.

— En natt till ute, stönade snickaren. Åkaren såg blek och glåmig ut i det dimmiga ljuset.

Urskillningslös välgörenhet är lastbar, påstå de professionella filantroperna. Nåväl, jag beslöt mig för att begå en dålig handling.

— Kom, tag fram er kniv och kom hit, sade jag till åkaren och drog honom med mig in i en mörk gränd.

Han stirrade på mig, såg förskrämd ut och för-

sökte draga sig undan. Kanske tog han mig för en ny Jack Uppsprättaren med särskild smak för äldre manliga fattighjon. Eller också trodde han, att jag ville förleda honom till något förtvivlat brott. I varje fall var han rädd.

Man kanske påminner sig, att jag, när jag gav mig iväg, sydde in ett guldmynt i ärmhålet innanför min skjorta. Det skulle vara min nödhjälpsfond, och jag kände nu för första gången behov att använda den.

Först sedan jag gjort rörelser som en ormmänniska och visat honom det runda insydda myntet, lyckades jag få åkarens hjälp. Till och med då darrade hans hand så, att jag blev rädd, han skulle sprätta upp mig i stället för styngen, och jag blev tvungen att ta kniven och själv göra det. Ut rullade guldmyntet, en förmögenhet i deras hungriga ögon, och vi begåvo oss i väg till närmaste kafé.

Naturligtvis måste jag nu förklara för dem, att jag endast var forskare på det sociala området, som ville ta reda på hur den andra hälften av människorna levde. Och genast blevo de tysta och slutna. Jag hörde inte till deras släkte. Mitt tal hade ändrats, min röst var olika, kort sagt, jag var en överklassare, och de voro ytterst klassmedvetna.

— Vad vill ni ha? frågade jag dem, då kyparen kom för att få order.

— Två skivor och en kopp té, sade åkaren ödmjukt.

— Två skivor och en kopp té, sade snickaren ödmjukt.

Här stanna vi och betrakta denna situation. Två män sutto där, inbjudna av mig på ett kafé. De hade sett mitt guldmynt och kunde förstå, att jag inte var någon tiggare. Den ene hade ätit en liten bulle under dagen, den andre hade inte ätit någonting alls. Och de begärde "två skivor och en kopp té"! Var och en av dem hade givit en order på två pence. "Två skivor" betyder två brödskivor med smör, inom parentes sagt.

Detta var samma ytterliga ödmjukhet, som de visat mot fattighusets portvakt. Men den ville jag inte veta av. Efter hand ökade jag beställningen — ägg, stekt fläsk, mera ägg, mera té, mera skivor och så vidare — de förnekade hela tiden att de behövde mera men slukade allt med glupande aptit, så snart det sattes fram.

— Den första koppen té jag druckit på fjorton dar, sade åkaren.

— Härligt té, det här, sade snickaren.

De drucko var sin halva liter av det, och jag försäkrar, att det var någon smörja. Det liknade

té, mindre än öl liknar champagne. Det var nästan endast vatten och liknade inte alls té.

Det var underligt att lägga märke till den inverkan, maten hade på dem. Till att börja med voro de melankoliska och talade om de olika tillfällen, då de funderat på självmord. Åkaren hade för knappt en vecka sedan stått på en bro och stirrat ned i vattnet och funderat på saken. Vatten var en dålig utväg, påstod snickaren med hetta. Han skulle för sin del kämpa för att komma upp igen. En kula var bättre, men hur i all världen skulle man få tag på en revolver? Det var svårigheten.

De blevo gladare, när det heta "téet" hade värmt upp dem och talade mera om sig själva. Åkaren hade begravt både hustru och barn, utom en enda son som växte upp och hjälpte honom med hans lilla affär. Men så kom olyckan. Sonen, som var trettioett år gammal, dog i kopporna. Strax därefter fick fadern en febersjukdom och kom på ett sjukhus, där han vistades i tre månader. Sedan var han alldeles slut. Han kom ut svag och kraftlös. Han hade icke längre någon kraftig son till hjälp, hans affär gick omkull och icke ett öre blev kvar. Olyckan hade kommit, och allt var slut. Det fanns ingen möjlighet för en gammal man att börja på nytt. Alla hans vänner voro fattiga och ur stånd att hjälpa ho-

nom. Han hade försökt att få arbete, när läktarna uppfördes till den första kröningsparaden. — Och jag blev riktigt sjuk av att höra svaret: Nej! Nej! Nej! Det ringde i mina öron om natten, när jag försökte sova, alltid detsamma: Nej! Nej! Nej! Senast förra veckan hade han svarat på en annons i Hackney, men när han uppgav sin ålder svarades: Ni är för gammal, alldeles för gammal.

Snickaren hade fötts i armén, där hans fader hade tjänat i tjugotvå år. Hans två bröder hade också gått in i armén. Den ene, som var sergeant vid Sjunde husarregementet, dog i Indien efter upproret. Den andre hade gått under i Egypten efter nio år under Roberts i Orienten. Snickaren hade inte gått in i armén, därför fanns han ännu kvar på jorden.

— Men sträck hit er hand, sade han, och slet upp sin trasiga skjorta. Jag är mogen för anatomisalen. Jag tärs bort, sir, fullkomligt tärs bort på grund av brist på föda. Känn på mina revben så skall ni tro det.

Jag förde min hand under hans skjorta och kände efter. Huden var spänd som ett pergament över benen, och känslan, som framkallades, liknade den, man erfar, när man stryker med handen över ett tvättbräde.

— Sju års lycka har jag ändå haft, sade han. En god hustru och tre rara flickor. Men de dogo

alla. Skarlakansfebern tog flickorna inom fjortan da'r.

— Efter det här, sir, sade åkaren och pekade på bordet, i det han tydligen ville föra samtalet in på gladare saker, skulle jag inte vara i stånd att äta en av arbetshusets frukostar i morgon.

— Inte jag heller, instämde snickaren, och de började diskutera magens njutningar, och de härliga rätter som deras respektive hustrur hade lagat åt dem i forna dagar.

— Jag har gått i tre dagar utan att äta en bit, sade åkaren.

— Och jag i fem, förklarade den andre med dyster uppsyn vid minnet därav. Fem dagar med ingenting annat än en bit apelsinskal i magen, ingen människa skulle kunna stå ut därmed, sir, och jag var också nära döden. Ibland när jag vandrat omkring på gatorna, har jag varit så förtvivlad, att jag föresatt mig att sätta allt på ett kort. Ni förstår vad jag menar, sir, att begå ett stort rån. Men när så morgonen kom, var jag alltför svag av hunger och köld för att ens kunna göra en mus för när.

När deras stackars kroppar värmts upp av födan, började de också brösta sig och bli stortaliga och prata politik lika väl som medelklassens män i genomsnitt, och ganska mycket bättre än en del medelklassare, som jag hört. Vad som

väckte min förvåning var den säkra kunskap, de hade om vår värld, dess geografi och olika folk och om den senare och nuvarande tidens historia. Som jag sagt, de voro inte dumma, dessa bägge män. De voro endast gamla, och deras barn hade icke uppfyllt sin plikt att växa upp och giva dem en plats i sina hem.

Jag skall omtala ännu en liten händelse, som tilldrog sig, när jag tog avsked av dem vid hörnet, sedan de lyckliga stoppat ett par shillings i fickan med den säkra utsikten att få sova i en bädd under natten. Jag tände en cigarrett och skulle just kasta bort den brinnande stickan, då åkaren sträckte ut handen efter den. Jag erbjöd honom asken, men han sade: Behövs inte, det är synd att slösa, sir. Och under det att han tände cigarretten, jag hade givit honom, skyndade snickaren att stoppa sin pipa för att kunna tända den med samma sticka.

— Det är orätt att slösa, sade han.

— Ja, det är det, sade jag, och jag tänkte på de tvättbrädsliknande revbenen, som jag hade känt på med min hand.

Kapitel IX.

Spiken.

Först och främst måste jag be min kropp om förlåtelse för all den uselhet, varigenom jag släpat den och min mage för den usla mat, jag stoppat i den. Jag har varit i "spiken", jag har sovit i spiken och ätit i spiken — jag har också rymt från spiken.

Efter mina två misslyckade försök att komma in i Whitechaples tillfälliga härbärge, begav jag mig ut i god tid och intog min plats i den tröstlösa kön innan klockan tre på eftermiddagen. De släppte inte in någon förrän klockan sex, men hur tidigt jag än infunnit mig, var jag likväl nummer tjugo, och det sades att endast tjugotvå skulle bli intagna. Klockan fyra hade vårt antal ökats till trettiofyra, de sista tio stannade kvar i den svaga förhoppningen, att de skulle komma in genom något under. Många kommo, sågo på kön och gingo åter, säkra på det bittra faktum, att det skulle bli "fullt" på spiken.

Samtalet gick till att börja med trögt mellan

de väntande tills de bägge männen, som stodo på ömse sidor om mig, upptäckte, att de varit på smittkoppssjukhuset på samma gång, fastän de hade hindrats att bli bekanta på grund av den mängd patienter, som funnos där, icke mindre än sextonhundra. Men nu togo de fasta på det, diskuterade och jämförde de vedervärdigaste symptomer av sin sjukdom på det mest kallblodiga och realistiska sätt. Jag fick veta, att dödligheten i genomsnitt är en på sex, och att en av dem hade legat där i tre månader och den andre tre och en halv månad. De hade varit nästan "uppruttna av'et". När jag hörde detta, kröp det i min kropp, och jag frågade, hur länge de varit ute. Den ena hade varit ute två veckor, den andre tre. Deras ansikten hade hemska ärr, fastän de på bägge sidor försäkrade, att det inte var så, och därtill visade de mig i sina händer under naglarna smittkopps"frö", som arbetade sig ut. Den ene klämde ut ett frö för min räkning, och det flög ur hans kött rakt ut i luften. Jag försökte att krypa ihop i mina kläder så mycket som möjligt, och jag kände en stark men tyst önskan, att det inte hade hoppat på mig.

Jag fann, att bägge mina grannar hade kopporna att tacka för, att de befunno sig "på luffen". Bägge hade haft arbete, när de smittades av sjukdomen, och bägge hade kommit nedbrutna ut från

sjukhuset med den dystra framtidsutsikten att vara tvungna att gå omkring och söka arbete. Ännu så länge hade de inte funnit något, och de hade kommit till spiken för att "vila ut" efter tre dagar och nätter på gatan.

Det tycks, som om det inte endast vore den, som blir gammal, som straffas för sitt ofrivilliga missöde, utan det går på samma vis med dem, som blir sjuk eller råkar ut för en olyckshändelse. Senare talade jag med en annan man — "Ginger" kallade vi honom — som stod främst i kön — ett säkert bevis på att han stått där sedan klockan ett. Ett år förut hade han varit i tjänst hos en fiskhandlare, och så skulle han en dag bära bort en tung låda fisk, för tung för honom. Resultatet blev att "någonting brast", och där låg lådan på marken och han bredvid.

På det första sjukhuset dit han genast fördes, sade man, att det var bristning, tog bort svullnaden, gav honom något vaselin att smörja sig med, höll honom kvar i fyra timmar och skickade honom sedan därifrån. Men han hade inte varit mer än två eller tre timmar ute på gatorna, förrän han återigen låg på sin rygg. Den gången kom han till ett annat sjukhus och blev hoplappad. Men det värsta var, att hans arbetsgivare inte gjorde någonting, absolut ingenting, för karlen, som blivit skadad i hans tjänst, och till och med nekade

honom "ett lätt jobb då och då", när han kom ut. Ginger är nu alldeles nedbruten. Det enda sätt varpå han kunde förtjäna sitt uppehälle, var tungt arbete. Han är nu icke i stånd därtill och hädanefter, ända till sin död, är han hänvisad till spiken, tillfälligt arbete och gatorna för att få föda och skydd. — Han tog på sin rygg en för tung börda fisk, och hans möjligheter här i livet till lycka voro förstörda — det var allt.

Åtskilliga av männen hade varit i Förenta staterna, och de önskade, att de stannat kvar där. De svuro över sin dumhet att någonsin ha farit därifrån. England hade för dem blivit ett fängelse, och de hade inget hopp om att någonsin bli fria igen. Det var omöjligt för dem att kunna ge sig av igen. De kunde varken skrapa ihop pengar till överfarten eller få tillfälle att betala den med arbete. Landet var fullt av fattiga stackare, som försökte sig på detsamma.

Jag hade nu åter blivit "sjöfararen, som hade förlorat sina pengar och kläder", och alla beklagade mig och gåvo mig goda råd. I sammanfattning lydde de ungefär så här: Jag skulle hålla mig ifrån alla sådana ställen som spiken. Det fanns ingenting för mig där. Fara till kusten och anstränga mig till det yttersta för att få hyra på ett fartyg och komma bort. Skaffa arbete om möjligt och skrapa ihop ett pund eller så, varmed

jag skulle kunna muta någon steward eller understyrman att ge mig tillfälle att arbeta för överfarten. De avundades mig min ungdom och styrka, emedan dessa förmåner förr eller senare skulle hjälpa mig ur landet. Det var förmåner, som de inte längre ägde. Ålder och umbäranden hade brutit dem, och för dem var allt slut.

Det fanns en, som ännu var ung, och jag är säker på, att han till sist skall lyckas i sin strävan. Han hade farit till Förenta staterna som helt ung, och under fjorton års vistelse där hade han aldrig varit utan arbete längre tid än tolv timmar. Han hade sparat ihop sin arbetsförtjänst och fått ihop en ansenlig summa. Därefter återvände han till sitt fädernesland, och nu stod han i kön utanför spiken.

Under de sista två åren, berättade han för mig, hade han arbetat som kock från klockan sju på morgonen till klockan halv elva på kvällen och på lördagarna till klockan halv ett på natten — nittiofem timmar i veckan, för vilket han hade erhållit tjugo shillings eller fem dollars.

— Men arbetet och de långa timmarna höllo på att ta livet av mig, sade han, och jag fick lämna arbetet. Jag hade lite sparade pengar, men dem har jag använt till mitt uppehälle, under det att jag sett mig om efter en annan plats.

Detta blev hans första natt på spiken, och han

hade kommit dit bara för att få vila sig. Så snart han kom ut, tänkte han ge sig iväg till Bristol, en vandring på hundratio miles. Där trodde han sig ha möjlighet att på ett fartyg komma över till Förenta staterna.

Men alla männen i kön voro inte av hans kaliber. Somliga voro stackars avsigkomna vrak utan reda och uppfattning, men man kunde ändå i många drag se mänskligt sinnelag. Jag minns, att en åkare, som tydligen var på väg hem efter dagens arbete, stannade sin kärra framför oss, så att hans lille son, som sprungit för att möta honom kunde klättra upp. Men kärran var hög och gossen var liten, och han misslyckades med flera försök att klättra upp. Varpå en av de mest avsigkomna stackarna i kön gick fram och lyfte upp honom. Förtjänsten i denna handling och det glädjande i den ligger däri, att den utfördes av kärlek och utan tanke på belöning. Åkaren var fattig, och den andre visste det. Den andre stod i kön vid spiken, och åkaren visste det, och så hade karlen gjort den lilla handlingen, och åkaren hade tackat honom, precis som ni och jag skulle ha gjort och tackat.

Ett annat vackert drag såg jag hos en gammal man och hans "gumma". Han hade stått i kön omkring en halv timme, då hon kom till honom. Hon var snyggt klädd för sin klass, hade en sliten

mössa på sitt grå hår och ett bylte inhöljt i säckväv i armarna. När hon talade med honom, tog han en slinga av hennes hår, som fladdrade för vinden, snodde det mellan fingrarna och lade det ordentligt bakom hennes öra. Av allt detta kan man dra många slutsatser. Han älskade henne så mycket, att han ville se henne snygg och ordentlig. Han var stolt över henne, där de stodo i kön utanför spiken, och det var hans önskan, att hon skulle se bra ut inför de andra olyckliga, som stodo i kön. Men sist och bäst, under alla dessa motiv låg en stark tillgivenhet, ty mannen är inte böjd för att besvära sin hjärna med snygghet och prydlighet hos en kvinna, som han inte frågar efter, inte heller är han stolt över henne.

Och jag fann mig vara förvånad över, att detta gamla par, som, efter vad jag kunde höra av deras tal, måste vara duktiga arbetare, behövde söka sig till fattighärbärge. Han hade stolthet, han var stolt över sin gumma och stolt över sig själv. När jag frågade honom vad en nybörjare som jag kunde förtjäna på humleplockning, vilket var hans yrke, mätte han mig med ögonen och sade, att det berodde på. Det fanns fullt upp med folk, som voro för långsamma vid plockningen och inte hunno med något. För att man skulle kunna ha framgång i yrket, måste man ha tankarna med sig och vara rask i fingrarna alldeles utomordent-

ligt rask. För honomm och hans gumma gick det mycket bra, ty de hjälptes åt vid samma korg och somnade inte vid arbetet. Men de hade ju också sysselsatt sig därmed i åratal.

— Jag hade en kamrat, som gjorde det i fjol, sade en karl. Det var första gången, men han kom tillbaka med två pund och tio, fastän han bara varit borta en månad.

— Ser man där, sade den gamle med största beundran. Det var en rasker en. Han måtte varit skapad till yrket.

Två pund och tio — tolv och en halv dollar — för en månads arbete, vilket man är "skapad till". Och därtill sova utan filtar och leva Gud vete hur. Det finns ögonblick, då jag känner mig tacksam för, att jag inte har blivit "skapad till" någonting, inte ens humleplockning.

På tal om lämplig utrustning vid humleplockning fick jag några goda råd, vilka ni bör lägga märke till, ni goda, ömma människor, för den händelse ni någon gång skulle bli strandsatta i London.

— Om ni inte har bleckburkar och kärl att koka i, kan ni aldrig få annat än bröd och ost. Och det är inte tillräckligt. Man måste ha varmt té och grönsaker och ett stycke kött då och då, om man skall kunna arbeta så, att det blir någon förtjänst. Man kan inte leva på bara kall mat. Jag

skall tala om för er, vad ni skall göra, pojke. Skynda er ut om morgnarna och titta i soplårarna. Där finns det gott om konservlådor och burkar, som man kan koka i. Fina lådor, underbart fina ibland. Jag och gumman har fått vårt på den vägen. Han pekade på det bylte, hon höll, och hon nickade med stolthet och såg på mig med ett godmodigt leende, som vittnade om självmedvetenhet och framgång. Den här rocken är så god som en filt, fortfor mannen, i det att han höll fram skörtet, så att jag skulle få känna på tygets tjocklek. Och vem vet, jag finner kanske inom kort en filt.

Återigen nickade gumman och smålog, denna gång med absolut visshet om att han s k u l l e finna en filt inom kort.

— Jag tycker, att humleplockning är ett nöje, sade han. Ett trevligt sätt att skaffa sig ett par tre pund och ha sitt bestämda för vintern. Det enda, jag inte tycker om, är att trampa dit ned, sade han med nedstämd ton.

Det var tydligt, att åren hade inverkat på det energiska paret, och fastän det med glädje utförde det snabba arbetet med fingrarna, började den långa vandringen till arbetsplatsen kännas besvärlig för dem. Jag såg på deras grå hår och tänkte mig tio år framåt i tiden, och jag undrade, hur de då skulle ha det.

Jag såg ett annat gammalt par ställa sig i kön, bägge voro över femtio. Kvinnan släpptes in, för att hon var kvinna, men han hade kommit för sent och skildes från sin följeslagerska, hänvisad att trampa omkring på gatorna hela natten.

Gatan, som vi stodo på, var knappt tjugo fot från vägg till vägg. Trottoaren var tre fot bred. Det var en bebodd gata. Åtminstone förde arbetare och deras familjer en slags tillvaro i husen på andra sidan. Och varje dag från klockan ett till sex på kvällen var en kö av trashankar den huvudsakliga utsikt, de hade från sina fönster och dörrar. En arbetare satt i sin dörr alldeles mitt emot oss för att vila och hämta frisk luft efter dagens arbete. Hans hustru kom för att tala med honom. Dörröppningen var för trång för två, och hon måste stå upp. Deras barn kröpo omkring framför dem. Och där stod kön på mindre än tjugo fots avstånd — varken privatliv för arbetaren eller avskildhet för den fattige. Alldeles invid våra fötter lekte barn från grannskapet. Vi voro ingen ovanlighet för dem. Vi gjorde inget intrång. Det var lika naturligt, att vi voro där, som att husväggarna och stenvalven funnos i närheten. Kön utanför spiken hade funnits där, när de föddes, och de hade sett den varje dag hela sitt dittillsvarande liv.

Klockan sex började kön släppas in tre om sän-

der. Namn, ålder, sysselsättning, födelseort, grad av fattigdom jämte föregående nattens uppehållsort antecknades med snabbhet av föreståndaren, och då jag vände mig om, blev jag överraskad därigenom, att en man stack något i min hand, som kändes som tegel, under det att han skrek i mitt öra:

— Har ni knivar, tändstickor eller tobak?

— Nej, sir, ljög jag, liksom alla de övriga, som släpptes in.

Då jag gick nedför trappan till källarvåningen, såg jag på tegelstycket, som jag höll i handen och förstod, att det, om man gjorde våld på språket, kunde kallas "bröd". Att det var ojäst, kunde jag förstå av dess tyngd och hårdhet.

Ljuset i källaren var mycket dimmigt, och innan jag visste ordet av, hade en annan man stuckit en liten skål i min andra hand. Därefter snubblade jag vidare till ett annat rum, där det fanns bänkar och bord och karlar. Det var en avskyvärd lukt där, och den dystra dagern jämte sorlet av röster inifrån dunklet gjorde, att platsen föreföll vara ett slags förrum till ett helvete.

De flesta karlarne voro alldeles fördärvade i benen av trötthet, och innan de började sin måltid, drogo de av sig skorna och togo bort de smutsiga trasor, i vilka deras fötter voro lindade.

Detta ökade den hemska odören och tog bort all min aptit.

I själva verket hade jag begått ett misstag. Jag hade ätit en ordentlig middag fem timmar förut och för att kunna göra rättvisa åt denna måltid, jag hade framför mig, borde jag i stället ha fastat ett par dagar. Skålen innehöll tre kvarts skilly, en blandning av majsmjöl och varmt vatten. De andra doppade sitt bröd i högar av salt, som ströddes ut på de smutsiga borden. Jag försökte göra på samma sätt, men brödet tycktes fastna i munnen, och jag minns snickarens ord: Ni behöver ett helt mått vatten för att kunna äta det brödet.

Jag gick bort till ett mörkt hörn, dit jag sett de andra gå och fann där vatten. Sedan vände jag tillbaka för att gå till anfall mot skillyn. Den var klimpig, okryddad, rå och besk. Den beska smaken, som envist stannade kvar efteråt, var synnerligen motbjudande. Jag kämpade manligt, men dukade under för den kvalmiga smörjan, och fem eller sex munnar skilly och bröd var allt, jag lyckades få ned. Den som satt bredvid mig åt upp sin egen portion och min med, skrapade skålarna och tittade hungrigt efter mer.

— Jag träffade en som bestod mig en god middag, förklarade jag.

— Och jag har inte ätit en bit sedan i går morse, svarade han.

— Hur är det med tobaken? frågade jag. Kommer de att bråka med en nu?

— Å, nej, svarade han. Det är ingen fara för det. Det här är den lättaste spiken att få sådant in på. Ni skulle se några andra. Undersöka en in på kroppen.

Sedan skålarna blivit renskrapade började samtalet ta fart. Den här föreståndaren skriver ständigt i tidningarna om oss, upplyste den som satt på andra sidan om mig.

— Vad säger han? frågade jag.

— Å, han säger, att vi äro några skojare och drumlar, som inte vill arbeta. Berättar om en del gamla knep som jag nu hört i tjugo år men aldrig sett någon utföra. Det sista jag läste av honom var om en, som gått ut från spiken med en brödbit i fickan. Och när han så fick se en gammal herre på gatan, kastade han brödbiten i en kloak och bad att få låna den gamle herrns käpp för att ta upp den. Och då gav den gamle herrn honom en slant.

Ett tjut av bifall hälsade denna historia. Strax därefter hördes en annan stämma någonstans i mörkret förargad säga:

— Tala om att de har gott om mat på landet. Det skulle jag vilja se. Jag har just kommit hit

från Dover och förbannat lite mat, har jag sett. De ville inte ens ge mig lite vatten, än mindre någon mat.

— Det finns de, som aldrig gå utanför Kent, sade en annan röst, och de ha det fett alla.

— Jag har ju gått genom Kent, sade den första rösten, ännu mer förargad, och Gud fördöme mig, om jag såg någon mat. Och jag har märkt, att de, som talar om hur fett man har det där, kan äta både min och sin egen portion här på spiken.

— Det finns pojkar här i London, sade en man mitt emot mig vid bordet, som få så mycket mat, de vill utan att någonsin tänka på att ge sig ut på landsbygden. Stannar i London året runt. Och inte heller behöva de se sig om efter sovplats förrän nio eller tio på kvällen.

En korus av röster bekräftade detta påstående.

— Men de äro förbaskat skickliga karlar, sade en beundrande röst.

— Det är de, ta mej tusan, sade en annan. Men det är inte sådana som ni och jag, som kan göra det. Man måste ha det medfött, tror jag. De där karlarna har öppnat vagnsdörrar se'n de föddes, och det har deras fäder och mödrar gjort före dem. Det beror på träning, förstår ni, men sådana som ni och jag skulle svälta ihjäl av det.

Detta bekräftades också av ett allmänt korus, och likaså påståendet, att det fanns karlar, som

levde året om på spiken och aldrig fick någon annan mat än skilly och bröd.

— Jag fick en gång en halv crown på spiken i Stratford, sade en ny stämma.

Det blev ögonblickligen tyst. Alla ville lyssna till denna underbara historia.

— Vi var tre stycken, som skulle krossa sten. Vinter var det och grymt kallt. De bägge andra sa' att de ville vara fördömda, om de gjorde det, och de gjorde det inte heller. Men jag slet med mitt, för jag ville bli varm, förstår ni. Och så kom vaktarna, och de bägge andra karlarna fick krypa in på fjorton da'r, och vaktarna gav mig en slant var, när de fick se, vad jag gjort och lät mig gå.

De flesta av dessa karlar, ja alla, tyckte inte om spiken, efter vad jag fann och kom inte dit oftare, än de voro tvungna. Sedan de hade "vilat" sig, stå de åter ut med två eller tre dagar och nätter på gatorna. Naturligtvis måste dessa ihållande vedermödor snart fördärva deras fysik, och de inse detta, ehuru på ett svävande sätt, emedan det är så vanligt, att de inte sörja mycket däröver.

Allmänna åsikten är att härbärge och sovplats är det svåraste att skaffa under vandringen, till och med svårare än att skaffa mat. Klimatet och de stränga lagarna äro till största delen skuld härtill. De skjuta själva skulden på invandrare från

utlandet, i synnerhet polska och ryska judar, som ta deras platser till lägre avlöning och framkalla utsvältningssystemet.

Klockan sju kallades vi till bad och så till sängs. Vi togo av oss kläderna, svepte in dem i rockarna och spände bältena om dem, varefter vi lade dem i en hög på golvet — ett förträffligt sätt att sprida ohyra. Sedan gingo vi två och två in i badrummet. Där fanns två vanliga badkar, och så mycket vet jag, att två män hade före mig och min kamrat badat i samma vatten, och det byttes icke heller om åt dem, som kommo efter oss. Jag vet detta med absolut säkerhet, men jag är nästan lika säker på, att alla tjugotvå tvättade sig i samma vatten. Jag gjorde allt så lättvindigt som möjligt, endast låtsade att plaska över mig något av denna tvivelaktiga vätska och torkade hastigt av den med en handduk, som var våt efter att ha använts av andra. Mitt jämnmod blev inte återställt av att i detsamma få se en stackars uslings rygg ful av blodiga märken efter bett av ohyra och efter att ha rivit sig.

En skjorta räcktes åt mig — jag kunde inte annat än undra hur många, som använt den före mig. Med ett par filtar begav jag mig av till sovsalen. Det var ett långt och smalt rum, genom vilket ett par låga järnräcken löpte. Mellan dem voro icke hängmattor utan stycken av säckväv spända, sex

fot långa och knappt två fot breda. Detta var sovplatserna, och de voro åtskilda genom sex tums mellanrum och befunno sig på omkring åtta tums höjd över golvet. Den värsta svårigheten med dem var, att de sutto högre vid huvudet än vid fötterna. Detta hade till följd att kroppen ständigt höll på att glida ned. Och eftersom de voro fästa vid gemensamma järnstänger, behövde endast en enda man röra på sig hur obetydligt som helst för att allesammans skulle komma i gungning, och så snart jag hade slumrat in, kunde jag vara säker på att någon skulle försöka ta sig tillbaka till sin ursprungliga ställning och därigenom åter väcka mig.

Många timmar gingo, innan jag lyckades somna. Klockan var endast sju på kvällen, och barnens röster, när de sprungo omkring på gatan och lekte, hördes nästan ända till midnatt. Luften var förskräcklig och kväljande, och i min inbillning tyckte jag, att det kröp och krälade över min kropp, så att jag nästan höll på att bli galen. Grymtanden, stönanden och snarkningar tycktes komma från något havsvidunder, och flera gånger väcktes vi av gälla skrik och tjut från en eller annan, som reds av maran.

Mot morgonen väcktes jag av att en råtta eller något liknande djur sprang över mitt bröst. Vid den häftiga övergången från sömn till vaket till-

stånd och innan jag hann få herravälde över mig själv, uppgav jag ett skrik, som kunnat väcka de döda. I varje fall väckte jag de levande, och de svuro grundligt över min brist på hyfsning.

Men morgonen kom med en frukost av bröd och skilly klockan sex, vilken jag gav bort. Därefter tillsades vi att gå till våra arbeten. En del sattes till att skura och göra rent, andra att repa drev, och åtta av oss fördes över gatan till Whitechapels sjukhus, där vi sattes till renhållningsarbete. På detta sätt skulle vi betala för skillyn och sovplatsen, och jag för min del vet, att jag gav full ersättning många gånger om, för vad jag fått.
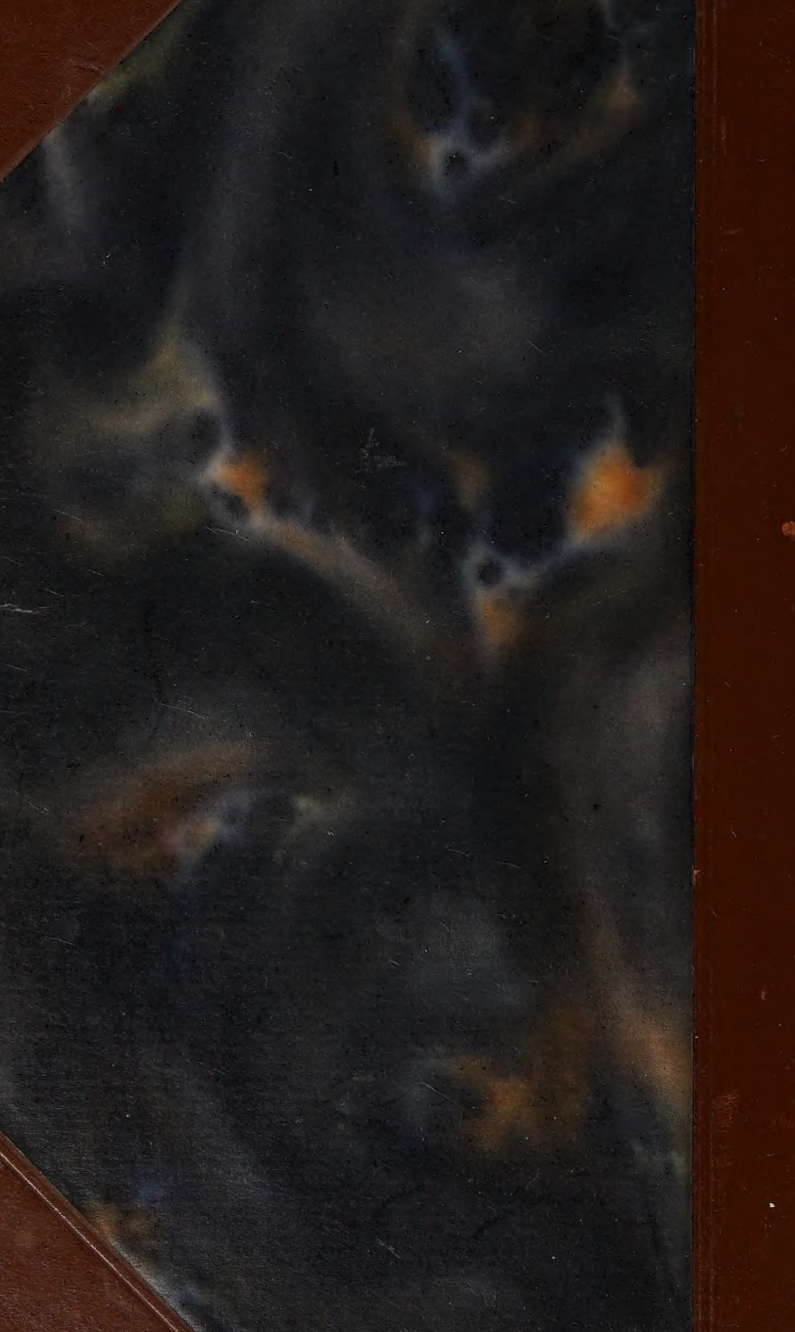
(Forts. i elfte bandet.)